

การรับรู้ของเกษตรกรและผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการสนับสนุน

แผนการผลิต ภายใต้แผนงานระบบการผลิต

Farmers' Perception and Program Outcomes Regarding Supportable Production

Project under the Production System Program.

สมชัย วิสารทพงศ์

Somchai Visatapong

เลขหมู่ ๐๕๙๕.๕๓.๗๕ ๗๙๒ ๒๕๔๐ ๒.๒
Bib Key..... ๑๓๑๒๒
..... / ๑.๑. S.A. ๒๕๔๓ /

วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนาการเกษตร

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

Master of Science Thesis in Agricultural Development

Prince of Songkla University

2540

ชื่อวิทยานิพนธ์ การรับรู้ของเกษตรกรและผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการสนับสนุน
แผนการผลิต ภายใต้แผนงานระบบการผลิต

ผู้เขียน นายสมชัย วิจารณ์พงศ์

สาขาวิชา พัฒนาการเกษตร

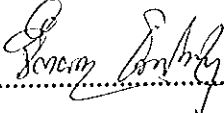
คณะกรรมการที่ปรึกษา

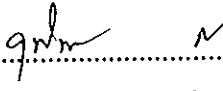

.....ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์เกรียงศักดิ์ ปัทมรеча)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิตตภา ชนปัญญาธิวงค์)

คณะกรรมการสอบ

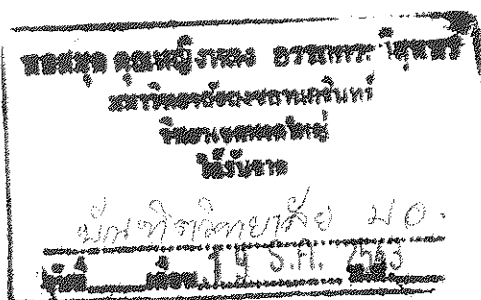

.....ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์เกรียงศักดิ์ ปัทมรеча)

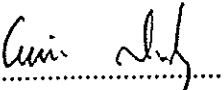

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิตตภา ชนปัญญาธิวงค์)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ยุพินพรรณ ศิริวัชรนุกูล)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.อาคม ใจแก้ว)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ อนุมัติให้นำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา ตามหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนาการ
เกษตร

.....
(ดร.ไพรัตน์ สงวนไพร)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ชื่อวิทยานิพนธ์ การรับรู้ของเกษตรกรและผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการ
สนับสนุนแผนการผลิต ภายใต้แผนงานระบบการผลิต
ผู้เขียน นายสมชัย วิจารณ์วงศ์
สาขาวิชา พัฒนาการเกษตร
ปีการศึกษา 2539

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) สภาพทั่วไปทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกรที่ร่วมโครงการสนับสนุนแผนการผลิตของเกษตรกร (2) การรับรู้ทัศนคติที่มีต่อโครงการและการติดต่อสื่อสาร (3) การมีส่วนร่วมและการดำเนินกิจกรรมภายใต้แผนการผลิต (4) ผลการดำเนินกิจกรรมภายใต้แผนการผลิต (5) ปัญหาในการดำเนินกิจกรรมและแนวทางแก้ไข

การศึกษาอยู่ในรูปแบบการวิจัยเชิงสำรวจ ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิในการคัดเลือกตัวอย่าง ใช้การสัมภาษณ์ในการรวบรวมข้อมูล เริ่มสัมภาษณ์ในเดือนมกราคมถึงพฤษภาคม 2538 เกษตรกรที่สัมภาษณ์ รวม 180 คน หรือร้อยละ 53.8 ของเกษตรกรทั้งหมด

จากการศึกษาพบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชายผ่านการสมรส และมีอายุเฉลี่ย 51 ปี เกือบทั้งหมดนับถือศาสนาพุทธ ส่วนใหญ่จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีอาชีพหลักในการทำนา และมีที่ดินเป็นของตนเองเฉลี่ย 9 ไร่ มีการเลี้ยงสุกรเป็นอาชีพรอง และมีรายได้จากอาชีพหลักและอาชีพรองรวม 34,875 บาทต่อปีต่อครัวเรือน เกษตรกรเกือบทั้งหมดเข้าใจและรู้ถึงวัตถุประสงค์ของโครงการว่าเพื่อช่วยเหลือเกษตรกรที่ยากจน เหตุผลที่เกษตรกรเข้าร่วมโครงการ ก็เพื่อต้องการสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำ เกษตรกรเกือบทั้งหมดมีทัศนคติที่ดีต่อโครงการสนับสนุนแผนการผลิตของเกษตรกรและมีการติดต่อสื่อสารกับเจ้าหน้าที่เพิ่มมากขึ้น ผู้สมรสมีบทบาทในการตัดสินใจทำกิจกรรมของเกษตรกรมากเนื่องจากมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมร่วมกัน

ภายหลังการเข้าร่วมโครงการฯเกษตรกรมีหนี้สินเพิ่มมากขึ้น แต่เป็นหนี้สิน
เพื่อการลงทุน เกษตรกรมีรายได้เพิ่มมากขึ้น มีการใช้แรงงานทำการเกษตรเพิ่มขึ้น
เวลาว่างจากการประกอบอาชีพน้อยลง และมีความมั่นใจในเรื่องรายได้เพิ่มมากขึ้น
เกษตรกรส่วนใหญ่เห็นว่าโครงการสนับสนุนแผนการผลิต เป็นประโยชน์อย่างมากต่อ
เกษตรกร และไม่มีปัญหาในการดำเนินกิจกรรมตามโครงการฯ ผลจากการศึกษาจึง
แสดงให้เห็นว่า โครงการสนับสนุนแผนการผลิตของเกษตรกรเป็นประโยชน์และแก้ไข
ปัญหาความยากจนของเกษตรกรได้ แต่ทั้งนี้ควรจะได้มีการปรับปรุงวิธีการดำเนิน
โครงการให้เอื้อประโยชน์ต่อเกษตรกรเพิ่มมากขึ้น

Thesis Title Farmers' Perception and Program Outcomes Regarding
the Supportable Production Project Under the Production
System Program.

Author Mr. Somchai Visantapong

Major Program Agricultural Development

Academic Year 1996

Abstract

The objectives of the study were to investigate (1) social and economic characteristics of farmers who joined the Supportable Production Project (2) farmers' perceptions and attitudes towards the project (3) levels of participation and farm operation under the project (4) outcomes under the project and (5) associated problems and recommended solutions

The field survey was assigned. Stratified random sampling was employed for data selection and personal interviews were undertaken for data collection. The interviews were started from January to May 1995 One-hundred and eighty farmers were interviewed. This represented 53.8 percent of the total population.

The findings revealed that most of the respondents were males and married. The average age was 51. Most farmers were Buddhist and obtained formal education to Grade 4 Growing rice and raising swine were the major and minor occupations, respectively. The total income per family per year was from major and minor occupations 34,875 baht.

Most farmers knew the projects purpose. The reason they joined the project was to obtain a low-interest loan. They had a favorable attitude towards the project and had more contacts with the extension office during the implementation

of the project. Spouses played a large role in decision making and participation in farm operation.

For outcomes of the project, farmers had more debts from farm investment, but they earned more income and spent more time working at their farm. They had less free time for leisure, but had more confidence about their income. They perceived the project to be very useful. Few problems were observed during the project implementation. The project has been regarded as most useful and could help solve the problem of poverty among farmers. Methods of project implementation should be improved to provide more opportunities for farmers.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จได้ก็ด้วยการเอาใจใส่และชี้แนะประสิทธิประสาท
ความรู้อันเป็นพื้นฐานในการวิจัยจาก รองศาสตราจารย์เกรียงศักดิ์ ปัทมรעה ประธาน
กรรมการที่ปรึกษา และผู้ช่วยศาสตราจารย์จิตศภา ธนปัญญาธิวงศ์ กรรมการที่ปรึกษา
ซึ่งผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณในความกรุณาไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบคุณ คุณเฉลียว ปรีชา เกษตรอำเภอสทิงพระที่อำนวยความสะดวก
อย่างยิ่งในการเข้าถึงข้อมูลในพื้นที่ของผู้วิจัย ขอขอบคุณ คุณนิติ จิตรภักดี ผู้อำนวยการ
กองแผนงาน กรมส่งเสริมการเกษตร ที่จุดประกายไฟให้ผู้วิจัยมีวันนี้ และขอขอบ
คุณ คุณวารินทร์ นุชบรรณ ผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมการเกษตรภาคใต้ ที่ให้
โอกาสและเป็นกำลังใจให้ผู้วิจัยตลอดมา

ที่สุดคือกำลังใจจาก คุณพ่อ คุณแม่ ภรรยาและลูกรักที่คอยเป็นกำลังใจให้ผู้
วิจัยมีความมานะอยู่เสมอมา

สมชัย วิจารณ์วงศ์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ.....	(3)
Abstract.....	(5)
กิตติกรรมประกาศ.....	(7)
สารบัญ.....	(8)
รายการตาราง.....	(11)
รายการภาพประกอบ.....	(13)
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ปัญหาและความเป็นมาของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์.....	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	4
2 การตรวจเอกสาร.....	5
ทิศทางการส่งเสริมการเกษตร.....	5
ปัญหาการพัฒนาการเกษตร.....	6
แนวคิดในการส่งเสริมการเกษตร.....	7
บทบาทของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร.....	7
โครงการสนับสนุนแผนการผลิตของเกษตรกร.....	8
แนวคิดการดำเนินโครงการสนับสนุนแผนการผลิตของเกษตรกร...	10
ทางเลือกทางการเกษตร.....	11
ทฤษฎีแรงจูงใจ.....	13
ทฤษฎีการรับรู้.....	15
ทัศนคติ.....	16
การมีส่วนร่วม.....	17

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
การตัดสินใจ.....	18
คุณภาพชีวิต.....	19
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	21
แบบจำลองแนวความคิดในการศึกษา.....	23
3 วิธีวิจัย.....	25
การเลือกสถานที่ทำการวิจัย.....	25
ประชากรและการสุ่มตัวอย่าง.....	25
วิธีการในการรวบรวมข้อมูล.....	27
การสร้างแบบสัมภาษณ์.....	27
การทดสอบแบบสัมภาษณ์.....	28
การรวบรวมข้อมูล.....	28
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	28
นัยสำคัญ.....	29
4 สถานที่ทำการวิจัย.....	31
บทนำ.....	31
สภาพทั่วไปและที่ตั้งของสถานที่วิจัย.....	31
สภาพภูมิอากาศ.....	32
การคมนาคม.....	35
การแบ่งเขตการปกครองและประชากร.....	35
การใช้ที่ดิน.....	36
แหล่งน้ำ.....	36
สถาบันและองค์กรในชุมชน.....	37
การดำเนินโครงการสนับสนุนแผนการผลิตของเกษตรกร.....	38
รายได้.....	39
การได้รับสินเชื่อ.....	41

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
การดำเนินกิจกรรมที่ได้รับสินเชื่อ.....	42
แนวทางกิจกรรมทางเลือกทางการเกษตร.....	42
5 ผลการวิจัยและอภิปรายผล.....	44
ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับเกษตรกรรกรักขณะเศรษฐกิจและสังคม.....	44
การรับรู้ทัศนคติที่มีต่อโครงการและการติดต่อสื่อสาร.....	62
การดำเนินกิจกรรมตามแผนการผลิต.....	74
ผลของการดำเนินกิจกรรมภายใต้แผนการผลิตและความคิดเห็นที่ มีต่อโครงการ.....	89
ปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรมและแนวทางในการแก้ไข.....	97
6 สรุปและข้อเสนอแนะ.....	101
วัตถุประสงค์และวิธีการวิจัย.....	101
ย่อผลการวิจัย.....	102
ข้อเสนอแนะ.....	107
บรรณานุกรม.....	110
ภาคผนวก ก (แบบสัมภาษณ์).....	117
ภาคผนวก ข ตารางประกอบการวิเคราะห์ทางสถิติ.....	132
ประวัติผู้เขียน.....	135

รายการตาราง

ตาราง		หน้า
1	การประกอบอาชีพทางการเกษตรของเกษตรกรในอำเภอ สทิงพระ.....	39
2	รายได้เงินสดของครัวเรือนเกษตรกรอำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา ปี 2535.....	40
3	สรุปผลการดำเนินตามโครงการสนับสนุนแผนการผลิตของ เกษตรกรอำเภอสทิงพระ ปี 2535.....	41
4	สถานภาพส่วนบุคคลและการศึกษา.....	45
5	สถานภาพเกี่ยวกับครอบครัว.....	46
6	การประกอบอาชีพและรายได้.....	48
7	มาตรฐานความเป็นอยู่ของเกษตรกร.....	50
8	สถานภาพการถือครองและการใช้ที่ดิน.....	53
9	การใช้แรงงาน.....	56
10	การกู้ยืมเงินลงทุนทางการเกษตรระหว่างปี 2532-2534.....	58
11	การเป็นสมาชิกกลุ่มด้านสังคม.....	59
12	แหล่งความรู้ทางการเกษตร.....	61
13	บุคคลที่ให้คำปรึกษาปัญหาทางการเกษตร.....	62
14	การรับรู้วัตถุประสงค์และกิจกรรมของโครงการ.....	63
15	เหตุผลในการเข้าร่วมโครงการ.....	65
16	การรับรู้เกี่ยวกับข้อมูล.....	67
17	ทัศนคติที่มีต่อ โครงการสนับสนุนแผนการผลิต.....	69
18	การติดต่อสื่อสารกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร.....	72
19	แบบแผนการผลิต.....	75
20	บุคคลที่มีบทบาทต่อการตัดสินใจ.....	76

รายการตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
21	บทบาทของคู่สมรสในการดำเนินกิจกรรม..... 77
22	การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเกษตร..... 78
23	การเข้ารับการอบรมทางการเกษตร..... 79
24	กิจกรรมการเกษตรที่เกษตรกรดำเนินการก่อนเข้าโครงการ (พ.ศ.2532-2534) และภายหลังเข้าร่วมโครงการ (พ.ศ.2535)..... 82
25	ความคิดเห็นที่มีต่อการขยายกิจกรรมการเกษตร..... 84
26	วัตถุประสงค์การกู้ยืมเงินจากธนาคารเพื่อการเกษตรและ สหกรณ์การเกษตร(ธ.ก.ส.)..... 87
27	หนี้สินและรายได้..... 90
28	การใช้แรงงาน..... 91
29	เวลาว่างจากการประกอบอาชีพ..... 92
30	ปัญหาเกี่ยวกับการตลาด..... 93
31	ความมั่นใจเรื่องรายได้ของเกษตรกร..... 94
32	ความคิดเห็นที่มีต่อการประกอบอาชีพภายหลังเข้าร่วม โครงการฯ..... 95
33	ความคิดเห็นของเกษตรกรที่มีต่อโครงการสนับสนุนแผน การผลิต..... 96
34	ปัญหาในการดำเนินกิจกรรมตามแผนการผลิต..... 99

รายการภาพประกอบ

ภาพประกอบ		หน้า
1	ขั้นตอนการดำเนินโครงการสนับสนุนแผนการผลิตของเกษตรกร..	9
2	แบบจำลองแนวความคิดการศึกษา.....	24
3	ขั้นตอนการสุ่มตัวอย่างของเกษตรกรที่เสนอแผนการผลิต.....	26
4	แผนที่อาณาเขตอำเภอสีหิงพระ จังหวัดสงขลา.....	33
5	แสดงสภาพภูมิอากาศ.....	34

บทที่ 1

บทนำ

1. ปัญหาและความเป็นมาของปัญหา

ถึงแม้ว่าการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทยในปัจจุบันจะมุ่งเน้นไปสู่ภาคอุตสาหกรรม แต่ความสำคัญของการเกษตรก็ยังคงเป็นหลักในการพัฒนาประเทศ ทั้งนี้เนื่องจากประชากรมากกว่าร้อยละ 60.0 ของประเทศยังคงประกอบอาชีพและมีรายได้จากภาคเกษตรเป็นหลัก แต่การขยายตัวของภาคเกษตรกลับอยู่ในลักษณะถดถอยลง โดยเห็นได้จากสัดส่วนของผลิตภัณฑ์ประชาชาติสาขาเกษตรลดลง ในช่วงปี พ.ศ.2523-2533 จากร้อยละ 20.6 เหลือเพียงร้อยละ 14.4 และสัดส่วนการจ้างแรงงานในสาขาเกษตรในช่วงปี พ.ศ.2523-2533 จากร้อยละ 70.0 เป็นร้อยละ 65.9 (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2535 : 11-12) นอกจากนี้ร้อยละ 62.0 ของการใช้ที่ดินทางการเกษตรเพื่อผลิตสินค้าหลักเพียง 5 ชนิด ได้แก่ ข้าว มันสำปะหลัง ข้าวโพด ยางพารา และอ้อย เกษตรกรส่วนใหญ่ปลูกพืชชนิดเดียว หลังการเก็บเกี่ยวแล้วเกษตรกรไม่ได้ทำการเกษตรอย่างอื่นเลย (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2534 : 51)

นอกจากนี้ผลกระทบต่อส่วนรวมก็คือ รายได้เฉลี่ยต่อคนของประชากรในภาคเกษตรกรรมต่ำกว่ารายได้เฉลี่ยของประชากรนอกภาคเกษตรกรรมถึง 8.5 เท่า ซึ่งเมื่อพิจารณาดังโครงสร้างรายได้ของครัวเรือนเกษตรกรเฉลี่ยทั้งประเทศ พบว่ามีรายได้จากสาขาการผลิตทางการเกษตรร้อยละ 40.0 ของรายได้ทั้งหมดในครัวเรือน ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 60.0 มาจากสาขาอื่น ๆ (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2534 : 4) จึงทำให้เกษตรกรบางส่วนเริ่มหันไปประกอบอาชีพอื่นที่คิดว่าดีกว่าการเกษตร บุตรหลานของเกษตรกรก็ไม่มีความปรารถนาที่จะยึดและประกอบอาชีพทางการเกษตรต่อไป รัฐบาลได้ตระหนักถึงปัญหานี้จึงได้มีนโยบายทางการเกษตรในอันที่จะฟื้นฟูอาชีพทางการเกษตรให้เป็นอาชีพที่มีศักดิ์ศรี คณะรัฐมนตรีได้มีมติให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ดำเนินการจัดทำแผนฟื้นฟูการเกษตรไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ.2535-2539) ซึ่งแผนฟื้นฟูการเกษตรได้แบ่งออกเป็น 3 แผนงาน คือ (1) แผนงานระบบการผลิตของเกษตรกร (2) แผนงาน สนับสนุนการบรรเทาปัญหาตกเฉียว และ (3) แผนงานสนับสนุนการพัฒนาอาชีพแรงงานรับจ้างทางการเกษตร สำหรับแผนงานระบบการผลิตของเกษตรกร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์มอบหมายให้กรมส่งเสริมการเกษตร มีบทบาทเป็นผู้ประสานงานกับหน่วยงานอื่นๆ ในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ครอบคลุมพื้นที่ 42 จังหวัด 119 อำเภอ 4 กิ่งอำเภอ 1,070 ตำบล 10,354 หมู่บ้าน ในระหว่างปี พ.ศ.2535-2539 โดยยึดหลักการที่สำคัญ 3 ประการ คือ

1. การสรรหาและสนับสนุนข้อมูลทางเลือกทางการเกษตรแก่เกษตรกรเพื่อให้เกษตรกรผู้ด้อยโอกาสเลือกทำกิจกรรมการผลิตให้สอดคล้องกับทรัพยากรในการผลิตอย่างเหมาะสม

2. การพัฒนาเกษตรกรให้เป็นผู้ประกอบการทางการเกษตรที่มีความสามารถในการวิเคราะห์สถานการณ์ ปัญหา และมีความคิดริเริ่มในการตัดสินใจ วางแผนการผลิตของตนเองที่เหมาะสมกับสภาพความพร้อมของตนเองและตลาด โดยเจ้าหน้าที่จะเปลี่ยนบทบาทของตัวเองจากที่เคยแนะนำให้เกษตรกรทำ มาเป็นการให้คำปรึกษาแก่เกษตรกรให้รู้จักศักยภาพของตัวเอง คิด ตัดสินใจและเลือกทำกิจกรรมการผลิตด้วยตนเอง

3. การฝึกกำลังของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อพัฒนาการเกษตรเป็นระบบในด้านสนับสนุนหาความรู้ ทรัพยากรต่างๆ รวมทั้งเงินทุน ตามแผนการผลิตของเกษตรกร

สำหรับพื้นที่เป้าหมายดำเนินการ กรมส่งเสริมการเกษตรได้แบ่งพื้นที่เป็น 2 ประเภท คือ

1. พื้นที่เป้าหมายเน้นหนัก เป็นพื้นที่เป้าหมายแผนฟื้นฟูการเกษตรของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ จำนวน 42 จังหวัด 119 อำเภอ 4 กิ่งอำเภอ 1,707 ตำบล 10,354 หมู่บ้าน โดยแบ่งดำเนินการในระหว่างปี พ.ศ.2535-2539 ในพื้นที่ภาคเหนือ 17 จังหวัด 42 อำเภอ 2 กิ่งอำเภอ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 17 จังหวัด 66 อำเภอ 1 กิ่งอำเภอ ภาคใต้ 6 จังหวัด 9 อำเภอ 1 กิ่งอำเภอ และภาคตะวันตก 2 จังหวัด 2 อำเภอ

2. พื้นที่เป้าหมายปกติ เป็นพื้นที่ส่วนที่เหลือจากเป้าหมายเน้นหนัก แต่ครอบคลุมทั้ง 73 จังหวัด 598 อำเภอ 47 กิ่งอำเภอ 5,872 ตำบล 52,682 หมู่บ้าน ซึ่งจะดำเนินการไปพร้อมๆ กับพื้นที่เป้าหมายเน้นหนัก โดยใช้งบประมาณเพื่อดำเนินการตามโครงการปกติในแต่ละปี

สำหรับภาคใต้เป้าหมายดำเนินการเน้นใน 6 จังหวัด 9 อำเภอ 1 กิ่งอำเภอ คือ (1) จังหวัดสงขลา ได้แก่ อำเภอรัตนภูมิ และอำเภอสทิงพระ (2) จังหวัดนราธิวาส ได้แก่ อำเภอบาเจาะ (3) จังหวัดปัตตานี ได้แก่ อำเภอหนองจิก อำเภอมายอ และกิ่งอำเภอไม้แก่น (4) จังหวัดพัทลุง ได้แก่ อำเภอควนขนุน (5) จังหวัดสตูล ได้แก่ อำเภอละงู และอำเภอทุ่งหว้า และ (6) จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้แก่ อำเภอร่อนพิบูลย์

จากนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ที่มอบหมายให้กรมส่งเสริมการเกษตรดำเนินการตามโครงการสนับสนุนแผนการผลิตของเกษตรกรในระหว่างปี พ.ศ.2535-2539 มีเป้าหมายเพื่อเพิ่มรายได้ของเกษตรกรโดยสนับสนุนให้เกษตรกรปรับระบบการผลิตให้สอดคล้องกับทรัพยากรธรรมชาติและความต้องการของตลาด โดยมีแนวคิดที่ว่าเกษตรกรควรได้รับโอกาสหรือมีทางเลือกมากขึ้น ในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงกิจกรรมการเกษตรเพื่อทำให้สามารถทำรายได้จากการเกษตรเพิ่มขึ้น โดยที่เกษตรกรเป็นผู้ตัดสินใจดำเนินกิจกรรมตามศักยภาพและข้อจำกัดของตนเอง ในการศึกษาคั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกอำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลาเป็นพื้นที่ในการศึกษา เนื่องจากเป็นอำเภอเน้นหนักของโครงการฯ เกษตรกรส่วนใหญ่มีอาชีพหลักในการทำนาสามารถเห็นการเปลี่ยนแปลงได้ชัดเจน และอยู่ไม่ไกลจากพื้นที่เขตทำงาน และสามารถดำเนินการเก็บข้อมูลได้สะดวก มีความคุ้นเคยเนื่องจากเคยปฏิบัติงานเป็นนักวิชาการเกษตรของสำนักงานเกษตรจังหวัดสงขลา

จากข้อมูลของการนำเสนอทางเลือกทางการเกษตรของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร มีเกษตรกรเป้าหมายจำนวน 909 ครัวเรือน เกษตรกร จำนวน 721 ครัวเรือน หรือร้อยละ 79.3 ของเกษตรกรเป้าหมายได้เสนอแผนการผลิต เกษตรกรจำนวน 422 ครัวเรือน ร้อยละ 58.5 ของเกษตรกรที่เสนอแผนการผลิตได้ขอสนับสนุนสินเชื่อ มีเพียง 334 ครัวเรือน หรือร้อยละ 79.1 ได้รับการอนุมัติสินเชื่อจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สำหรับเกษตรกรที่ได้รับการสนับสนุนสินเชื่อจะพบว่าเกษตรกรเหล่านี้จะเป็นเกษตรกรฐานะยากจน (เกษตรกรรายย่อย) จำนวน 114

ครัวเรือน ร้อยละ 34.1 เป็นเกษตรกรฐานะปานกลางจำนวน 220 ครัวเรือน หรือร้อยละ 65.9 จากการดำเนินโครงการสนับสนุนแผนการผลิตของเกษตรกร อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา ซึ่งเป็นอำเภอเป้าหมายเน้นหนักของโครงการฯมาตั้งแต่ปี พ.ศ.2535 ได้ก่อให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับเกษตรกรผู้ร่วมโครงการในเรื่องการดำเนินกิจกรรมตามโครงการฯ ส่งผลให้เกษตรกรบางส่วนล้มเหลวในกิจกรรมที่ทำ เกษตรกรมีหนี้สินเพิ่มมากขึ้น ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่จะต้องศึกษาถึงการรับรู้ การมีส่วนร่วม และการทำกิจกรรมตามแผนการผลิตของเกษตรกร เพื่อเป็นแนวทางในการพิจารณาปรับปรุงการปฏิบัติงานให้เกิดประโยชน์แก่เกษตรกรได้อย่างแท้จริงต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการศึกษา

วัตถุประสงค์ในการศึกษามีดังนี้

- 2.1 เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกรที่ร่วมโครงการสนับสนุนแผนการผลิต
- 2.2 เพื่อศึกษาถึงการรับรู้ ทักษะคติที่มีต่อโครงการและการติดต่อสื่อสาร
- 2.3 เพื่อศึกษาถึงการมีส่วนร่วมและการปฏิบัติกิจกรรมของเกษตรกรตามแผนการผลิต
- 2.4 เพื่อศึกษาถึงผลของการปฏิบัติกิจกรรมของเกษตรกรตามแผนการผลิต
- 2.5 เพื่อศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการตามแผนสนับสนุนการผลิตของเกษตรกรตลอดจนข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหา

3. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ในการศึกษานี้ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับมี ดังนี้

- 3.1 ทำให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบถึงการรับรู้ของเกษตรกรที่มีต่อโครงการสนับสนุนแผนการผลิตของเกษตรกร
- 3.2 สามารถนำผลจากการวิจัยที่ได้เป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาแผนการผลิตของเกษตรกรให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

บทที่ 2

การตรวจเอกสาร

ในบทนี้จะกล่าวถึงการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการเกษตร แนวคิดในการดำเนินโครงการสนับสนุนแผนการผลิตของเกษตรกร ตลอดจนทฤษฎีต่างๆ ที่ใช้เป็นกรอบในการศึกษา

1. ทิศทางการส่งเสริมการเกษตร

หากมองย้อนหลังไปในปี พ.ศ.2520 ซึ่งเป็นปีที่กรมส่งเสริมการเกษตรมีการปรับปรุงระบบส่งเสริมการเกษตรครั้งใหญ่โดยนำเอาระบบการฝึกอบรมและเยี่ยมชม (training and visiting systems) มาใช้โดยเน้นการถ่ายทอดวิทยาการข้อมูลข่าวสารให้แก่เกษตรกร โดยให้เจ้าหน้าที่การเกษตรประจำตำบลเป็นแกนนำ ก่อให้เกิดเกษตรกรผู้นำและเกษตรกรหมู่บ้าน โดยมีการกำหนดจุดนัดพบของเจ้าหน้าที่เกษตรประจำตำบลที่แน่นอน ต่อมาในระหว่างปี พ.ศ.2530-2534 กรมส่งเสริมการเกษตรเริ่มโครงการปรับปรุงระบบแผนและพัฒนาเกษตรกร (คปพ.) ซึ่งมีแนวคิดคือ การให้เกษตรกรมีส่วนร่วมในการพัฒนาการเกษตร โดยเจ้าหน้าที่เป็นผู้เสนอทางเลือกที่เหมาะสมให้เกษตรกรนำไปใช้พิจารณาประกอบการตัดสินใจประกอบกิจกรรมการเกษตรที่เหมาะสมกับตนเองต่อไป โดยมีขั้นตอนการดำเนินการ 4 ขั้นตอน (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2534 : 6) ดังนี้

1.1 สนับสนุนให้เจ้าหน้าที่ภาคสนามสามารถวิเคราะห์ทางเลือกที่เหมาะสมแก่เกษตรกร

1.2 สนับสนุนให้มีการรวมตัวของเกษตรกรตามปัญหาหรืออาชีพ เพื่อร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินการและประเมินผล โดยเจ้าหน้าที่เป็นผู้เสนอทางเลือกแก่เกษตรกร

1.3 สนับสนุนแผนการผลิต การตลาดของเกษตรกร โดยผสมผสานโครงการ/กิจกรรมเข้าด้วยกัน ตลอดจนนำภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างมีระบบ และให้สนับสนุนแผนของเกษตรกรเข้าสู่ระบบ กษช. (คณะกรรมการพัฒนาชนบทแห่งชาติ)

1.4 เร่งรัดการกระจายการผลิตและรายได้แก่เกษตรกรผู้ด้อยโอกาสหรือเกษตรกรรายย่อย ตลอดจนให้ความช่วยเหลือ และสนับสนุนเพื่อให้เกิดการพึ่งพาตนเองต่อไป

2. ปัญหาการพัฒนาการเกษตร

ในปีสุดท้ายของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534) อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจมีการถดถอยลงโดยสัดส่วนของผลิตภัณฑ์ประชาชาติในสาขาเกษตรได้ลดลงจากร้อยละ 33.8 ในปีพ.ศ.2503 เหลือเพียงร้อยละ 14.4 ในปี พ.ศ.2533 และสัดส่วนสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์เกษตรในมูลค่าส่งออกสินค้าเกษตรส่วนใหญ่ยังคงพึ่งรายได้จากสินค้าเพียงไม่กี่ชนิดอันได้แก่ ข้าว ยางพารา ข้าวโพด มันสำปะหลัง และอ้อย (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2536 : 1) นอกจากนี้ยังพบจุดอ่อนของระบบในการพัฒนาการเกษตร ดังนี้

2.1 ระบบวิจัยและพัฒนาการเกษตร ไม่เอื้อต่อการเพิ่มทางเลือกทางการเกษตรแก่เกษตรกร ตามประเภทปัญหาของดินและน้ำที่เกษตรกรประสบอยู่

2.2 ระบบการขยายผลการวิจัยและพัฒนาการเกษตร ส่วนกลางเป็นฝ่ายกำหนดแผนงานโครงการและกิจกรรม ซึ่งเป็นลักษณะการพัฒนาจากบนลงล่างซึ่งไม่เอื้อต่อการพัฒนาความคิดริเริ่ม และการตัดสินใจของเกษตรกรเอง

2.3 ระบบสินเชื่อการเกษตร เป็นระบบสินเชื่อระยะสั้นมากกว่าระยะยาว ในปี พ.ศ.2532 สินเชื่อการเกษตรระยะยาวของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรมีเพียงร้อยละ 16.2 ของจำนวนสินเชื่อทั้งหมด

2.4 ระบบส่งเสริมการเกษตร เป็นการส่งเสริมในลักษณะกำหนดแผนให้เกษตรกรเป็นผู้ปฏิบัติงานเพื่อสนองนโยบายของรัฐมากกว่าช่วยเกษตรกรให้มีความเข้าใจทางเลือกตามระบบแผนการผลิตของเกษตรกร และตัดสินใจตามศักยภาพข้อจำกัดแต่ละคน

3. แนวคิดในการส่งเสริมการเกษตร

สำหรับแนวความคิดในการส่งเสริมการเกษตร จิตติ มงคลชัยอรัญญา (2536 : 14-15) ได้แสดงความเห็นในเรื่องอุดมการณ์และหลักการปรัชญาแผนฟื้นฟูการเกษตร ดังนี้

3.1 เน้นการพัฒนาคนหรือเกษตรกร เพื่อให้มีขีดความสามารถเพิ่มขึ้นแล้วจึงจะพัฒนาการเกษตรให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

3.2 กิจกรรมการเกษตรเกิดจากความสมัครใจ และการตัดสินใจของเกษตรกรเอง เป็นการฝึกให้เกษตรกรสามารถตัดสินใจและใช้วิจารณญาณด้วยตนเอง

3.3 การตัดสินใจขึ้นอยู่กับข้อมูลและความรู้ที่เหมาะสม เกษตรกรต้องมีข้อมูลเพื่อการตัดสินใจให้มากที่สุด เพื่อนำไปไตร่ตรอง ถกเถียง และปรับใช้กับตัวเอง การวิเคราะห์ทางเลือกที่หน่วยงานต่างๆ จัดทำขึ้น เป็นเพียงกลไกอันหนึ่งที่จะนำมาใช้ในการเพิ่มข้อมูลและความรู้ของเกษตรกร ส่วนกลไกอื่นๆ เช่น เทคนิควิธีการเสนอทางเลือกจะเป็นการกระตุ้นให้เกษตรกรสามารถตัดสินใจมีแผนการผลิตที่เหมาะสม

3.4 การมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน ตั้งแต่การตัดสินใจ การวางแผน การผลิต การตลาด โดยที่การตัดสินใจอาจเกิดร่วมกันในระดับครอบครัว หรือกลุ่มของเกษตรกรเอง ก็ได้

4. บทบาทของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

จิตติ มงคลชัยอรัญญา (2536 : 14-15) ได้แสดงความเห็นในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ควรจะได้มีการปรับบทบาท ดังนี้

4.1 เปลี่ยนบทบาทจากการเป็นผู้นำ กลายเป็นที่ปรึกษา

4.2 เปลี่ยนวิธีการทำงานส่งเสริม จากการวางแผนแล้วนำไปให้เกษตรกรทำตาม เป็นการลงไปคุยกับเกษตรกรเพื่อทราบปัญหาที่แท้จริง ศักยภาพในการผลิตและกระตุ้นให้เกษตรกรมีส่วนร่วมในการวางแผนนั้นๆ

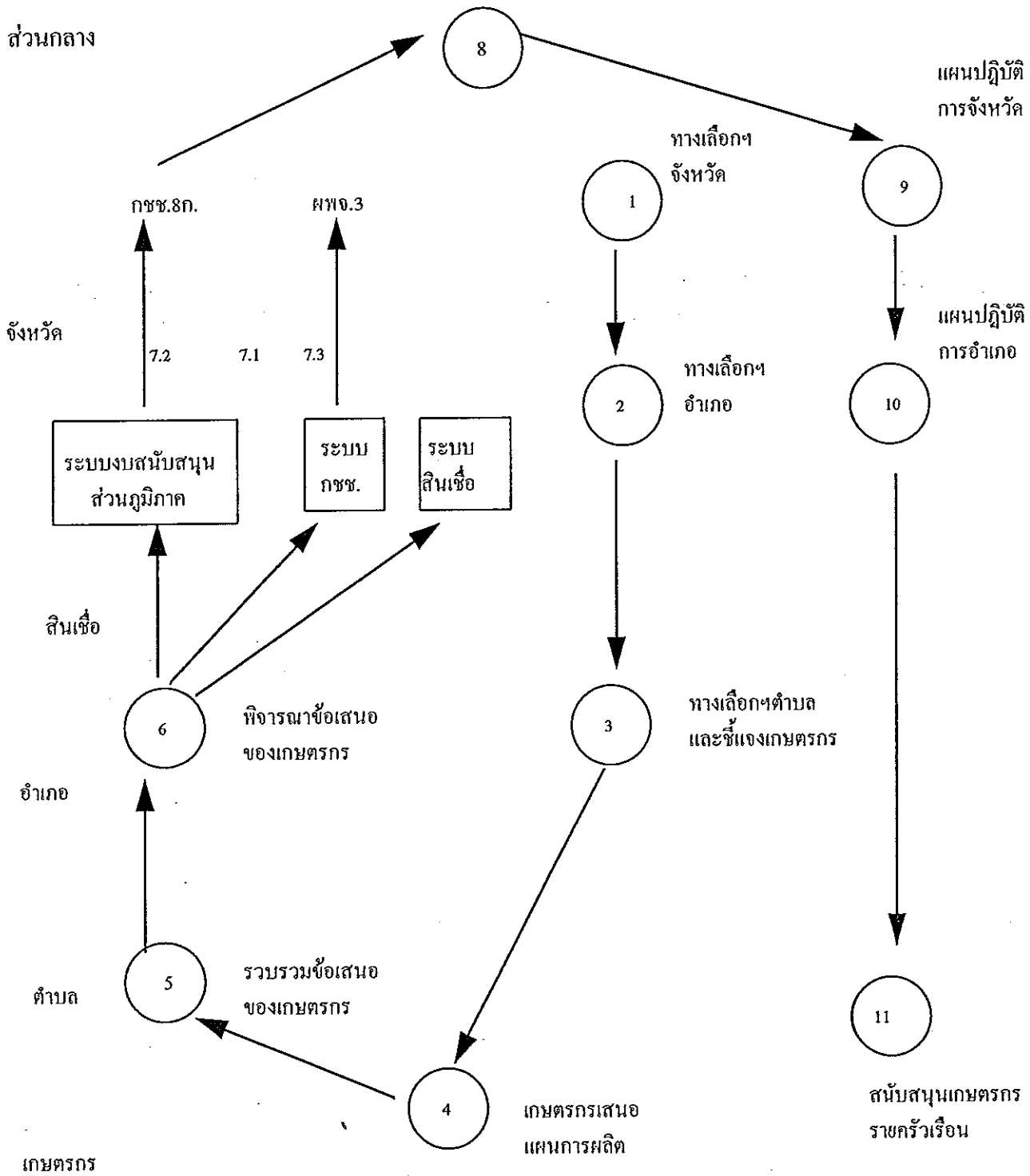
4.3 เปลี่ยนข้อมูลที่จะเสนอแก่เกษตรกรจากการแนะนำวิชาการที่มีลักษณะตายตัว เป็นการวิเคราะห์สภาพพื้นที่ โดยใช้ข้อมูลประกอบ ไม่เฉพาะแต่ด้านวิชาการเกษตร แต่รวมทั้งด้านการลงทุน การตลาด เพื่อประกอบการตัดสินใจของเกษตรกร

4.4 เปลี่ยนสภาพการทำงานแบบแยกส่วนมาเป็นการประสานแผนงาน ปรับเปลี่ยนระบบการสนับสนุนให้ดีขึ้นมีการทำงานเป็นทีมในระหว่างหน่วยงานของกระทรวงฯ ให้มากขึ้น

5. โครงการสนับสนุนแผนการผลิตของเกษตรกร

โฆมิต ปันเปียมรัชฎ์ (2535 : 71) ได้กล่าวถึงการดำเนินโครงการสนับสนุนแผนการผลิตของเกษตรกรก็คือการเพิ่มอำนาจให้เกษตรกร โดยเพิ่มทางเลือกให้เขา ให้สามารถตัดสินใจกำหนดแผนการผลิตเพื่อที่จะปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหรือเพิ่มเติมกิจกรรมการเกษตรของตนเองได้ ตลอดจนเป็นการปรับบทบาทและวิธีการทำงานของเจ้าหน้าที่ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์จากการชี้แนะเกษตรกรมาสู่บทบาทของผู้ให้ข้อมูลและเป็นพี่เลี้ยงของเกษตรกร โดยกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้กำหนดขั้นตอนและวิธีปฏิบัติของหน่วยงานไว้ 11 ขั้นตอน ตามรายละเอียดภาพประกอบ 1 (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2535 : 21-36)

- 5.1 จังหวัดจัดทำทางเลือกทางการเกษตรที่เหมาะสมกับจังหวัด
- 5.2 อำเภอจัดทำทางเลือกทางการเกษตรที่เหมาะสมกับอำเภอ
- 5.3 เกษตรตำบลจัดทำทางเลือกทางการเกษตรระดับตำบลและชี้แจงเกษตรกร รวมทั้งทำทะเบียนเกษตรกร
- 5.4 เกษตรกรเสนอแผนการผลิตรายครัวเรือน
- 5.5 เกษตรตำบลรวบรวมข้อเสนอแผนการผลิตของเกษตรกร
- 5.6 อำเภอพิจารณาข้อเสนอของเกษตรกร หากเหมาะสมก็ให้การสนับสนุนตามระบบสนับสนุนส่วนภูมิภาค ระบบ กชช. และระบบสินเชื่อ
- 5.7 จังหวัดจัดทำข้อเสนองบประมาณประจำปี
- 5.8 กรมพิจารณาข้อเสนองบประมาณ
- 5.9 จังหวัดจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี
- 5.10 อำเภอจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี
- 5.11 สนับสนุนเกษตรกรรายครัวเรือน

ภาพประกอบ 1 ขั้นตอนการดำเนินโครงการสนับสนุนแผนการผลิต
 ที่มา : กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2535 : 6

สำหรับโครงสร้างของขั้นตอนโครงการสนับสนุนแผนการผลิต เป้าหมายสูงสุดก็คือ การทำให้เกษตรกรมีแผนการผลิตเป็นของตนเอง สามารถวิเคราะห์สถานการณ์ด้านการตลาดและศักยภาพของพื้นที่ของตนเองได้ สำนักงานเกษตรจังหวัดยะลา (2535 : 2) ได้แสดงให้เห็นว่าโครงการสนับสนุนแผนการผลิตของเกษตรกร เป็นวิธีทำงานแนวใหม่ซึ่งเน้นการพัฒนาที่ตัวเกษตรกรให้เป็นผู้ริเริ่มคิดเองทำเอง และเป็นผู้กำหนดแผนการผลิตของตนเองได้ การดำเนินงานตามโครงการสนับสนุนแผนการผลิตของเกษตรกรเริ่มตั้งแต่ ปี พ.ศ.2535-2539 เป็นวิธีการส่งเสริมที่ปรับบทบาทของเจ้าหน้าที่มาเป็นผู้ให้ความรู้และทางเลือกในการประกอบอาชีพ เป็นผู้ร่วมคิดกับเกษตรกร โดยเกษตรกรจะเป็นผู้ตัดสินใจวางแผนการผลิตของตนเอง เจ้าหน้าที่เป็นเพียงผู้สนับสนุนประสานความร่วมมือระหว่างเกษตรกรกับหน่วยราชการและสถาบันการเงิน ซึ่งสอดคล้องกับ ทิพย์รัตน์ ฉิมพาลี (2537 : 17) ได้กล่าวถึงระบบส่งเสริมการเกษตรใหม่ว่าเป็นระบบที่เน้นให้ความสำคัญในการเพิ่มรายได้และคุณภาพชีวิตของเกษตรกรร่วมกับการถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีทางการเกษตร โดยสนับสนุนให้เกษตรกรพัฒนาแผนการผลิตด้วยตนเอง และช่วยเหลือซึ่งกันและกันในรูปแบบของกลุ่ม โดยรัฐให้การสนับสนุนด้านความรู้ข้อมูลข่าวสาร ปัจจัยการผลิต สินเชื่อและการตลาดที่สอดคล้องกับความต้องการและความพร้อมของเกษตรกรโดยวัดความสำเร็จจากรายได้ที่เพิ่มขึ้น และมีคุณภาพชีวิตที่ดี

6. แนวคิดการดำเนินโครงการสนับสนุนแผนการผลิตของเกษตรกร

กรมส่งเสริมการเกษตร (2536 : 3) ได้เสนอแนวคิดในการดำเนินโครงการสนับสนุนแผนการผลิตของเกษตรกร คือเกษตรกรควรได้รับโอกาสหรือมีทางเลือกมากขึ้นในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงกิจกรรมการเกษตร เพื่อให้สามารถทำรายได้จากการเกษตรเพิ่มขึ้น โดยที่ตนเองเป็นผู้ตัดสินใจดำเนินกิจกรรมตามศักยภาพและข้อจำกัดของตน โดยมีหลักการปฏิบัติ คือ

6.1 มีการจัดทำทางเลือก และนำเสนอต่อเกษตรกรเพื่อเป็นข้อมูลข่าวสารทำให้เกษตรกรมีโลกทรรศน์กว้างขึ้น สามารถนำไปสู่การตัดสินใจปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงกิจกรรมการเกษตรของตนได้

6.2 มีการจัดทำทะเบียนเกษตรกรเป็นรายครัวเรือน และรวบรวมความคิดเห็น ความต้องการในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงกิจกรรมการเกษตร เพื่อเป็นข้อมูลในการให้คำปรึกษา แนะนำ และสนับสนุนในรูปแบบต่างๆ ต่อการจัดทำแผนการผลิตของเกษตรกร

6.3 มีการวิเคราะห์ความเห็น ความต้องการในการปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงกิจกรรมการเกษตรร่วมกับเกษตรกรและเกษตรกรตำบลเป็นที่ปรึกษาของเกษตรกรในการทำแผนการผลิต

6.4 มีการประสานงานในระดับจังหวัด อำเภอ ภายใต้องค์กร คณะกรรมการประสานแผนการผลิตของเกษตรกรระดับจังหวัดและระดับอำเภอ ในด้านการจัดทำทางเลือก การปรับทางเลือกแต่ละปี และการสนับสนุนแผนการผลิตของเกษตรกรในรูปแบบต่างๆ

7. ทางเลือกทางการเกษตร

ทางเลือกทางการเกษตร เป็นการให้ข่าวสารสำหรับเกษตรกรเพื่อประกอบการตัดสินใจในการปรับปรุง หรือเปลี่ยนแปลงอาชีพการเกษตร เพื่อนำไปสู่การ กระจายการผลิต การเพิ่มรายได้ การเพิ่มโอกาสใช้แรงงานทางการเกษตร และการเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ที่ดิน โดยทางเลือกมีอยู่ 3 ลักษณะ คือ

7.1 เป็นกิจกรรมการเกษตรใหม่หรือเปลี่ยนแปลงจากกิจกรรมเดิม เช่น จากการทำนา เป็นการปลูกไม้โตเร็วและไม้เศรษฐกิจที่มีความเป็นไปได้ที่จะผลิต เนื่องจากสอดคล้องกับสภาพทางกายภาพ และเศรษฐกิจ สังคมของหมู่บ้าน

7.2 เป็นกิจกรรมที่น่าจะทำการปรับปรุงกิจกรรมการเกษตรที่ทำอยู่เดิม

7.3 เป็นกิจกรรมที่สนับสนุนกิจกรรมทางการเกษตร เช่น แปรรูปอุตสาหกรรมเกษตรในครัวเรือน การถนอมอาหาร

จากการปรับบทบาทของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรตามแผนการผลิตของเกษตรกรนั้น โนมิต ปั้นเปี่ยมรัษฎ์ (2535 : 71) ได้กล่าวถึงแผนการผลิตของเกษตรกร ก็คือการเพิ่มทางเลือกทางการเกษตรให้แก่เกษตรกรในการที่จะเลือกทำกิจกรรม การนำเสนอทางเลือกแก่เกษตรกร สามารถดำเนินการได้ 3 รูปแบบ คือ

รูปแบบที่ 1 : เป็นการให้ข้อมูลทางเลือกแก่เกษตรกรทั่วไปในหมู่บ้าน โดยไม่เจาะจง การนำเสนอทำได้โดยการประชุมชี้แจง การให้ข้อมูลผ่านหอกระจายข่าว การให้ข้อมูลโดยเอกสาร ฯลฯ

รูปแบบที่ 2 : เป็นการให้ข้อมูลทางเลือกแก่กลุ่มย่อย ที่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรพิจารณาว่ามีความคล้ายคลึงในด้านความเป็นอยู่และการทำมาหากิน การจำแนกกลุ่มย่อยดำเนินการได้ในระหว่างการทำความรู้จักครัวเรือนเกษตรกร การให้ข้อมูลทางเลือกแก่กลุ่มย่อย นอกจากการประชุมชี้แจงหรือการสนทนาอาจนำไปดูงาน หรือนำผู้มีประสบการณ์มาพบปะพูดคุยกับกลุ่มย่อย

รูปแบบที่ 3 : เป็นการให้ข้อมูลทางเลือก ในระหว่างการเยี่ยมชมเกษตรกร เป็นรายครัวเรือน

จากรูปแบบการส่งเสริมการเกษตร ที่ได้ปรับบทบาทของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรจากการชี้แนะ มาเป็นการเสนอข้อมูลทางเลือกใหม่ๆ ทางเกษตรกร ที่จะนำไปพบปะและเสนอให้แก่เกษตรกร จึงน่าที่จะต้องเกี่ยวข้องกับเรื่องของการปรับเปลี่ยนทัศนคติของเกษตรกรด้วย ซึ่งทัศนคติของบุคคลเปลี่ยนแปลงได้เนื่องจากอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมต่างๆ เช่น การได้รับข้อมูลใหม่จากบุคคลอื่นหรือจากสื่อมวลชนหรือจากประสบการณ์ตรง ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในองค์ประกอบด้านความเข้าใจ มีผลทำให้องค์ประกอบด้านความรู้สึกและพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไปด้วย (มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2524 : 243)

8. ทฤษฎีต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

8.1 ทฤษฎีแรงจูงใจ

8.1.1 นิยามของแรงจูงใจ

ซูบ กาญจนประกร (2506 : 313) ได้กล่าวถึงแรงจูงใจว่า หมายถึงการ กระตุ้นหรือเร้า เป็นเครื่องช่วยให้การกระทำสำเร็จลุล่วงไปด้วย สำหรับ สมพงษ์ เกษมสิน (2516 : 414) ให้ความหมายแรงจูงใจว่า หมายถึง ความพยายามที่จะให้ผู้ แสดงออกหรือปฏิบัติตามต่อสิ่งจูงใจ สิ่งจูงใจอาจมีได้ทั้งภายในและภายนอกตัวบุคคล นั้นเอง แต่มูลเหตุจูงใจอันสำคัญของบุคคลคือความต้องการ

8.1.2 องค์ประกอบของแรงจูงใจ

แรงจูงใจ ประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ 3 อย่างที่มีความเกี่ยวข้อง ซ้ำกันและกัน คือ

8.1.2.1 ความต้องการ (need) คือความไม่พอเพียงหากมองในภาวะ สมดุลของมนุษย์ ความต้องการจะเกิดขึ้นเมื่อเกิดการไม่สมดุลทางด้านร่างกายหรือจิตใจ

8.1.2.2 แรงขับ (drive) จะถูกสร้างขึ้นเพื่อบรรเทาความต้องการให้ ลดน้อยลง

8.1.2.3 เป้าหมาย (goal) เป็นจุดสุดท้ายของวงจรการจูงใจ คือ เป็น อะไรก็ได้ที่บรรเทาความต้องการและลดแรงขับให้น้อยลงได้

8.1.3 ประเภทของทฤษฎีแรงจูงใจ

ทฤษฎีเกี่ยวกับแรงจูงใจ มีพัฒนาการจาก 2 แนวคิดคือ ทฤษฎีที่ว่า ด้วยเนื้อหา (content theories) และทฤษฎีที่ว่าด้วยกระบวนการ (process theories) ซึ่ง ทฤษฎีที่ว่าด้วยเนื้อหานั้น จะเน้นถึงความต้องการภายใน ว่าเป็นตัวกระตุ้นและเป็นตัวที่ ทำให้พฤติกรรมที่เกิดขึ้นนั้นคงอยู่ ซึ่งมีทฤษฎีที่สำคัญ ได้แก่ ทฤษฎีแรงจูงใจของมา สโลว์ (Maslow) และทฤษฎีแรงจูงใจของอัลเดอร์เฟน (Alderfer) ส่วนทฤษฎีที่ว่าด้วย กระบวนการ จะเน้นในด้านกระบวนการของความคิด และกลวิธีต่างๆ ที่เป็นสาเหตุที่ ทำให้มนุษย์เลือกแบบพฤติกรรมเฉพาะอย่างขึ้น ซึ่งมีทฤษฎีที่สำคัญ ได้แก่ ทฤษฎีแรง จูงใจของวรูม (Vroom) และทฤษฎีแรงจูงใจของวิลเลียม (William) นอกจากนี้ยังมี

ทฤษฎีอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจอีกเช่น ทฤษฎีการจูงใจของไลเกอร์ต (Likert) โดยเน้นวิธีการให้มีส่วนร่วมในการบริหาร ทฤษฎีการจูงใจแบบทฤษฎี X และทฤษฎี Y ของแมกเกรเกอร์ (Mc Gregor) เป็นต้น

8.1.4 ทฤษฎีแรงจูงใจของมาสโลว์

มาสโลว์ (Maslow 1970 : 35-48) ได้ค้นคว้าเกี่ยวกับการจูงใจของการกระทำของมนุษย์ไว้หลายประการและได้อธิบายถึงพฤติกรรมของมนุษย์เกี่ยวกับความต้องการ ซึ่งจะต้องมีการพัฒนาตามลำดับ 7 ระดับ โดยคนทุกคนจะพยายามหาทางตอบสนองความต้องการตั้งแต่ระดับต่ำสุด ซึ่งมีติดตัวมาตั้งแต่เกิดและสนองความต้องการได้เพียงพอ ก็จะพัฒนาความต้องการในระดับสูงขึ้นไปเรื่อยๆ ถ้าบุคคลไม่สามารถตอบสนองความต้องการในระดับต่ำเพียงพอก็จะไม่สามารถพัฒนาความต้องการในระดับสูงขึ้นไปได้ ซึ่งความต้องการทั้ง 7 ระดับ ได้แก่ (1) ความต้องการทางสรีระ (2) ความต้องการความมั่นคงปลอดภัย (3) ความต้องการความรักความเป็นเจ้าของ (4) ความต้องการที่จะเห็นตนเองมีคุณค่าหรือต้องการภาคภูมิใจในตนเอง (5) ความต้องการที่รู้จักและเข้าใจตนเอง (6) ความต้องการความรู้ความเข้าใจ (7) ความต้องการด้านสุนทรีย์ โดยความต้องการใน 4 ระดับ แรกจำเป็นต้องได้รับการตอบสนองจะขาดมิได้ ถ้าไม่ได้รับการตอบสนองจะทำให้เกิดความตึงเครียดและเป็นทุกข์ ส่วนความต้องการในระดับที่ 5-7 เป็นความต้องการที่ปรากฏในคนบางคน โดยเฉพาะคนที่ยังไม่สามารถตอบสนองความต้องการใน 4 ระดับแรกได้เพียงพอ หากได้รับการตอบสนองความต้องการพอใจมากขึ้น แต่ถ้ายังไม่สามารถตอบสนองความต้องการในระดับนี้เขาก็ไม่เป็นทุกข์ไม่เดือดร้อน เพียงมีความสุขน้อยลงไปบางส่วนเท่านั้น

สลิต . วงศ์สวรรค์ (2529 : 416-417) กล่าวถึงพฤติกรรมของมนุษย์ที่แสดงออกมา มักเป็นไปโดยมีจุดหมายปลายทาง แรงจูงใจที่จะเกิดขึ้นกับมนุษย์ โดยมากจะมีสาเหตุมาจากความต้องการของมนุษย์ เมื่อมีความต้องการคนเรามากจะมีแรงจูงใจ ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ 3 อย่างที่มีปฏิสัมพันธ์กัน คือ (1) ความต้องการคือ ความไม่พอเพียง หากมองในภาวะสมดุลของมนุษย์ ความต้องการจะเกิดขึ้นเมื่อเกิดการไม่สมดุลทางด้านร่างกายหรือจิตใจ (2) แรงขับ จะถูกสร้างขึ้นเพื่อบรรเทาความต้องการให้ลดน้อยลง เป็นตัวเสริมกำลังให้ไปสู่เป้าหมายเป็นตัวมุ่งกระทำเป็นตัว

สำคัญของวงจรแห่งการจูงใจ (3) เป้าหมาย คือจุดหมายปลายทางเป็นจุดสุดท้ายของวงจรแรงจูงใจ เป็นจุดที่แรงขับเคลื่อน ความต้องการบรรเทาหลง การบรรลุเป้าหมายจึงมีความโน้มเอียงที่จะช่วยให้ภาวะสมดุลทางกายหรือทางใจกลับมีขึ้นใหม่

8.2 ทฤษฎีการรับรู้

8.2.1 นิยามของการรับรู้

การรับรู้ของบุคคลจะต้องอาศัยปัจจัยต่างๆ หลายประการ ทั้งนี้เพราะการรับรู้จะเป็นอย่างไร ขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพของระบบประสาทสัมผัส สภาวะจิตใจ ประสบการณ์เดิม สุรางค์ จันทน์เอม (2524 : 107) ได้กล่าวถึง การรับรู้ว่าเป็นกระบวนการที่บุคคลได้รับประสบการณ์ต่างๆ จากบุคคล เหตุการณ์หรือวัตถุ โดยอาศัยอวัยวะรับสัมผัส สำหรับประพันธ์ สุทธาวาส และอุดม สำอางค์กุล (2525 : 63) ได้กล่าวถึง การรับรู้ หมายถึง การแปลความหมายสิ่งเร้าที่มาปะทะกับอินทรีย์ในขณะนั้น กล่าวคือ เป็นกระบวนการทางจิตใจ ซึ่งเลือกรับสิ่งเร้าภายนอกในขณะนั้น แล้วแปรเป็นกระแสประสาทเข้าสู่ระบบประสาทส่วนกลางถึงสมอง แล้วสมองทำการผสมผสานระหว่างสิ่งเร้าใหม่ในขณะนั้นกับประสบการณ์เดิมที่อยู่ในความทรงจำ เพื่อแปลความหมายสิ่งเร้าปัจจุบันนั้น

8.2.2 ปัจจัยที่มีผลต่อการรับรู้

สิทธิโชค วรรณุสันติกุล (2524 : 62-66) ได้กล่าวถึง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้มี 5 ประการคือ

8.2.2.1 อวัยวะรับสัมผัส เช่น หู ตา จมูก ลิ้น ถ้าไม่ดีพอการรับรู้ก็ผิดพลาด คลาดเคลื่อนความเป็นจริงได้

8.2.2.2 คุณสมบัติภายในของผู้รับรู้ เป็นความต้องการ เจตคติ บุคลิกภาพ แรงขับ การปรับตัว ซึ่งจะมีส่วนในการรับรู้มาก

8.2.2.3 ประสบการณ์เดิม ถ้าเคยรู้ เข้าใจหรือพบเห็นสิ่งใดอยู่บ่อยๆ เคยรับรู้สิ่งนั้นมาหลายครั้ง การรับรู้สิ่งนั้นจะเร็วขึ้น

8.2.2.4 การใส่ใจ เมื่อมีสิ่งเร้าลักษณะเด่นผ่านเข้ามา จะเกิดความใส่ใจขึ้นทันที การใส่ใจทำให้เห็นได้ชัด ช่วยให้การรับรู้ได้เร็วขึ้น

8.2.2.5 อิทธิพลปัจจุบัน ส่วนมากจะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจและความต้องการพื้นฐานของคนเราในขณะนั้นเป็นสิ่งสำคัญ เช่น ความหิว กระจายความอยาก ความต้องการและความวิตกกังวล

สรุป การรับรู้เป็นการคาดการณ์ล่วงหน้าถึงความเป็นไปได้ของเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ดังนั้น การดำรงชีวิตอยู่ในสังคมร่วมกับบุคคลอื่นๆ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องรับรู้ แนวความคิด การกระทำของบุคคลอื่นๆ รอบตัว เพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน อำนวยประโยชน์ต่อกัน

8.3 ทักษคติ

ในทางจิตวิทยาถือว่าทัศนคติเป็นตัวแปรตัวหนึ่งที่ไม่สามารถจะสังเกตเห็นได้ง่าย ทัศนคติมีความหมายที่ยืดหยุ่นมากเป็นคำนามธรรม ทฤษฎีที่ใช้อธิบายโครงสร้างของทัศนคติ ล้วนเห็นพ้องต้องกันว่าทัศนคติมีความเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของบุคคล กล่าวคือ ทัศนคติเป็นแนวโน้ม หรือขั้นเตรียมพร้อมของพฤติกรรม อาจกล่าวได้ว่า ทัศนคติเป็นการตอบสนองต่อสิ่งเร้าทางจิตใจ ซึ่งคล้ายกับการตอบสนองทางร่างกาย ต่างกันแต่ยังไม่ได้ออกกำลังกายเท่านั้นเอง

ทัศนคตินับเป็นปัจจัยที่สำคัญในการสร้างความตระหนักและการยอมรับให้กับผู้ที่กระทำในเรื่องนั้นๆ ด้วยเหตุนี้ทัศนคติจึงเป็นปัจจัยหนึ่งของความพร้อม ถ้าหากปราศจากทัศนคติที่ดี ก็จะทำให้ไม่พร้อมที่จะปฏิบัติหรือกระทำการใดๆ ในเรื่องนั้นๆ

8.3.1 นิยามของทัศนคติ

เชดคักดี โจนวาลินท์ (2523 : 93) ได้ให้ความหมายทัศนคติ หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งต่างๆ อันเป็นผลมาจากการเรียนรู้และประสบการณ์ และเป็นตัวกระตุ้นให้บุคคลแสดงพฤติกรรม หรือแนวโน้มที่จะตอบสนองต่อสิ่งเร้านั้นๆ ไปในทิศทางหนึ่ง อาจเป็นไปในทางสนับสนุนหรือคัดค้านก็ได้

8.3.2 องค์ประกอบของทัศนคติ

พรเพ็ญ เพชรสุขศิริ (2531 : 2) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของทัศนคติ

มี 3 ด้าน คือ

8.3.2.1 ด้านความรู้ ความเข้าใจ (cognitive) เป็นความคิดความเชื่อที่บุคคลมีต่อสิ่งเร้าที่กำหนดไว้

8.3.2.2 ด้านอารมณ์ (emotion) เป็นความรู้สึกที่ชอบ ไม่ชอบ พอใจ หรือไม่พอใจที่บุคคลมีต่อสิ่งเร้าที่กำหนดให้หรือเป็นองค์ประกอบในด้านการประเมินสิ่งที่เสนอ

8.3.2.3 ด้านพฤติกรรม (behavior) เป็นการแสดงออกทั้งทางวาจา และกิริยาท่าทางต่อสิ่งเร้าที่กำหนดให้ หรือเป็นแนวโน้มที่แต่ละบุคคลจะกระทำต่อสิ่งที่เห็น

ดังนั้น เมื่อพิจารณาความหมายและแนวคิดในเรื่องทัศนคติแล้ว ทัศนคติจึงเป็นนามธรรมที่เกิดขึ้น ภายในใจของมนุษย์ ทั้งนี้จะเกิดจากการได้รับอิทธิพล จากสิ่งแวดล้อม ประสบการณ์ในอดีต การรับฟังข่าวสาร การเรียนรู้ การจดจำสิ่งต่างๆ ซึ่งจะทำให้ทัศนคติที่มีได้ทั้งด้านบวกและลบ

9. การมีส่วนร่วม

9.1 นิยามของการมีส่วนร่วม

ยูว์ฌัน วูติเมซี (2526 : 25) ได้อธิบายความหมายของการมีส่วนร่วมในกิจกรรมว่า หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการคิดริเริ่ม การพิจารณาตัดสินใจ การร่วมปฏิบัติและร่วมรับผิดชอบในเรื่องต่างๆ อันมีผลกระทบมาถึงตัวประชาชนเอง และการที่สามารถทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อแก้ปัญหาและนำมาซึ่งสภาพความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น จำเป็นต้องยอมรับปรัชญาที่ว่า มนุษย์ทุกคนต่างปรารถนาที่จะอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นอย่างมีความสุข ได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรม เป็นที่ยอมรับของผู้อื่นและพร้อมที่จะอุทิศตน เพื่อกิจกรรมกลุ่ม ขณะเดียวกันจะต้องยอมรับด้วยความบริสุทธิ์ใจว่ามนุษย์สามารถพัฒนาได้ ถ้ามีโอกาสและได้รับการชี้ทางที่ถูกต้อง

9.2 ขั้นตอนของการมีส่วนร่วม

เจมส์คัลลีย์ ปิ่นทอง (2527 : 265-278) ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบท โดยมีขั้นตอนที่สำคัญได้แก่

9.2.1 การให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาเป็นขั้นตอนแรกที่สำคัญ จะทำให้ชาวชนบทเข้าใจปัญหาและสาเหตุของปัญหา โดยปกติชาวชนบทจะอยู่กับปัญหา และรู้จักปัญหาของตนเองดีที่สุด การมีส่วนร่วมจะช่วยให้ชาวชนบทเข้าใจปัญหาของตนเองมากยิ่งขึ้น

9.2.2 การให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผนและการดำเนินกิจกรรมเอง เพราะการวางแผนที่นักพัฒนาจัดทำขึ้นด้วยตนเอง โดยขาดการมีส่วนร่วมของประชาชน ผลที่ตามมาจะได้เพียงวัตถุ เมื่อขาดเจ้าหน้าที่ชาวชนบทจะไม่สามารถวางแผนได้ด้วยตนเอง

9.2.3 การให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติงาน แม้ชาวชนบทจะขาดแคลนทรัพยากร หรือเงินทุน แต่อย่างน้อยชาวชนบทยังมีแรงงาน การที่ชาวชนบทมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานหรือลงทุนจะทำให้ชาวชนบทมีความรู้สึกเป็นเจ้าของกิจกรรม รู้จักคิดต้นทุนในการดำเนินงาน จึงเกิดความระมัดระวังในการดำเนินงาน

9.2.4 การให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงาน จะทำให้ชาวชนบทได้ประเมินกิจกรรมของตนเองอย่างเที่ยงธรรมว่า สำเร็จมากน้อยเพียงใด เพื่อใช้เป็นประโยชน์ในการวางแผนการดำเนินกิจกรรมต่อไป

10. การตัดสินใจ

10.1 นิยามของการตัดสินใจ

วุฒิชัย จ้างงค์ (2533 : 3) ได้ให้ความเห็นว่า กระบวนการตัดสินใจเป็นเทคนิควิธีที่จะลดจำนวนทางเลือกลงมา เพราะฉะนั้น การเลือกทางเลือกนั้นจะใช้เทคนิควิธีใดก็ตาม ที่จะเหลือทางเลือกเหล่านั้นลงมาเหลือทางเดียว เช่นเดียวกับที่มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2532 : 19) ให้ความหมายของการตัดสินใจว่าเป็นความคิดและการกระทำต่างๆ ที่นำไปสู่การเลือกหรือการตกลงใจในการเลือกทางเลือกใดทางเลือกหนึ่งที่มีอยู่หลายทาง

10.2 ขั้นตอนการตัดสินใจ

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2532 : 27) ได้เสนอกระบวนการหรือขั้นตอนในการตัดสินใจไว้ 4 ขั้นตอน คือ (1) การระบุปัญหา (2) การแสวงหาหรือค้น

หาทางเลือกในการแก้ปัญหา (3) การประเมินทางเลือกต่างๆ เหล่านั้น (4) การตัดสินใจเลือกทางเลือกที่จะนำไปใช้แก้ปัญหา

อมร รักษาสัตย์ (2511 : 15) ได้เสนอขั้นตอนการตัดสินใจ ซึ่งจะมีด้วยกัน 9 ขั้นตอน คือ

10.2.1 ขั้นสืบสวนให้ได้ข้อเท็จจริงในเรื่องนั้นให้มากที่สุดที่จะเป็นไปได้

10.2.2 ขั้นพิจารณาข้อนโยบาย กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับต่างๆ เกี่ยวกับเรื่องที่จะต้องตัดสินใจ ตลอดจนเหตุการณ์และสภาพแวดล้อมที่เป็นอยู่

10.2.3 ขั้นพิจารณาปัญหาที่จะต้องตัดสินใจให้แน่ชัดว่าจะตัดสินใจเพื่อแก้ปัญหาอะไร หรือเพื่อวัตถุประสงค์อะไร

10.2.4 ขั้นพิจารณาทางเลือกเพื่อจะตัดสินใจหรือแก้ปัญหาดังกล่าวหลายๆ ทาง

10.2.5 ขั้นพิจารณาผลดี ผลเสียที่จะเกิดจากทางเลือกแต่ละทางอย่างละเอียดและเปรียบเทียบกัน

10.2.6 ตัดสินใจเลือกทางที่เห็นว่าจะเป็นผลดีที่สุด

10.2.7 ขั้นสั่งการตามทางเลือกที่ได้ตัดสินใจเลือก

10.2.8 วางแผนปฏิบัติเพื่อกำหนดวิธีปฏิบัติให้บรรลุผลตามการตัดสินใจ

นั้น

10.2.9 การติดตามผลการปฏิบัติ

11. คุณภาพชีวิต

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2529 : 354) ได้ให้ความหมายของคุณภาพชีวิต หมายถึงสภาวะการดำรงชีวิตของบุคคลทั้งด้านร่างกาย ด้านสติปัญญา และด้านจิตใจ การที่จะมีคุณภาพชีวิตที่ดีมีองค์ประกอบหลัก 3 ด้าน คือ

11.1 ด้านร่างกาย ได้แก่ มีสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐาน เช่น อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่ อาศัย และยารักษาโรค พอเพียงแก่การดำรงชีวิต มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ปราศจากมลพิษ

11.2 ด้านสติปัญญา ได้แก่ มีความรู้เกี่ยวกับสุขภาพและอนามัย ตลอดจนโภชนาการเพื่อตนเองและบุตรหลาน มีโอกาสได้รับการศึกษาและแสวงหาความรู้เพื่อประกอบอาชีพในระดับพอมีพอกิน

11.3 ด้านจิตใจ ได้แก่ การอยู่ร่วมกันอย่างมีคุณธรรม สามารถแสดงความคิดเห็นและสร้างสรรค์ในแง่เศรษฐกิจ สังคม และการเมือง

กรมพัฒนาชุมชน (2536 : 4-5) ได้กล่าวถึง การมีคุณภาพชีวิตที่ดีของคนควรประกอบด้วยอย่างน้อยครบปัจจัย 4 คือ มีอาหารกิน มีสุขภาพอนามัยที่ดี มีการศึกษา มีงานทำ อยู่ในสังคมแวดล้อมที่มีความปลอดภัย ปราศจากมลภาวะในด้านต่างๆ มีส่วนร่วมในการพัฒนา มีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อกัน ตระหนักในความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อม โดยอาศัยเกณฑ์ความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) เป็นเครื่องมือใช้วัดว่าขณะนี้คุณภาพของคนไทยอยู่ในระดับใด ซึ่งตัวชี้วัดคุณภาพชีวิตประกอบด้วย 8 หมวด 32 ตัวชี้วัด ตามรายละเอียด คือ

หมวดที่ 1 : อาหารดี ประกอบด้วย 3 ตัวชี้วัดคือ (1) เด็กอายุ 0-15 ปี ไม่ขาดอาหาร (2) เด็กอายุ 5-14 ปี ไม่ขาดอาหาร (3) เด็กแรกเกิดหนักเกิน 3 กิโลกรัม

หมวดที่ 2 : มีบ้านอาศัย ประกอบด้วย (4) บ้านคงทนเกิน 5 ปี (5) ภายในบ้านและรอบบ้านสะอาด (6) มีส่วนถูกสุขลักษณะ (7) มีน้ำสะอาดดื่มเพียงพอ

หมวดที่ 3 : ศึกษาอนามัยถ้วนทั่ว ประกอบด้วย (8) เด็กอายุ 0-8 ปี ได้วัคซีนครบ (9) เด็กประถมศึกษาได้เรียน (10) เด็กวัยประถมศึกษาได้วัคซีนซ้ำครบ (11) คนอายุ 14-15 ปี อ่านออกเขียนได้ (12) ครอบครัวได้รับข่าวสาร (13) หญิงได้รับการดูแลก่อนคลอด (14) หญิงได้รับการดูแลหลังคลอด

หมวดที่ 4 : ครอบครัวปลอดภัย ประกอบด้วย (15) ปลอดภัยในชีวิตทรัพย์สิน

หมวดที่ 5 : ได้ผลผลิตดี ประกอบด้วย (16) ปลูกพืชหมุนเวียน (17) ใส่ปุ๋ยบำรุงดิน (18) ป้องกันและกำจัดศัตรูพืช (19) ป้องกันและกำจัดศัตรูสัตว์ (20) ใช้พันธุ์สัตว์ พืช ที่ทางราชการส่งเสริม

หมวดที่ 6 : ไม่มีลูกมาก ประกอบด้วย (21) คู่มีบุตรไม่เกิน 2 คน

หมวดที่ 7 : อยากร่วมพัฒนา ประกอบด้วย (22) เป็นสมาชิกกลุ่ม (23) มีส่วนร่วมพัฒนาตนเอง (24) บำรุงรักษาสาธารณะสมบัติ (25) บำรุงรักษามรดกวัฒนธรรม (26) อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ (27) ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง (28) กรรมการหมู่บ้าน มีความสามารถ

หมวดที่ 8 : พาสู่คุณธรรม ประกอบด้วย (29) สามัคคีเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ (30) ปฏิบัติศาสนกิจทุกเดือน (31) ไม่เล่นการพนัน ไม่ติดสุรา (32) ไม่จัดงานฟุ่มเฟือย

ดังนั้น ในการยกมาตรฐานคุณภาพชีวิตของเกษตรกรก็คือการแก้ไขปัญหาความยากจน โดยให้เกษตรกรได้มีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาทุกขั้นตอน ต้องทำให้สามารถพึ่งตนเองได้ โดยเกษตรกรสามารถวางแผนการผลิตเองได้ และสามารถที่จะดำเนินกิจกรรมตามแผนการผลิตที่วางไว้ได้โดยเจ้าหน้าที่จากหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องให้ข้อมูลเพื่อช่วยให้การแก้ไขปัญหาความยากจน สามารถ บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้

12. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สืบเนื่องจากนโยบายของรัฐบาลในเรื่อง การสนับสนุนแผนการผลิตของเกษตรกรเป็นเรื่องใหม่ ซึ่งเริ่มดำเนินการเมื่อปี พ.ศ.2535 ผู้วิจัยจึงได้ค้นคว้าและตรวจเอกสารที่มีผู้ศึกษาไว้บ้างแล้วในเรื่องที่เกี่ยวข้อง เช่น เรื่องที่เกี่ยวกับประสิทธิ-ภาพของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร การมีส่วนร่วมของเกษตรกรและการยอมรับนวัตกรรมของเกษตรกร

สำหรับคุณลักษณะของเกษตรกรตำบล พงศกร ทิพย์คนตรี (2537 : 2) ได้ทำการศึกษาถึง คุณลักษณะของเกษตรกรตำบลที่ส่งผลต่อการนำแผนการผลิตของเกษตรกร มาจัดทำแผนพัฒนาตำบลในจังหวัดยะลา ปัตตานี และนราธิวาส พบว่าเกษตรกรตำบลมีเจตคติที่ดีและเห็นความสำคัญต่อการนำแผนการผลิตของเกษตรกรมาจัดทำแผนพัฒนาตำบล และคุณลักษณะของเกษตรกรตำบลที่ต่างกันไม่ทำให้มีความแตกต่างกันในการนำแผนการผลิตของเกษตรกรมาจัดทำเป็นแผนพัฒนาตำบล

สำหรับการรับรู้ ดิเรก ฤกษ์ห่วย (2522 : 28) ได้กล่าวว่า เกษตรกรที่มีโอกาสได้รับรู้ข่าวสารมากจะทำให้เกิดความคิดในการตัดสินใจ และมีการยอมรับนวัตกรรมไปใช้ได้มาก

กาญจนา เกียรติมนิรัตน์ (2534 : 77) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องปัจจัยสำคัญที่ทำให้กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรจังหวัดลำพูนได้รับรางวัลดีเด่น คือได้รับการสนับสนุนเอกสารเผยแพร่จากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

สำหรับการมีส่วนร่วม ภาณี บุญเกียรติ (2534 : 1) ได้ทำการศึกษาถึง การเข้ามีส่วนร่วมในการตัดสินใจในกิจกรรมเกษตรของภรรยาเกษตรกร : ครอบครัวเกษตรกรผู้ปลูกฝ้าย ในเขตอำเภอศรีสวัสดิ์ จังหวัดกาญจนบุรี พบว่า ปัจจัยที่มีความสำคัญสูงสุดต่อการเข้ามีส่วนร่วมในการตัดสินใจในกิจกรรมเกษตรคือ บทบาทของภรรยา ซึ่งประกอบด้วย การเข้าร่วมดำเนินกิจกรรมเกษตร และการรับรู้บทบาทตนเองทางสังคมและวัฒนธรรมในฐานะผู้ทำงานการเกษตร ซึ่งสอดคล้องกับ เกรียงศักดิ์ ปัทมเรชา (2531 : 171) ได้ศึกษาถึงปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดพฤติกรรมการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของสหกรณ์ พบว่า สภาพทางเศรษฐกิจและสังคมมีส่วนสำคัญต่อการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสหกรณ์ โดยที่การส่งเสริมเผยแพร่การสหกรณ์เป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดที่เป็นตัวกำหนดพฤติกรรมการเข้าไปมีส่วนร่วม บุคคลที่มีแนวโน้มในการส่งเสริมเผยแพร่กิจการสหกรณ์จึงมักเป็นผู้เข้าไปมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง

จ่านง ไพโรจน์ (2533 : 81) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อโครงการสันตินิคมในพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่ากลุ่มประชาชนที่ได้รับผลประโยชน์มากจะเป็นกลุ่มที่มีส่วนร่วมต่อโครงการสันตินิคมสูงกว่ากลุ่มประชาชนที่ได้รับผลประโยชน์น้อย

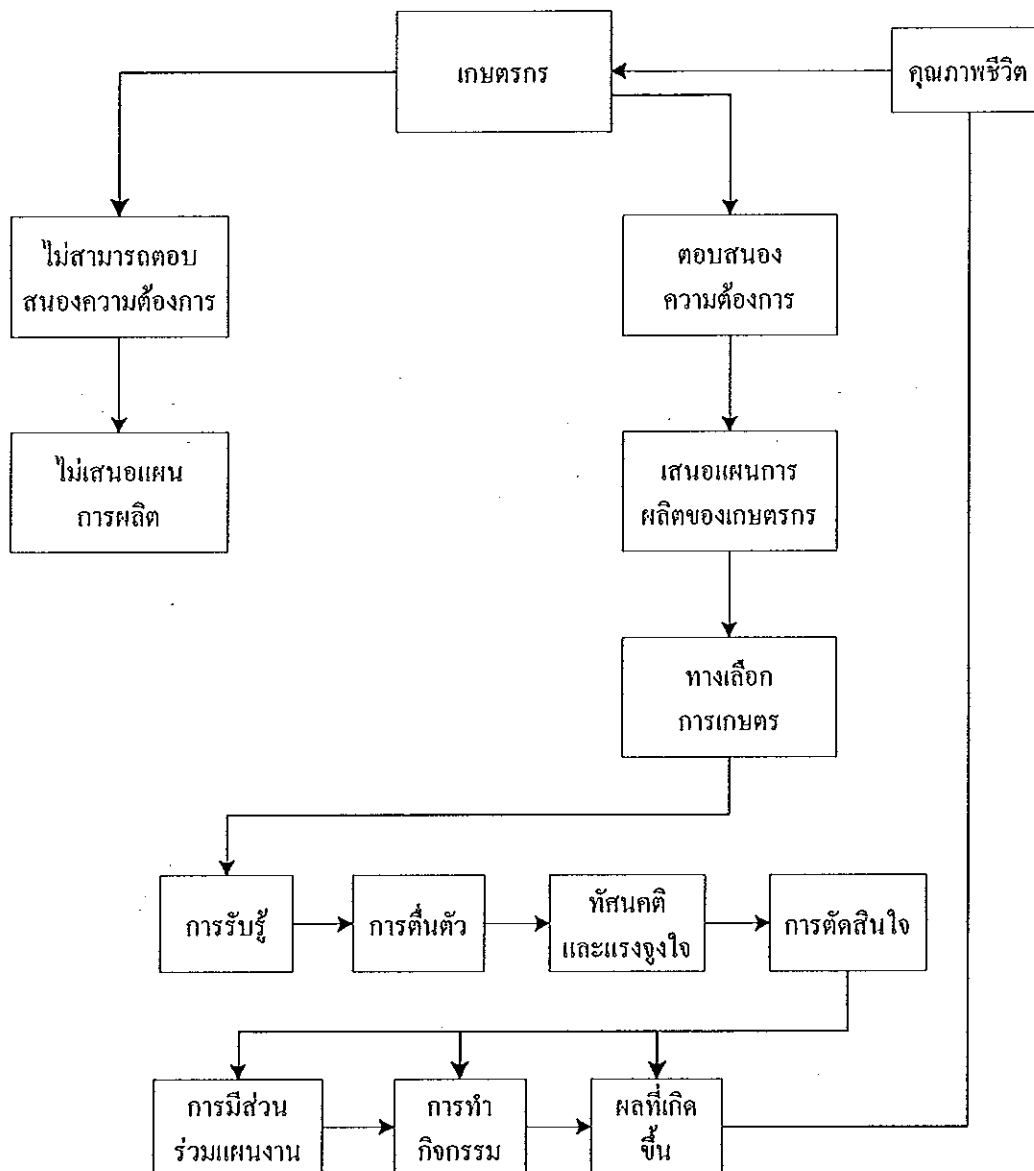
หัตดาว บุญपाल (2530 : 38) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องปัจจัยบางประการที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน พบว่า การรับฟังวิถุของหัวหน้าครัวเรือนมีความสัมพันธ์กับการเข้ามีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน

สำหรับทัศนคติ วิเชียร รักการ (2522 : 1) ได้ศึกษาวิจัยการเปรียบเทียบจิตลักษณะของนิสิตและนิสิตอาสาสมัคร : ศึกษาเฉพาะกรณีของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ พบว่า ผู้เป็นสมาชิกกลุ่มอาสาสมัครมีทัศนคติที่ดีต่อการอาสาพัฒนามากกว่าผู้ที่

ไม่เป็นสมาชิก สุวรรณ บัวบาน (2515 : 2) ได้ศึกษาถึงทัศนคติต่อการยอมรับของใหม่และลักษณะการยอมรับบทบาทของชาวนาในจังหวัดขอนแก่น พบว่า ครอบครัวที่มีบุคคลขนาดกลาง 5-7 คน จะมีการยอมรับของใหม่สูง และครอบครัวใหญ่ 7 คนขึ้นไปมีการยอมรับน้อยที่สุด

13. แบบจำลองแนวความคิดในการศึกษา

จากแนวคิดและทฤษฎีต่างๆ ที่ได้กล่าวมาแล้ว ได้ใช้เป็นแนวทางในการวิจัย โดยแบ่งเกษตรกรเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่เห็นว่าโครงการฯไม่สามารถตอบสนองความต้องการได้ก็ไม่เสนอแผนการผลิต และส่วนที่เห็นว่าโครงการฯสามารถตอบสนองความต้องการได้ก็จะเสนอแผนการผลิตโดยอาศัยข้อมูลทางเลือกการเกษตรที่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรนำไปเสนอ ซึ่งทำให้เกษตรกรเกิดการรับรู้ มีการตื่นตัว เกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติและแรงจูงใจ ทำให้เกษตรกรตัดสินใจเข้ามีส่วนร่วมในกิจกรรม ซึ่งผลที่เกิดขึ้นจะทำให้เกษตรกรมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นในที่สุด (ภาพประกอบ 2)

ภาพประกอบ 2 แบบจำลองแนวความคิดการวิจัย

บทที่ 3

วิธีวิจัย

1. การเลือกสถานที่ทำการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาถึงแนวคิด การมีส่วนร่วมและผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการภายใต้แผนงานระบบการผลิตของเกษตรกรในอำเภอสังขละบุรี จังหวัดสงขลา เป็นสถานที่ทำการวิจัย ทั้งนี้ด้วยเหตุผลที่อำเภอสังขละบุรี เป็นอำเภอเน้นหนักที่จะต้องดำเนินโครงการในปีพ.ศ. 2535 อีกทั้งมีหมู่บ้านเป้าหมายที่กระจายอยู่ครบทั้ง 11 หมู่บ้านใน 11 ตำบล ดังนั้นการที่ทางราชการนำโครงการสนับสนุนการผลิตของเกษตรกรมาใช้เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนของเกษตรกร โดยให้เกษตรกรรู้จักตัดสินใจเลือกกิจกรรมทางการเกษตร รู้จักการวางแผนการผลิตด้วยตนเอง จึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจในการศึกษาเรื่องหนึ่ง นอกจากนี้ผู้ทำการวิจัยได้เคยปฏิบัติงานในท้องที่ของจังหวัดสงขลามาก่อน จึงพอที่จะมองภาพในอดีตของเกษตรกรได้บ้างพอสมควร ผลการวิจัยในเรื่องนี้จึงน่าจะเป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาแผนการผลิตของเกษตรกรให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2. ประชากรและการสุ่มตัวอย่าง

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (survey) ประชากรคือเกษตรกรที่เสนอแผนการผลิตทางการเกษตร และได้รับสินเชื่อจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร จำนวน 334 ครัวเรือน โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (stratified random sampling) เนื่องจากประชากรมีความแตกต่างกันในเรื่องฐานะทางเศรษฐกิจ และใช้สุ่มตัวอย่างแบบธรรมดา (simple random sampling) กับเกษตรกรตามฐานะทางเศรษฐกิจ แต่ละหมู่บ้าน โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 55.0 ของประชากรในแต่ละหมู่บ้านรวมตัวอย่างจำนวน 180 รายหรือร้อยละ 53.8 ของประชากรทั้งหมด (ภาพประกอบ 3)

จำนวนประชากรที่เสนอแผนการผลิตทางการเกษตรและได้รับสินเชื่อกิจการธนาคาร
เพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร

จำนวนประชากร 334 ราย

กลุ่มตัวอย่าง 180 ราย

ตำบล หมู่บ้าน	จำนวนประชากร แยกตามฐานะ		ตำบล หมู่บ้าน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง	
	รายย่อย	ปานกลาง		รายย่อย	ปานกลาง
ต.บ่อदान หมู่ที่ 5	-	6	ต.บ่อदान หมู่ที่ 5	-	3
ต.สนามชัย หมู่ที่ 3	4	29	ต.สนามชัย หมู่ที่ 3	2	16
ต.ชุมพล หมู่ที่ 3	19	23	ต.ชุมพล หมู่ที่ 3	10	13
ต.วัดจันทร์ หมู่ที่ 5	9	16	ต.วัดจันทร์ หมู่ที่ 5	4	9
ต.ดีหลวง หมู่ที่ 2	28	14	ต.ดีหลวง หมู่ที่ 2	15	7
ต.กุยุด หมู่ที่ 3	3	22	ต.กุยุด หมู่ที่ 3	2	12
ต.กระดิงงา หมู่ที่ 3	5	18	ต.กระดิงงา หมู่ที่ 3	3	10
ต.จะทิ้งพระ หมู่ที่ 5	6	23	ต.จะทิ้งพระ หมู่ที่ 5	4	15
ต.คลองรี หมู่ที่ 3	19	14	ต.คลองรี หมู่ที่ 3	10	7
ต.ท่าหิน หมู่ที่ 1	13	28	ต.ท่าหิน หมู่ที่ 1	7	15
11 ตำบล			11 ตำบล		
11 หมู่บ้าน	114	220	11 หมู่บ้าน	60	120

ภาพประกอบ 3 ขั้นตอนการสุ่มตัวอย่างของเกษตรกรที่เสนอแผนการผลิตและได้รับ
สินเชื่อกิจการธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร อำเภอ
สทิงพระ จังหวัดสงขลา

3. วิธีการในการรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยนี้ ใช้แบบสอบถามประกอบการสัมภาษณ์เป็นรายบุคคลในการรวบรวมข้อมูล ทำให้ได้ข้อมูลที่ละเอียดขึ้นจากการได้เห็นสภาพและการพูดคุยกับเกษตรกร

4. การสร้างแบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสัมภาษณ์ที่ได้กำหนดโครงสร้างแน่นอน (structured interview) ซึ่งมีทั้งคำถามปิด (close-ended) ที่ได้กำหนดคำตอบไว้ให้เลือกตอบและคำถามเปิด (open-ended) เพื่อให้ผู้ตอบมีอิสระในการตอบ เนื้อหาของแบบสัมภาษณ์จะครอบคลุมรายละเอียดดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับบุคคล ลักษณะเศรษฐกิจและสังคม

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการรับรู้ ทักษะที่มีต่อโครงการและการติดต่อสื่อสาร

ตอนที่ 3 ข้อมูลการดำเนินกิจกรรมตามแผนการผลิต

ตอนที่ 4 ข้อมูลผลการดำเนินกิจกรรมภายใต้แผนการผลิตและความคิดเห็นที่มีต่อโครงการ

ตอนที่ 5 ปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรมและแนวทางในการแก้ไข

เกี่ยวกับการวัดทัศนคติของเกษตรกรที่มีต่อโครงการฯ และการรับรู้ข้อมูลทางเลือก ที่มีการวัดเป็น 3 ระดับ ได้แก่

เห็นด้วย กำหนดค่าเท่ากับ 3

ไม่แน่ใจ กำหนดค่าเท่ากับ 2

ไม่เห็นด้วย กำหนดค่าเท่ากับ 1

5. การทดสอบแบบสัมภาษณ์

ในเดือนมิถุนายน - กันยายน พ.ศ. 2537 ได้รวบรวมและศึกษาข้อมูลทฤษฎีจากเอกสารและสอบถามข้อมูลจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรของอำเภอสทิงพระ เดือนตุลาคม พ.ศ. 2537 ได้เสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาและแก้ไขปรับปรุงแบบสัมภาษณ์ ตามที่อาจารย์ที่ปรึกษาเสนอแนะในเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2537 ได้นำแบบสัมภาษณ์ไปทดสอบสัมภาษณ์กับเกษตรกรที่ไม่ใช่ตัวอย่างจริง ในพื้นที่หมู่ 3 ตำบลชุมพล หมู่ 1 ตำบลจะทิ้งพระ หมู่ 2 ตำบลดีหลวง หมู่ 5 ตำบลวัดจันทร์ และหมู่ 3 ตำบลคูซูด โดยการสัมภาษณ์ หมู่บ้านละ 2 จุด รวมเป็น 10 จุด ซึ่งได้พบความผิดพลาดบางประการเกี่ยวกับการกำหนดรหัสข้อมูล จึงได้ทำการแก้ไขข้อผิดพลาดต่างๆ จนสมบูรณ์

6. การรวบรวมข้อมูล

เนื่องจากพื้นที่แต่ละหมู่บ้านของอำเภอสทิงพระ สามารถเดินทางถึงกันได้ตลอด อีกทั้งไม่ห่างไกลกันมากนัก จึงได้ใช้การสัมภาษณ์เกษตรกรเป้าหมายจำนวน 180 ราย เป็นวิธีการรวบรวมข้อมูล ใช้ระยะเวลาดำเนินการสัมภาษณ์ตั้งแต่เดือนมกราคม พ.ศ. 2538 ถึงเดือน พฤษภาคม พ.ศ.2538 รวมเป็นเวลาทั้งสิ้น 150 วัน ในส่วนที่เกี่ยวกับการสัมภาษณ์จะมุ่งที่หัวหน้าครัวเรือนเป็นอันดับแรก กรณีที่ไม่อยู่จะสัมภาษณ์ผู้สมรส ซึ่งมีส่วนในการดำเนินกิจกรรมแทน

7. การวิเคราะห์ข้อมูล

ได้ทำการตรวจสอบแบบสัมภาษณ์ทุกชุดเพื่อตรวจสอบความถูกต้อง จากนั้นจึงนำไปเข้ารหัสข้อมูล (code) จัดทำคู่มือการลงรหัส แล้วจึงทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรม SPSS (statistical package for the social sciences) ที่ศูนย์คอมพิวเตอร์

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ โดยใช้สถิติพื้นฐานในการวิเคราะห์ ข้อมูลเพื่อบรรยายลักษณะต่างๆ ของกลุ่มตัวอย่าง คือ

7.1 ค่าร้อยละ โดยใช้สูตรดังนี้ (กาญจนยศ อรรถวิภาคไพศาล ม.ป.ป. : 12)

$$P = \frac{a}{b} \times 100$$

เมื่อ P = ค่าร้อยละ

a = เลขจำนวนใดๆ ที่จะเอาไปเปรียบเทียบ

b = ฐานที่ใช้ในการเปรียบเทียบ

7.2 ค่ามัธยิมเลขคณิต โดยใช้สูตรดังนี้ (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2521 : 16)

$$\bar{X} = \frac{\sum_{i=1}^N X_i}{N}$$

เมื่อ \bar{X} = สัญลักษณ์แทนมัธยิมเลขคณิต

$\sum_{i=1}^N$ = สัญลักษณ์ของการรวมผลของการจัดตั้งหน่วยวัดที่ 1 ถึง N

N = จำนวนยอดรวมของประชากร

X_i = สัญลักษณ์แทนผลของการวัดแต่ละหน่วย

7.3 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยใช้สูตรดังนี้ (กานดา พูนลาภทวี, 2530 : 71)

$$S.D. = \sqrt{\frac{n\sum x^2 - (\sum x)^2}{n(n-1)}}$$

เมื่อ S.D. = ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

$\sum x^2$ = ผลรวมของค่าข้อมูลแต่ละค่ากำลังสอง

$(\sum x)^2$ = ผลรวมของค่าข้อมูลทั้งหมดยกกำลังสอง

n = จำนวนข้อมูลทั้งหมดของกลุ่มตัวอย่าง

8. นิยามศัพท์

8.1 เกษตรกร หมายถึง เกษตรกรที่เสนอแผนการผลิตและได้รับสินเชื่อเพื่อดำเนินกิจกรรมตามแผนการผลิต

8.2 เกษตรกรรายย่อย หมายถึง เกษตรกรที่มีฐานะทางเศรษฐกิจในระดับยากจนตามทะเบียนการจำแนกเกษตรกรของสำนักงานเกษตรอำเภอสติงพระ จังหวัดสงขลา

8.3 เกษตรกรปานกลาง หมายถึง เกษตรกรที่มีฐานะทางเศรษฐกิจในระดับปานกลาง ตามทะเบียนการจำแนกเกษตรกรของสำนักงานเกษตรอำเภอสติงพระ จังหวัดสงขลา

8.4 การรับรู้ของเกษตรกร หมายถึง การรับรู้ในเรื่องวัตถุประสงค์ของโครงการฯ และการรับรู้เกี่ยวกับข้อมูลทางเลือกทางการเกษตร ได้แก่

8.4.1 ความเหมาะสมของเทคโนโลยี หมายถึง ข้อมูลทางเลือกการเกษตรที่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร นำเสนอต่อเกษตรกรนั้น เกษตรกรเห็นว่ามีเหมาะสมหรือไม่เหมาะสมกับตัวเกษตรกร

8.4.2 ความเหมาะสมกับพื้นที่ หมายถึง ข้อมูลทางเลือกการเกษตรที่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรนำเสนอต่อเกษตรกรนั้น มีความเหมาะสมกับสภาพพื้นที่ของเกษตรกรหรือไม่

8.4.3 รายละเอียดของขั้นตอนการปฏิบัติ หมายถึง ข้อมูลทางเลือกทางการเกษตรที่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรนำเสนอต่อเกษตรกรนั้น มีรายละเอียดของขั้นตอนการปฏิบัติเหมาะสมหรือไม่

8.4.4 รายละเอียดของภาวะการตลาด หมายถึง ข้อมูลทางเลือกทางการเกษตรที่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรนำเสนอต่อเกษตรกรนั้น มีรายละเอียดของภาวะการตลาดเหมาะสมหรือไม่

8.4.5 ความน่าเชื่อถือได้ของข้อมูล หมายถึง ข้อมูลทางเลือกทางการเกษตรที่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรนำเสนอต่อเกษตรกรนั้น มีความน่าเชื่อถือได้ของข้อมูลเหมาะสมหรือไม่

8.4.6 ความเป็นประโยชน์ของข้อมูล หมายถึง ข้อมูลทางเลือกทางการเกษตรที่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรนำเสนอต่อเกษตรกรนั้น เกษตรกรเห็นว่าข้อมูลดังกล่าวมีประโยชน์ต่อตัวเกษตรกรเหมาะสมหรือไม่

บทที่ 4

สถานที่ที่ทำการวิจัย

1. บทนำ

การดำเนินโครงการสนับสนุนแผนการผลิตของเกษตรกรภายใต้แผนงานระบบการผลิตของเกษตรกร ซึ่งกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้กำหนดพื้นที่เป้าหมาย 42 จังหวัด 123 อำเภอ 1,070 ตำบล และ 10,354 หมู่บ้าน ในระหว่างปี พ.ศ.2535-2539 อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา เป็นหนึ่งในอำเภอเป้าหมายเน้นหนักที่จะต้องดำเนินโครงการในปี พ.ศ.2535 ซึ่งประกอบด้วย 11 ตำบล และทุกตำบลจะมี 1 หมู่บ้านที่ดำเนินโครงการสนับสนุนแผนการผลิตของเกษตรกรประกอบกับอำเภอสทิงพระเป็นชุมชนเก่าแก่ และอาชีพหลักที่ปฏิบัติสืบเนื่องกันมาจนถึงปัจจุบันคือการทำนา ซึ่งปัญหาของเกษตรกรในเขตอำเภอสทิงพระ ก็คือความยากจน ดังนั้น การวิจัยครั้งนี้ จึงได้ใช้พื้นที่อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลาทำการวิจัย

2. สภาพทั่วไปและที่ตั้งของอำเภอสทิงพระ

อำเภอสทิงพระ ตั้งอยู่ด้านทิศเหนือของจังหวัดสงขลา อยู่ห่างจากอำเภอเมืองสงขลา โดยผ่านสะพานติณสูลานนท์ตามถนนทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4083 ระยะทาง 53 กิโลเมตร อำเภอสทิงพระมีพื้นที่ 120 ตารางกิโลเมตร เป็นพื้นที่เป้าหมายเน้นหนักตามแผนการผลิตของเกษตรกร ปีพ.ศ.2535 โดยกำหนดดำเนินการตำบลละ 1 หมู่บ้าน รวม 11 หมู่บ้าน ซึ่งจากสภาพการตั้งถิ่นฐานแต่ละตำบลจะอยู่ตามแนวถนนทางหลวงหมายเลข 4083 จากเหนือจดใต้ (ภาพประกอบ 3) โดยมีอาณาเขตดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับ ตำบลบ่อตรุ อำเภอระโนด และตำบลเกาะใหญ่ อำเภอกระแสสินธุ์ จังหวัดสงขลา

ทิศใต้ ติดต่อกับ ตำบลม่วงงาม อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ อ่าวไทย

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ ทะเลสาบสงขลา

3. สภาพภูมิอากาศ

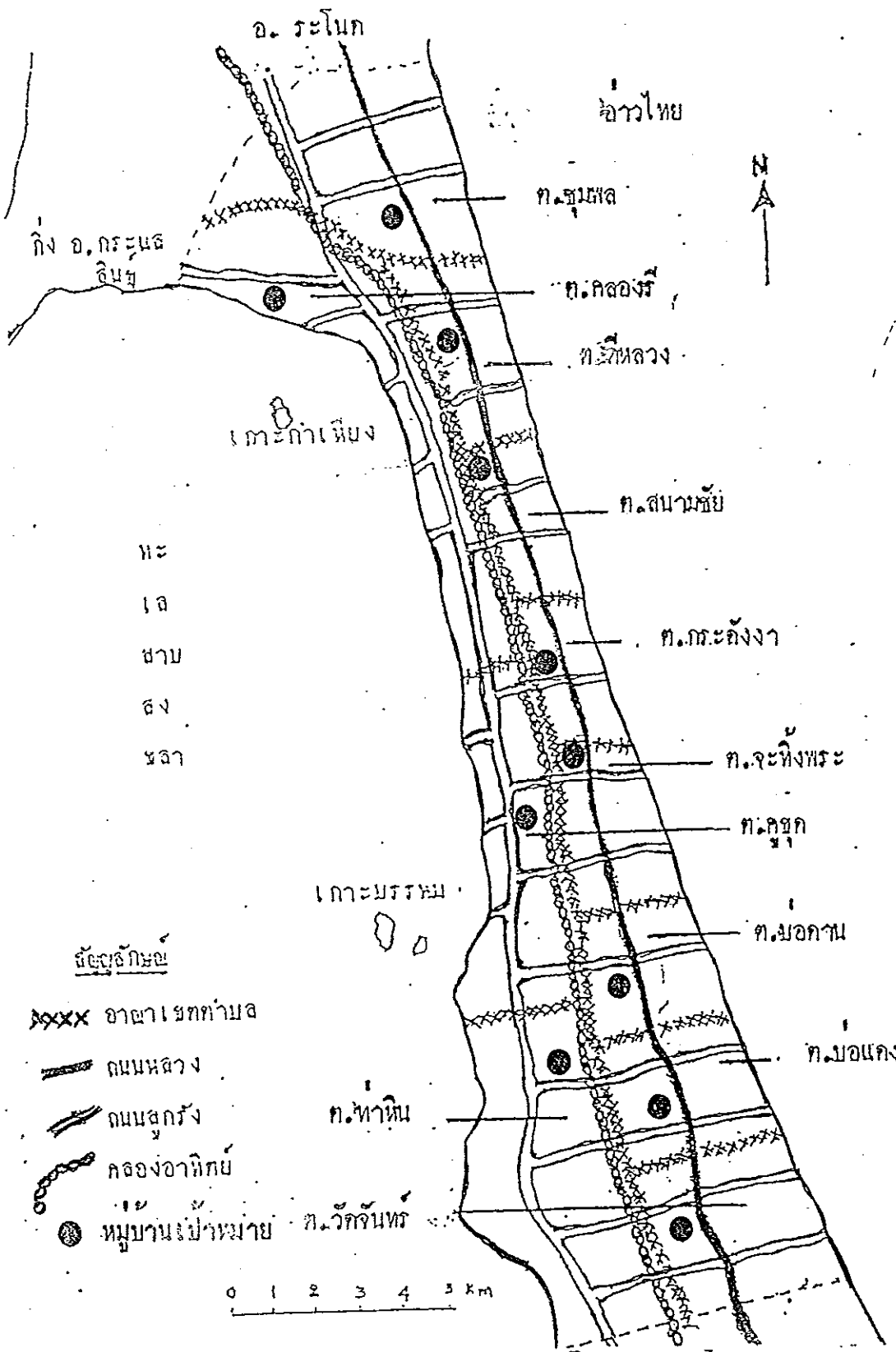
ลักษณะทางภูมิศาสตร์ อำเภอสติงพระตั้งอยู่บริเวณคาบสมุทรด้านอ่าวไทย โดยมีทะเลขนานทั้งสองด้าน คืออ่าวไทย และทะเลสาบสงขลา ฉะนั้น จึงมีภูมิอากาศประเภทมรสุมในเขตร้อน อุณหภูมิอยู่ในระดับสูงที่ค่อนข้างคงที่ โดยมีอากาศไม่ร้อนจัดเกินไป อุณหภูมิโดยเฉลี่ย 27 องศาเซลเซียส จึงได้รับลมมรสุมทั้งสองด้าน ซึ่งแบ่งฤดูกาลออกเป็น 2 ฤดู (ภาพประกอบ 4) ดังนี้

3.1 ฤดูฝน เริ่มตั้งแต่เดือนพฤษภาคม ถึงต้นเดือนมกราคม รวมระยะเวลา 8 เดือนเศษ โดยแบ่งฤดูฝนออกเป็น 2 ระยะ คือ

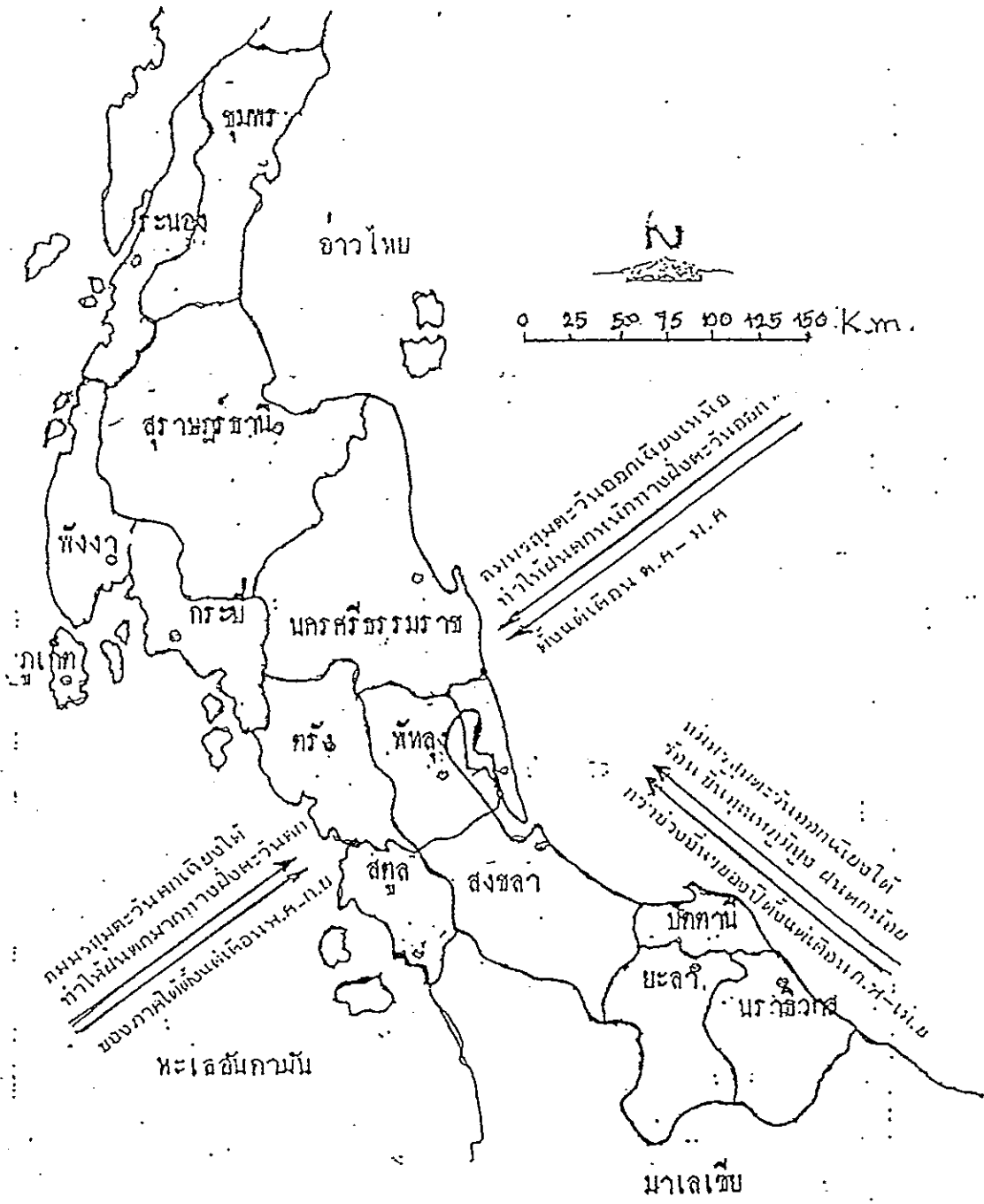
- ระยะแรก เป็นช่วงที่ได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ โดยเริ่มตั้งแต่เดือนพฤษภาคม ถึงเดือนกันยายน ช่วงนี้จะมีฝนน้อย เนื่องจากมีสิ่งกีดขวาง คือภูเขาขวางทิศทางลมทางด้านทิศตะวันตก และทางทิศใต้

- ระยะที่สอง เป็นช่วงที่ได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ โดยเริ่มตั้งแต่เดือนตุลาคม ถึงเดือนมกราคม ช่วงนี้จะมีฝนตกชุก และจะตกชุกมากในเดือนพฤศจิกายนของทุกปี

3.2 ฤดูแล้ง เริ่มตั้งแต่ปลายเดือนกุมภาพันธ์ ถึงเดือนเมษายน ในระยะนี้ จะได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งเป็นลมร้อนและชื้น และจะพัดพาเอาความชื้นออกไปเป็นสาเหตุของความแห้งแล้ง

ภาพประกอบ 3 แผนที่อาณาเขตอำเภอสตงพิงพระ จังหวัดสงขลา
 ที่มา : กรมส่งเสริมการเกษตร, สำนักงานเกษตรจังหวัดสงขลา, สำนักงานเกษตร
 อำเภอสตงพิงพระ, 2536 :

ภาพประกอบ 4 แสดงสภาพภูมิอากาศ

ที่มา : กรมส่งเสริมการเกษตร, สำนักงานเกษตรจังหวัดสงขลา, สำนักงานเกษตร
อำเภอสติงพระ, 2536 : 7.

4. การคมนาคม

การคมนาคม อำเภอสทิงพระมีเส้นทางคมนาคมที่สะดวก 2 ทางด้วยกัน คือ

4.1 ทางบก มีถนนสายหลักอยู่ 2 สาย คือ ทางหลวงแผ่นดินที่ 4083 สายระโนด-สงขลา และถนนทางหลวงท้องถิ่นเป็นแนวยาวนานไปกับฝั่งตะวันตก ซึ่งถนนทั้ง 2 สายสามารถติดต่อกับจังหวัดสงขลาและอำเภอใกล้เคียงได้อย่างสะดวกตลอดปี

4.2 ทางน้ำ ปัจจุบันการใช้เรือ ยังเป็นที่นิยมโดยเฉพาะในเขตหมู่บ้านริมทะเลสาบสงขลา ด้านทิศตะวันตกสามารถติดต่อกับเขตจังหวัดพัทลุงและอำเภอกระแสสินธุ์ จังหวัดสงขลาสะดวก ส่วนด้านทิศตะวันออก จดอ่าวไทยสามารถติดต่อจังหวัดต่างๆ ที่มีอาณาเขตติดต่อกับอ่าวไทยได้สะดวก

5. การแบ่งเขตการปกครองและประชากร

อำเภอสทิงพระ แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 11 ตำบล 79 หมู่บ้าน ได้แก่ (1) ตำบลจะทิงพระ (2) ตำบลกระดังงา (3) ตำบลสนามชัย (4) ตำบลดีหลวง (5) ตำบลชุมพล (6) ตำบลคลองรี (7) ตำบลคูขุด (8) ตำบลท่าหิน (9) ตำบลวัดจันทร์ (10) ตำบลบ่อแดง และ (11) ตำบลบ่อดาน และมีสุขาภิบาล 1 แห่ง คือ สุขาภิบาลสทิงพระ

ประชากรและการตั้งถิ่นฐาน ประชากรของอำเภอสทิงพระ สำรวจเมื่อเดือนเมษายน พ.ศ. 2535 มีจำนวนทั้งสิ้น 45,325 คน เป็นชาย 22,487 คน หญิง 22,838 คน หรือมีครัวเรือน 8,346 ครัวเรือน ประชากรส่วนใหญ่จะตั้งถิ่นฐานบ้านเรือนอยู่ใกล้บริเวณริมถนนสองสายเป็นหลัก ขนานไปกับทะเลทั้งสองด้าน คือ ด้านทิศตะวันออก และทิศตะวันตกและตั้งอยู่ใกล้ทะเลสาบสงขลา และตั้งอยู่ใกล้ฝั่งอ่าวไทย สำหรับการตั้งบ้านเรือนจะอยู่ใกล้เคียงกันเป็นหย่อมๆ

6. การใช้ที่ดิน

อำเภอสังขละบุรีมีพื้นที่ 120 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 75,000 ไร่ โดยแบ่งเป็นพื้นที่ทำการเกษตร 59,727 ไร่ หรือร้อยละ 79.64 ของพื้นที่ทั้งหมด โดยแยกเป็นการใช้ที่ดินเพื่อการเกษตร ดังนี้

6.1 การทำนา เป็นพื้นที่เพื่อทำนาข้าว 52,668 ไร่ หรือร้อยละ 88.1 ของพื้นที่ถือครองทางการเกษตรทั้งหมด

6.2 ไม้ผล ไม้ยืนต้น มีพื้นที่ 4,464 ไร่ หรือร้อยละ 7.5 ของพื้นที่ถือครองทางการเกษตรทั้งหมด

6.3 พืชไร่ มีพื้นที่ 2,167 ไร่ หรือร้อยละ 3.6 ของพื้นที่ถือครองทางการเกษตรทั้งหมด

6.4 พืชผัก มีพื้นที่ 428 ไร่ หรือร้อยละ 0.7 ของพื้นที่ถือครองทางการเกษตรทั้งหมด

ที่เหลือออกนั้นจะเป็นพื้นที่เพื่ออยู่อาศัยและเป็นที่ดินสาธารณะต่างๆอีกประมาณ 15,273 ไร่ หรือร้อยละ 20.4 ของพื้นที่ทั้งหมด

7. แหล่งน้ำ

อำเภอสังขละบุรีแบ่งลักษณะการใช้น้ำออกได้เป็น 2 ลักษณะ คือ

7.1 น้ำเพื่อใช้อุปโภค บริโภคในครัวเรือน โดยอาศัยการเก็บกักน้ำฝนเพื่อใช้ดื่มกิน ส่วนการใช้น้ำเพื่ออุปโภคจะอาศัยน้ำจากสระน้ำ บ่อน้ำตื้น และบ่อบาดาลที่กระจายอยู่ตามหมู่บ้าน

7.2 น้ำเพื่อใช้ในการเกษตร อำเภอสังขละบุรีไม่มีระบบชลประทาน การทำการเกษตรจึงอาศัยน้ำจากธรรมชาติและน้ำจากทะเลสาบสงขลาในช่วงน้ำจืดระหว่างเดือนกันยายน-กุมภาพันธ์ และน้ำจากคลองพลเอกอาทิตย์ ซึ่งบางช่วงจะ มีความเค็มในระหว่างเดือนเมษายน-สิงหาคม อย่างไรก็ตามอำเภอสังขละบุรีก็ยังมีคลองซึ่งเป็นแหล่งน้ำที่สามารถนำมาใช้ทางการเกษตรได้ซึ่งกระจายอยู่ทั่วไป เช่น คลองสนามชัย คลองสังขละ คลองพรวน คลองระฆัง คลองห้วยลาด คลองโตนครอบ และคลองหนึ่ง

ซึ่งคลองดังกล่าวจะอาศัยน้ำจากทะเลสาบสงขลาช่วงน้ำจืด แต่เมื่อเวลาน้ำทะเลสาบสงขลาเต็ม ก็ไม่สามารถนำมาใช้ในการเกษตรได้เลย

8. สถาบันและองค์กรในชุมชน

อำเภอสติงพระ มีสถาบันและองค์กรในชุมชนที่สำคัญดังต่อไปนี้

8.1 การศึกษา มีสถาบันด้านการศึกษาทั้งสิ้น 34 แห่ง โดยแบ่งเป็น (1) โรงเรียนที่จัดการศึกษาระดับอนุบาล 1 แห่ง เป็นโรงเรียนสังกัดคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (2) โรงเรียนระดับประถมศึกษา 29 แห่ง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ (3) โรงเรียนระดับมัธยมศึกษา 3 แห่ง สังกัดกรมสามัญศึกษา และ (4) โรงเรียนพระปริยัติธรรม 1 แห่ง สังกัดกรมศาสนา

8.2 ศาสนา อำเภอสติงพระมีวัดอยู่ 34 วัด เป็นวัดร้าง 10 วัด และเป็นมัสยิดของศาสนาอิสลาม 5 แห่ง สักส่วนของผู้นับถือศาสนาพุทธคิดเป็นร้อยละ 97 และนับถือศาสนาอิสลามร้อยละ 3

8.3 สถาบันเกษตรกร แบ่งออกเป็น (1) กลุ่มเกษตรกร จำนวน 8 กลุ่ม (2) กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร จำนวน 8 กลุ่ม (3) กลุ่มยุวเกษตรกรจำนวน 2 กลุ่ม และ (4) กลุ่มธรรมชาติ จำนวน 18 กลุ่ม

8.4 การเงิน เศรษฐกิจของอำเภอสติงพระในอดีตจะขึ้นอยู่กับราคาข้าวเปลือกและน้ำตาลโตนด แต่ปัจจุบันเศรษฐกิจส่วนใหญ่จะมาจากการรับจ้างในภาคอุตสาหกรรมในเขตอำเภอเมืองสงขลา และอำเภอหาดใหญ่ ทั้งนี้เนื่องจากอำเภอสติงพระไม่มีระบบชลประทาน และปัจจุบันสภาพดินฟ้าอากาศไม่เอื้ออำนวย จึงทำให้เกษตรกรที่อยู่ในวัยแรงงานออกขายแรงงานกันมากขึ้น ปัจจุบันอำเภอสติงพระ มีธนาคารอยู่ 3 แห่ง ได้แก่ (1) ธนาคารออมสิน (2) ธนาคารกรุงไทย (3) ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร หน่วยอำเภอสติงพระ

8.5 สาธารณสุข อำเภอสติงพระมีโรงพยาบาลชุมชน 1 แห่ง ขนาด 30 เตียง ตั้งอยู่หมู่ที่ 1 ตำบลจะติงพระ มีแพทย์ 3 คน มีสถานีอนามัยประจำตำบลต่างๆ ทุกตำบล จำนวน 11 แห่ง มีเจ้าพนักงานสาธารณสุขประจำ จำนวน 27 คน

ทัศนคติของประชาชน เมื่อมีการเจ็บป่วยมักจะซื้อยารับประทานเองก่อนเมื่ออาการไม่ดีขึ้นจะไปรักษากับสถานบริการของรัฐ โดยใช้สิทธิบัตรสงเคราะห์หรือรักษาฟรี โดยอ้างฐานะยากจน สุขภาพอนามัยของประชาชนบางส่วนไม่ค่อยสมบูรณ์ อัตราการเจ็บป่วยสูง เพราะประชาชนขาดความรู้ ความเข้าใจ ขาดความเอาใจใส่ในด้านสุขภาพและโภชนาการ

8.6 สาธารณูปโภค อำเภอสติงพระมีระบบสาธารณูปโภคค่อนข้างดี คือ มีไฟฟ้าใช้ครบทุกหมู่บ้าน สำหรับน้ำประปา เริ่มมีใช้ในบางหมู่บ้านแล้ว

8.7 การสื่อสาร อำเภอสติงพระมีการสื่อสารติดต่อกับจังหวัดและอำเภอใกล้เคียง โดยใช้ระบบไปรษณีย์ โทรเลข โทรศัพท์ วิทยุในราชการ หนังสือพิมพ์ วิทยุโทรทัศน์ การติดต่อสื่อสารในปัจจุบันเป็นไปด้วยความสะดวกรวดเร็วทั้งในหมู่บ้านและตำบล

9. การดำเนินโครงการสนับสนุนแผนการผลิตของเกษตรกร

อำเภอสติงพระเป็นเป้าหมายเน้นหนักในการดำเนินโครงการในปีพ.ศ. 2535 (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2536 : 9) ตามรายละเอียด 11 ตำบล 11 หมู่บ้าน คือ (1) ตำบลท่าหิน หมู่ 1 บ้านระฆัง (2) ตำบลอุซูด หมู่ 3 บ้านโตนดรอบ (3) ตำบลวัดจันทร์ หมู่ 5 บ้านพังเธร (4) ตำบลบ่อแดง หมู่ 5 บ้านแคใต้ (5) ตำบลกระดังงา หมู่ 3 บ้านกระดังงา (6) ตำบลสนามชัย หมู่ 3 บ้านสนามชัย (7) ตำบลคลองรี หมู่ 3 บ้านจาก (8) ตำบลจันทิงพระ หมู่ 1 บ้านพังเภา (9) ตำบลบ่อदान หมู่ 5 บ้านม่วงควัน (10) ตำบลดีหลวง หมู่ 2 บ้านดีหลวง และ (11) ตำบลชุมพล หมู่ 3 บ้านนางเหล้า

9.1 การประกอบอาชีพ

สภาพทั่วไปของอำเภอสติงพระ ประกอบด้วยครัวเรือนทั้งหมด 8,346 ครัวเรือน เป็นครัวเรือนเกษตรกร 7,353 ครัวเรือน โดยยึดอาชีพการทำนาเป็นหลักร้อยละ 88.10 การเลี้ยงสัตว์ร้อยละ 35.52 การทำตาลโตนดร้อยละ 22.56 การประมงร้อยละ 11.70 และการรับจ้างร้อยละ 1.36 ดังรายละเอียดในตาราง 1

ตาราง 1 การประกอบอาชีพทางการเกษตรของเกษตรกรในอำเภอสทิงพระ

กิจกรรม	จำนวนครัวเรือน	ร้อยละ*
	เกษตรกร	
การทำนา	7,353	88.10
เลี้ยงสัตว์	2,612	35.52
น้ำตาลโตนด	1,572	22.56
ประมง	860	11.70
รับจ้าง	100	1.36

*เกษตรกรบางรายมีการเลี้ยงสัตว์ ทำตาลโตนด ทำประมง หรือรับจ้างควบคู่ไปกับการทำนาด้วย

ที่มา : กรมส่งเสริมการเกษตร, สำนักงานเกษตรจังหวัดสงขลา, สำนักงานเกษตรอำเภอสทิงพระ, 2535 : 62.

9.2 รายได้

เกษตรกรอำเภอสทิงพระส่วนใหญ่มีรายได้จากการเกษตรเป็นหลัก ประมาณ 33,761.39 บาท/ปี/ครัวเรือน โดยรายได้จากภาคเกษตรแยกเป็นรายได้จากพืช 16,082.31 บาท/ปี/ครัวเรือน รายได้จากสัตว์ 13,344.67 บาท/ปี/ครัวเรือน และรายได้จากการประมง 4,334.41 บาท/ปี/ครัวเรือน สำหรับรายได้นอกภาคเกษตรโดยประมาณ 15,040.27 บาท/ปี/ครัวเรือน รวมรายได้ของเกษตรกรจากภาคเกษตรและนอกภาคเกษตร 48,801.66 บาท/ปี/ครัวเรือน ดังรายละเอียดในตาราง 2

ตาราง 2 รายได้เงินสดของครัวเรือนเกษตรกร อำเภอสีหิงพระ จังหวัดสงขลาปีพ.ศ.
2535

รายการ	รายได้/ปี/ครัว เรือน(บาท)	ร้อยละ
1. รายได้จากภาคเกษตร	33,761.39	69.18
1.1 รายได้จากพืช	16,082.31	47.63
- ข้าว	11,407.31	70.93
- พืชผัก	2,500.00	15.55
- พืชไร่	2,175.00	13.52
1.2 รายได้จากสัตว์	13,344.67	39.53
- วัว	3,994.00	29.93
- สุกร	8,343.65	62.52
- ไก่	1,007.02	7.55
1.3 รายได้จากประมง	4,336.41	12.84
- ปลา	3,084.41	71.16
- กุ้ง	1,250.00	28.84
2. รายได้นอกภาค เกษตร	15,040.27	30.82
3. รวมรายได้ทั้งหมด	48,801.66	100.00

ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, เขตเกษตรเศรษฐกิจที่ 22, 2536 : 22.

9.3 การได้รับสินเชื่อ

จากการดำเนินการตามแผนการผลิตของเกษตรกรในปีพ.ศ.2535 จำนวน 11 หมู่บ้านเน้นหนัก 11 ตำบล รวมเกษตรกร 909 ครัวเรือนนั้น เป็นเกษตรกรที่เสนอแผน และขอสนับสนุนสินเชื่อ จำนวน 422 และแผนการผลิตของเกษตรกรได้รับอนุมัติสินเชื่อสนับสนุนจาก ธ.ก.ส. รวม 334 ครัวเรือนหรือร้อยละ 79.1 ของเกษตรกรที่ขอสนับสนุนสินเชื่อเป็นเงิน 14,509,000 บาท โดยแยกเป็นเกษตรกรที่มีฐานะยากจน 114 ราย เกษตรกรที่มีฐานะปานกลาง 220 ราย ดังรายละเอียดในตาราง 3

ตาราง 3 สรุปผลการดำเนินการตามโครงการสนับสนุนแผนการผลิตของเกษตรกร
อำเภอสังขละบุรี ปี พ.ศ. 2535

ตำบล	เสนอแผน		งบประมาณ		แยกตามฐานะ		
	ขอสินเชื่อ (ราย)	งบประมาณ (บาท)	อนุมัติ (บาท)	ที่อนุมัติ (บาท)	เกษตรกร		
					ยากจน	ปานกลาง	ดี
บ่อตาน	13	2,018,000	6	518,000	-	6	-
สนามชัย	35	1,999,000	33	1,499,000	4	29	-
ชุมพล	52	2,136,000	42	1,728,000	19	23	-
วัดจันทร์	38	2,034,000	25	1,234,000	9	16	-
ดีหลวง	55	2,047,000	42	1,647,000	28	14	-
อุซูด	28	2,140,000	25	1,590,000	3	22	-
กระดิงงา	32	1,988,000	23	937,000	5	18	-
บ่อแดง	46	2,039,000	29	1,136,000	6	23	-
จะหึ่งพระ	41	1,982,000	35	1,282,000	8	27	-
คลองรี	41	2,099,000	33	1,699,000	19	14	-
ท่าหิน	41	1,236,000	41	1,236,000	13	28	-
รวม	422	21,718,000	334	14,509,000	114	220	-

ที่มา : กรมส่งเสริมการเกษตร, สำนักงานเกษตรจังหวัดสงขลา, สำนักงานเกษตร

อำเภอสังขละบุรี, 2536 : 13.

9.4 การดำเนินกิจกรรมที่ได้รับสินเชื่อ

สำหรับแผนการผลิตของเกษตรกรที่ได้รับการอนุมัติสินเชื่อสนับสนุนนั้น สามารถแยกเป็นรายละเอียด ดังนี้

1. ไร่นาสวนผสม 38 ครัวเรือน พื้นที่ 91 ไร่ ได้รับสินเชื่อในวงเงิน 1,123,000 บาท
2. นาข้าว 7 ครัวเรือน พื้นที่ 68 ไร่ ได้รับสินเชื่อในวงเงิน 216,000 บาท
3. การเลี้ยงโค-กระบือ 113 ครัวเรือน จำนวน 564 ตัว ได้รับสินเชื่อในวงเงิน 3,765,000 บาท
4. การเลี้ยงสุกร 150 ครัวเรือน จำนวน 1,230 ตัว ได้รับสินเชื่อในวงเงิน 8,118,000 บาท
5. การเลี้ยงเป็ด-ไก่ 20 ครัวเรือน จำนวน 9,954 ตัว ได้รับสินเชื่อในวงเงิน 891,000 บาท
6. การประมง 5 ครัวเรือน ได้รับสินเชื่อในวงเงิน 756,000 บาท

9.5 แนวทางกิจกรรมทางเลือกทางการเกษตร

ทางเลือกการเกษตรเป็นการรวบรวมข้อมูลทางการเกษตรที่คณะกรรมการประสานแผนการผลิตของเกษตรกรในระดับจังหวัดได้พิจารณา ถึงความเหมาะสมกับสภาพและศักยภาพ ตลอดจนการตลาดแล้ว จัดส่งให้คณะกรรมการประสานแผนการผลิตของเกษตรกรในระดับอำเภอ พิจารณาตรวจสอบเพิ่มเติมหรือตัดทอนทางเลือกทางการเกษตรเพื่อให้เหมาะสมกับสภาพภูมิศาสตร์ ความต้องการของท้องถิ่น ความคิดริเริ่มและเทคโนโลยีของอำเภอนั้นๆ แล้วส่งผลการพิจารณาทางเลือกทางการเกษตรในระดับอำเภอ ให้กับเกษตรกรตำบลเพื่อนำไปพิจารณาปรับใช้ในพื้นที่กับเกษตรกรต่อไป โดยรายละเอียดแนวทางเลือกกิจกรรมการเกษตรของอำเภอสิงพระในปี 2535 มีดังนี้

1. การทำนา เน้นเรื่องข้าวพันธุ์ดีที่เหมาะสม เช่น หอมมะลิ 105 กข.7 กข. 21 กข. 23 สุพรรณบุรี 60 สุพรรณบุรี 90 และพันธุ์พื้นเมืองที่ตลาดต้องการเช่น พันธุ์เลี้ยงปัตตานี
2. พืชไร่-พืชผัก ถั่วเขียว ข้าวโพดหวาน ถั่วลิสง แตงโม ยาสูบ พืชผักต่าง ๆ

3. พืชสวน ละครูดฝรั่ง มะม่วง ฝรั่ง มะพร้าวอ่อน ถั่วฝักยาว ขนุน และมะละกอ
 4. การกระจายการผลิต หลักการจัดไร่นา
 5. ทำน้ำตาลโตนด
 6. การประมง การเลี้ยงปลาบ่อดิน บ่อซีเมนต์ การเลี้ยงปลาในร่องสวน เลี้ยงกบ เพาะฟักสัตว์น้ำ เลี้ยงปลาในนาข้าวและแปรรูปสัตว์น้ำ
 7. ปศุสัตว์ เลี้ยงโค สุกร เป็ดไข่ เป็ดเนื้อ ไก่ไข่ ไก่เนื้อ ไก่พื้นเมือง และแพะ
 8. เหนือกิจกรรม การถนอมอาหาร การแปรรูปอาหาร และการหัตถกรรม
- เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรประจำตำบล จะนำข้อมูลทางเลือกทางการเกษตร เสนอให้เกษตรกรที่ร่วมโครงการฯ ตัดสินใจเลือกกิจกรรมเองและจัดทำเป็นแผนการผลิตของเกษตรกรต่อไป.

บทที่ 5

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

ในบทนี้จะเป็นการนำเสนอถึงรายละเอียดจากการศึกษา ดังนี้ (1) ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมของผู้รับการสัมภาษณ์ (2) ข้อมูลเกี่ยวกับการรับรู้ทัศนคติที่มีต่อโครงการ และการติดต่อสื่อสาร (3) ข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรมตามแผนการผลิต (4) ข้อมูลเกี่ยวกับผลการดำเนินกิจกรรมภายใต้แผนการผลิต และความคิดเห็นที่มีต่อโครงการ และ (5) ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาการดำเนินกิจกรรม และแนวทางในการแก้ไข

1. ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกร ลักษณะเศรษฐกิจและสังคม

1.1 สถานภาพส่วนบุคคลและการศึกษา

จากการวิจัยพบว่า เกษตรกรเป็นเพศชาย ร้อยละ 72.2 และเพศหญิง ร้อยละ 27.8 เกษตรกรมีอายุต่ำสุด 24 ปี และสูงสุด 76 ปี อายุเฉลี่ยคือ 51 ปี โดยมีอายุระหว่าง 51-60 ปี ร้อยละ 40.0 รองลงมาอายุระหว่าง 41-50 ปี ร้อยละ 25.0 มากกว่า 60 ปี ร้อยละ 18.9 และน้อยกว่า 40 ปี ร้อยละ 16.1 เกษตรกรเกือบทั้งหมดร้อยละ 97.8 นับถือศาสนาพุทธและร้อยละ 2.2 นับถือศาสนาอิสลาม ส่วนใหญ่เกษตรกรจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ร้อยละ 87.3 เนื่องจากเกษตรกรจะเรียนอยู่ในภาคบังคับของทางราชการเท่านั้น จบระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นร้อยละ 6.7 ระดับประถมศึกษาปีที่ 5-7 ร้อยละ 3.3 ได้รับการศึกษาระหว่างประถมศึกษาปีที่ 1-3 ร้อยละ 1.7 และเกษตรกรที่ไม่ได้รับการศึกษาเพียงส่วนน้อยร้อยละ 2.7

แสดงให้เห็นว่า เกษตรกรที่ร่วมโครงการจะอยู่ในวัยสูงอายุ ทั้งนี้เพราะบุตรหลานวัยหนุ่มสาวจะออกไปทำงานนอกภาคเกษตร เนื่องจากความจำเป็นทางเศรษฐกิจ เช่น โรงงานอุตสาหกรรมอาหารทะเล และรับจ้างทั่วไป (ตาราง 4)

ตาราง 4 สถานภาพส่วนบุคคลและการศึกษา

สถานภาพส่วนบุคคลและการศึกษา	จำนวน (N=180)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	130	72.2
หญิง	50	27.8
อายุ		
40 ปีและต่ำกว่า	29	16.1
41-50 ปี	45	25.0
51-60 ปี	72	40.0
มากกว่า 60 ปี	34	18.9
$\bar{X} = 51$ ปี, พิสัย = 24-76 ปี, S.D. = ± 10.5 ปี		
ศาสนา		
พุทธ	176	97.8
อิสลาม	4	2.2
การศึกษา		
ไม่ได้รับการศึกษา	3	2.7
ประถมศึกษาปีที่ 4	154	87.3
ประถมศึกษาปีที่ 5-7	6	3.3
มัธยมศึกษาตอนต้น	12	6.7

1.2 สถานภาพเกี่ยวกับครอบครัว

เกษตรกรส่วนใหญ่มีสถานภาพการสมรสแล้ว ร้อยละ 86.1 เป็นหม้าย ร้อยละ 12.2 และเป็นโสด ร้อยละ 1.7 เกษตรกรมีบุตรในช่วง 1-4 คน ร้อยละ 57.8 มีบุตร 5-8 คน ร้อยละ 37.2 และมีบุตรมากกว่า 8 คน เพียงส่วนน้อยร้อยละ 1.1 ส่วนผู้ไม่มีบุตรร้อยละ 3.9 โดยเฉลี่ยเกษตรกรมีบุตรประมาณ 4 คน สำหรับจำนวนสมาชิกในครอบครัว พบว่าจำนวนสมาชิกในครอบครัว 1-4 คน และ 5-8 คน มีสัดส่วนที่ใกล้เคียงกันร้อยละ 48.3 และ 47.7 ตามลำดับ และที่เหลือมีสมาชิกของครอบครัวมากกว่า 8 คน ร้อยละ 4.0 โดยเฉลี่ยเกษตรกรจะมีจำนวนสมาชิกในครอบครัวประมาณ 4 คน เป็นบิดามารดาและบุตร เนื่องจากบุตรบางคนจะไปรับจ้างทำงานต่างถิ่นหรือเรียนหนังสือ (ตาราง 5)

ตาราง 5 สถานภาพเกี่ยวกับครอบครัว

สถานภาพเกี่ยวกับครอบครัว	จำนวน (N=180)	ร้อยละ
สถานภาพการสมรส		
สมรส	155	86.1
หม้าย	22	12.2
โสด	3	1.7
จำนวนบุตรทั้งหมด		
ไม่มี	7	3.9
1-4 คน	104	57.8
5-8 คน	67	37.2
มากกว่า 8 คน	2	1.1
$\bar{X} = 4$, คน พิสัย = 0-9 คน, S.D. = ± 2 คน		
จำนวนสมาชิกของครอบครัว		
1-4 คน	87	48.3
5-8 คน	86	47.7
มากกว่า 8 คน	7	4.0
$\bar{X} = 5$ คน, พิสัย 1-11 คน, S.D. = ± 4 คน		

1.3 การประกอบอาชีพและรายได้

ส่วนใหญ่เกษตรกรมีอาชีพหลักได้แก่ การทำนา ร้อยละ 85.5 การเลี้ยงสัตว์ ร้อยละ 8.9 ไร่นาสวนผสมร้อยละ 2.8 ประมง และอาชีพอื่นๆ เช่น ขายประกันชีวิต ร้อยละ 1.7 ประมงร้อยละ 1.1 สำหรับอาชีพรอง พบว่าเกษตรกรมีอาชีพรับจ้างทั่วไป เช่น ขับรถรับจ้าง ทำงานก่อสร้าง ร้อยละ 48.4 ทำน้ำตาลโตนด ร้อยละ 19.4 ค้าขาย เช่น ขายของชำ ทำขนมเงินขาย ร้อยละ 13.3 และเลี้ยงสัตว์ เช่น สุกร โค ไข่ ร้อยละ 12.8 ตามลำดับ สำหรับเกษตรกรที่ไม่มีอาชีพรอง มีเพียงร้อยละ 6.1 ซึ่งเป็นจำนวนที่น้อยมาก

สำหรับรายได้พบว่าเกษตรกรมีรายได้จากอาชีพหลักต่ำสุด 4,000 บาทต่อปี สูงสุด 72,000 บาทต่อปี รายได้หลักเฉลี่ย 15,691 บาทต่อปี โดยมีรายได้หลักระหว่าง 10,001-30,000 บาทต่อปี ร้อยละ 50.6 รองลงมา มีรายได้ไม่เกิน 10,000 บาทต่อปี ร้อยละ 43.3 รายได้ระหว่าง 30,001-50,000 บาทต่อปี ร้อยละ 5.0 และรายได้ที่มากกว่า 50,000 บาทต่อปี ร้อยละ 1.1

สำหรับเกษตรกรที่ประกอบอาชีพรองจะมีรายได้ต่ำสุดคือไม่มีรายได้และสูงสุด 90,000 บาทต่อปี เฉลี่ยรายได้จากอาชีพรอง 19,184 บาทต่อปี โดยมีรายได้ระหว่าง 10,001-30,000 บาทต่อปี ร้อยละ 49.5 รองลงมาจะมีรายได้ไม่เกิน 10,000 บาท เป็น ร้อยละ 36.1 รายได้ระหว่าง 30,001-50,000 บาทต่อปี ร้อยละ 9.4 และรายได้มากกว่า 50,000 บาทต่อปี ร้อยละ 5.0

แสดงให้เห็นว่า นอกจากเกษตรกรจะมีรายได้จากกิจกรรมทางการเกษตร เป็น รายได้หลักประจำปีแล้วเกษตรกรส่วนใหญ่ยังมีรายได้จากการประกอบอาชีพรอง ซึ่ง รายได้เฉลี่ยจากอาชีพรองสูงถึง 19,184 บาทต่อปี สูงกว่ารายได้เฉลี่ยจากอาชีพหลัก 15,691 บาทต่อปี แต่เกษตรกรก็ยังยึดอาชีพการทำนา ทั้งนี้เพราะการทำนาเป็นวิถีชีวิต และวัฒนธรรมของเกษตรกรเป็นค่านิยมที่เกษตรกรปฏิบัติกันมาช้านาน และการทำงาน ส่วนใหญ่ ทำเพื่อเป็นการบริโภคในครัวเรือน แต่ถ้ารวมรายได้ของเกษตรกรจากรายได้หลักและรายได้รองแล้ว จะเห็นว่าเกษตรกรมีรายได้ทั้งหมดของครอบครัวเฉลี่ย 34,875 บาทต่อปี (ตาราง 6)

ตาราง 6 การประกอบอาชีพและรายได้

การประกอบอาชีพและรายได้	จำนวน (N=180)	ร้อยละ
อาชีพหลัก		
การทำงาน	154	85.5
การเลี้ยงสัตว์	16	8.9
ไร่นาสวนผสม	5	2.8
ประมง	2	1.1
อื่น ๆ (เช่น ขายประกันชีวิต)	3	1.7
อาชีพรอง		
การรับจ้าง	87	48.4
ทำตาลโตนด	35	19.4
ค้าขาย	24	13.3
เลี้ยงสัตว์	23	12.8
ไม่มี	11	6.1
รายได้จากอาชีพหลัก		
ไม่เกิน 10,000 บาท/ปี	78	43.3
10,001-30,000 บาท/ปี	91	50.6
30,001-50,000 บาท/ปี	9	5.0
มากกว่า 50,000 บาท/ปี	2	1.1
$\bar{X} = 15,691$ บาท/ปี, พิสัย 4,000-72,000 บาท/ปี, S.D.=±11,225 บาท/ปี		
รายได้จากอาชีพรอง		
ไม่เกิน 10,000 บาท/ปี	65	36.1
10,001-30,000 บาท/ปี	89	49.5
30,001-50,000 บาท/ปี	17	9.4
มากกว่า 50,000 บาท/ปี	9	5.0
$\bar{X} = 19,184$ บาท/ปี, พิสัย = 0-90,000 บาท/ปี, S.D = ±15,594 บาท/ปี		

1.4 มาตรฐานความเป็นอยู่

มาตรฐานความเป็นอยู่นั้น ประกอบด้วย (1) ลักษณะบ้านเรือนที่อยู่อาศัย (2) การใช้แสงสว่างภายในบ้าน (3) การมีเครื่องจักรกลทางการเกษตร และ (4) การมีสิ่งอำนวยความสะดวกในการดำรงชีพ

ลักษณะบ้านเรือนที่อยู่อาศัย : พบว่าเกษตรกร เกินกว่าครึ่งเพียงเล็กน้อยหรือร้อยละ 56.1 มีบ้านไม้ชั้นเดียว หลังคามุงกระเบื้อง ร้อยละ 13.8 เป็นบ้านไม้สองชั้น หลังคามุงกระเบื้อง ราวร้อยละ 10.6 เป็นบ้านสองชั้น โดยชั้นล่างเป็นคอนกรีตและชั้นบนเป็นไม้ หลังคามุงด้วยกระเบื้อง ร้อยละ 10.0 เป็นบ้านคอนกรีตชั้นเดียว หลังคากระเบื้องและน้อยกว่าร้อยละ 5 เป็นบ้านคอนกรีตสองชั้น หลังคามุงกระเบื้อง บ้านไม้ชั้นเดียว หลังคามุงด้วยสังกะสี บ้านไม้สองชั้น หลังคามุงด้วยสังกะสี และเป็นบ้านไม้ชั้นเดียวหลังคามุงด้วยจาก ตามลำดับ

การใช้แสงสว่างในบ้าน : พบว่าทุกครอบครัวมีการใช้ไฟฟ้าเป็นแสงสว่างภายในบ้าน เนื่องจากการบริการด้านกระแสไฟฟ้าของภาครัฐเข้าถึงทุกหมู่บ้าน

การมีเครื่องจักรกลทางการเกษตร : ส่วนใหญ่เกษตรกรจะไม่มีเครื่องจักรกลหรือเครื่องทุ่นแรงทางการเกษตรเป็นของตนเอง เนื่องจากเกษตรกรมีฐานะยากจน โดยร้อยละ 40.0 ของเกษตรกรมีเครื่องสูบน้ำ ร้อยละ 23.3 มีรถไถเดินตาม และน้อยกว่าร้อยละ 10.0 มีเครื่องสีข้าว เครื่องพ่นยาปราบศัตรูพืชและรถแทรกเตอร์

การมีสิ่งอำนวยความสะดวกในการดำรงชีพ : เกษตรกรส่วนใหญ่มากกว่าร้อยละ 88.0 มีโทรทัศน์ พัดลม ร้อยละ 75.6 มีเตาแก๊ส ร้อยละ 66.7 มีวิทยุ ร้อยละ 61.7 มีตู้เย็น น้อยกว่าร้อยละ 55.0 มีรถจักรยานยนต์ รถจักรยาน และรถเข็น และน้อยกว่าร้อยละ 20.0 มีจักรเย็บผ้าและรถยนต์

สรุปในเรื่องของมาตรฐานความเป็นอยู่ของเกษตรกรส่วนใหญ่บ้านเรือนจะเป็นบ้านไม้ชั้นเดียว หลังคามุงกระเบื้อง ซึ่งเป็นลักษณะของบ้านแบบดั้งเดิมตามความนิยมของชุมชน มีการใช้เครื่องจักรกลทางการเกษตรน้อยเนื่องจากมีฐานะยากจน ส่วนใหญ่จะมีโทรทัศน์ พัดลม เต้าแก๊ส วิทยุ และตู้เย็นเป็นสิ่งอำนวยความสะดวกในการดำรงชีพ ซึ่งเป็นของที่บุตรหลานที่ออกไปทำงานนอกภาคเกษตรซื้อมาให้ และบางส่วนจะได้อาจจากการซื้อแบบผ่อนส่งของเกษตรกร (ตาราง 7)

ตาราง 7 มาตรฐานความเป็นอยู่

ประเภทมาตรฐานความเป็นอยู่	จำนวน (N=180)	ร้อยละ
ลักษณะบ้านเรือนที่อยู่อาศัย		
บ้านไม้ชั้นเดียว หลังคาจาก	2	1.2
บ้านไม้ชั้นเดียวหลังคาสังกะสี	4	2.2
บ้านคอนกรีตชั้นเดียว หลังคากระเบื้อง	18	10.0
บ้านไม้ชั้นเดียว หลังคากระเบื้อง	101	56.1
บ้านไม้ 2 ชั้น หลังคาสังกะสี	3	1.7
บ้านไม้ 2 ชั้น หลังคากระเบื้อง	25	13.8
บ้าน 2 ชั้น ล่างคอนกรีตบนไม้หลังคาสังกะสี	-	-
บ้าน 2 ชั้น ล่างคอนกรีต บนไม้หลังคากระเบื้อง	19	10.6
บ้านคอนกรีต 2 ชั้น หลังคากระเบื้อง	8	4.4
การใช้แสงสว่างภายในบ้าน		
ตะเกียงกระป๋อง น้ำมันก๊าด	-	-
ตะเกียงเจ้าพายุ	-	-
แบตเตอรี่	-	-
ไฟฟ้า	180	100.0
การมีเครื่องจักรกลทางการเกษตร		
เครื่องพ่นยาปราบศัตรูพืช		
ไม่มี	170	94.4
มี	10	5.6

ตาราง 7 (ต่อ)

ประเภทมาตรฐานความเป็นอยู่	จำนวน (N=180)	ร้อยละ
เครื่องสูบน้ำ		
ไม่มี	108	60.0
มี	72	40.0
รถไถเดินตาม		
ไม่มี	138	76.7
มี	42	23.3
เครื่องสีข้าว		
ไม่มี	163	90.6
มี	17	9.4
รถแทรกเตอร์		
ไม่มี	179	99.4
มี	1	0.6
การมีสิ่งอำนวยความสะดวกในการดำรงชีพ		
พัดลม		
ไม่มี	20	11.1
มี	160	88.9
วิทยุ		
ไม่มี	60	33.3
มี	120	66.7
เตาแก๊ส		
ไม่มี	44	24.4
มี	136	75.6

ตาราง 7 (ต่อ)

ประเภทมาตรฐานความเป็นอยู่	จำนวน (N=180)	ร้อยละ
รถเข็น		
ไม่มี	98	54.4
มี	82	45.6
รถจักรยาน		
ไม่มี	105	58.3
มี	75	41.7
จักรเย็บผ้า		
ไม่มี	153	85.0
มี	27	15.0
ตู้เย็น		
ไม่มี	69	38.3
มี	111	61.7
โทรทัศน์		
ไม่มี	11	6.1
มี	169	93.9
รถจักรยานยนต์		
ไม่มี	82	45.6
มี	98	54.4
รถยนต์		
ไม่มี	160	88.9
มี	20	11.1

1.5 สถานภาพการถือครองและการใช้ที่ดิน

สถานภาพการถือครองที่ดิน : พบว่าส่วนใหญ่เกษตรกรร้อยละ 91.7 มีที่ดินเป็นของตนเอง ที่เหลืออีกร้อยละ 8.3 ไม่มีที่ดินเป็นของตนเอง

ขนาดเนื้อที่ถือครอง : เกษตรกรมีที่ดินขนาด 6-10 ไร่ สูงที่สุดร้อยละ 38.9 รองลงมาขนาด 1-5 ไร่ ร้อยละ 27.2 ขนาด 11-15 ไร่ ร้อยละ 15.0 และมากกว่า 15 ไร่ ร้อยละ 10.6 ค่าเฉลี่ยของขนาดเนื้อที่ถือครองคือ 9 ไร่

การเช่าที่ดินผู้อื่น : เกษตรกรประมาณหนึ่งในสี่ ร้อยละ 27.8 มีการเช่าที่ดินผู้อื่น เพื่อการทำนา ทั้งนี้เนื่องจากมีที่ดินน้อย โดย ขนาดของการเช่าที่ดิน ระหว่าง 1-5 ไร่ ร้อยละ 15.0 6-15 ไร่ ร้อยละ 12.2 และมากกว่า 15 ไร่ ร้อยละ 0.6 ค่าเฉลี่ยพื้นที่เช่าคือ 2 ไร่ ทั้งนี้เพราะสภาพพื้นที่การถือครองของเกษตรกรอยู่กระจาย จึงมีการเช่าที่ดินที่อยู่ติดกันทำกิจกรรมการเกษตร

การใช้ที่ดิน : เกษตรกรสามารถระบุเหตุผลได้มากกว่า 1 คำตอบ ซึ่งเกษตรกรส่วนใหญ่คือร้อยละ 88.3 มีการใช้ที่ดินเพื่อการทำนา ราวร้อยละ 13.3 ทำไร่นาสวนผสม และปลูกไม้ผล และปลูกไม้ผล และที่เหลือ น้อยกว่า ร้อยละ 5.0 เป็นบ่อเลี้ยงปลา และทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์

สรุปการถือครองและการใช้ที่ดินมากกว่าร้อยละ 90.0 ของเกษตรกรจะมีที่ดินเป็นของตนเอง ประมาณหนึ่งในสี่มีการเช่าที่ดินผู้อื่น และเกษตรกรมากกว่าร้อยละ 88.0 ใช้ที่ดินเพื่อการทำนา (ตาราง 8)

ตาราง 8 สถานภาพการถือครองและการใช้ที่ดิน

สถานภาพการถือครองและการใช้ที่ดิน	จำนวน (N=180)	ร้อยละ
สถานภาพการถือครอง		
ไม่มีที่ดินของตนเอง	15	8.3
มีที่ดินของตนเอง	165	91.7

ตาราง 8 (ต่อ)

ประเภทของข้อมูล	จำนวน (N=180)	ร้อยละ
ขนาดเนื้อที่ถือครอง		
ไม่มี	15	8.3
1-5 ไร่	49	27.2
6-10 ไร่	70	38.9
11-15 ไร่	27	15.0
มากกว่า 15 ไร่	19	10.6
$\bar{X} = 9$, พิสัย = 0-48 ไร่, S.D = ± 7.2 ไร่		
การเช่าที่ดินผู้อื่น		
ไม่ได้เช่า	130	72.2
1-5 ไร่	27	15.0
6-15 ไร่	22	12.2
มากกว่า 15 ไร่	1	0.6
$\bar{X} = 2$, พิสัย = 0-18 ไร่, S.D = ± 3.2 ไร่		
การใช้ที่ดิน*		
ทำนา	159	88.3
ไร่นาสวนผสม	24	13.3
ไม้ผล	18	10.0
บ่อเลี้ยงปลา	5	2.7
ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์	3	1.7

* ระบุได้มากกว่า 1 คำตอบ

1.6 การใช้แรงงาน

การใช้แรงงานทำการเกษตร จากการศึกษาพบว่า จะมีทั้งแรงงานภายในครอบครัวที่ทำกรเกษตรเต็มที่ แรงงานที่ทำการเกษตรเป็นบางส่วน และการจ้างแรงงานจากภายนอก (ตาราง 9)

แรงงานที่ทำการเกษตรเต็มที่ : เกษตรกรมีการใช้แรงงานของครอบครัวทำการเกษตรอย่างเต็มที่ ตั้งแต่ 1 คน และสูงสุด 6 คน เฉลี่ยการใช้แรงงานทำการเกษตร 2 คน โดยมีการใช้แรงงานระหว่าง 1-2 คน ร้อยละ 70.0 ระหว่าง 3-4 คน ร้อยละ 27.8 และมากกว่า 4 คน ร้อยละ 2.2

แรงงานที่ทำการเกษตรบางส่วน : เป็นแรงงานของบุตรหลานเกษตรกรที่อยู่ในวัยศึกษาที่ช่วยทำการเกษตร เกษตรกรส่วนใหญ่ ร้อยละ 63.9 ขาดแรงงานส่วนนี้ โดยมีแรงงานที่ช่วยทำการเกษตรบางส่วนสูงสุด 3 คน เฉลี่ยแรงงานที่ช่วยทำการเกษตรบางส่วน 1 คน โดยเป็นแรงงานระหว่าง 1-2 คน ร้อยละ 34.4 และมากกว่า 2 คน ร้อยละ 1.7

การจ้างแรงงาน : เกษตรกรมีการจ้างแรงงานเพื่อช่วยทำกิจกรรมทางเกษตร ร้อยละ 56.7 ไม่จ้างแรงงาน ร้อยละ 43.3 โดยการจ้างแรงงานสูงสุด 9 คน เฉลี่ยการจ้างแรงงาน 2 คน เป็นแรงงานระหว่าง 5-6 คน ร้อยละ 23.3 ระหว่าง 1-2 คน ร้อยละ 15.6 ระหว่าง 3-4 คน ร้อยละ 23.3 ระหว่าง 1-2 คน ร้อยละ 15.6 ระหว่าง 3-4 คน ร้อยละ 10.6 และมากกว่า 6 คน ร้อยละ 7.2

ค่าจ้างแรงงาน : พบว่าเกษตรกรร้อยละ 43.3 ไม่มีรายจ่ายค่าแรงงาน โดยจ้างแรงงานสูงสุด 20,000 บาทต่อปี เฉลี่ยค่าจ้าง 1,666 บาท เป็นค่าจ้างระหว่าง 1,000-2,000 บาทต่อปี ร้อยละ 23.3 ระหว่าง 2,001-4,000 บาทต่อปี ร้อยละ 18.9 มากกว่า 4,000 บาทต่อปี ร้อยละ 8.9 และน้อยกว่า 1,000 บาท ร้อยละ 5.6

วัตถุประสงค์ของการจ้างแรงงาน : เกษตรกรจ้างแรงงานในเรื่องการเตรียมดินและเก็บเกี่ยว ร้อยละ 32.3 การไถเตรียมดินอย่างเดียว ร้อยละ 17.2 และน้อยกว่าร้อยละ 4 เป็นเรื่องการเก็บเกี่ยว การปักดำและเก็บเกี่ยว และการเลี้ยงสุกรตามลำดับ

ตาราง 9 การใช้แรงงาน

ประเภทของข้อมูล	จำนวน (N=180)	ร้อยละ
แรงงานที่ทำเต็มที่		
1-2 คน	126	70.0
3-4 คน	50	27.8
5-6 คน	4	2.2
$\bar{X} = 2$ คน, พิสัย = 6 คน, S.D. = ± 1 คน		
แรงงานที่ทำการเกษตรบางส่วน		
ไม่มี	115	63.9
1-2 คน	62	34.4
มากกว่า 2 คน	3	1.7
$\bar{X} = 1$ คน, พิสัย = 0-3 คน, S.D. = ± 1 คน		
การจ้างแรงงาน		
จ้าง	102	56.7
ไม่จ้าง	78	43.3
จำนวนแรงงานจ้าง		
ไม่จ้าง	78	43.3
1-2 คน	28	15.6
3-4 คน	19	10.6
5-6 คน	42	23.3
มากกว่า 6 คน	13	7.2
$\bar{X} = 2$ คน, พิสัย = 0-9 คน, S.D. = ± 2 คน		

ตาราง 9 (ต่อ)

ประเภทของข้อมูล	จำนวน (N=180)	ร้อยละ
ค่าจ้างแรงงาน		
1,000 บาท/ปี และต่ำกว่า	10	5.6
1,001-2,000 บาท/ปี	42	23.3
2,001-4,000 บาท/ปี	34	18.9
มากกว่า 4,000 บาท/ปี	16	8.9
ไม่จ้าง	78	43.3
$\bar{X} = 1,666$ บาท, พิสัย=0-20,000 บาท, S.D.= $\pm 2,357$ บาท		
วัตถุประสงค์ของการจ้างแรงงาน		
ไถเตรียมดินและเก็บเกี่ยว	58	32.3
ไถเตรียมดิน	31	17.2
เก็บเกี่ยว	6	3.3
ปักดำและเก็บเกี่ยว	6	3.3
เลี้ยงหมู	1	0.6
ไม่จ้าง	78	43.3

1.7 การกู้ยืมเงินก่อนเข้าโครงการ

ระหว่างปี พ.ศ.2532-2534 เป็นช่วงก่อนที่จะเริ่มโครงการสนับสนุนการผลิตของเกษตรกร จากการวิจัยพบว่า เกษตรกรมีการกู้ยืมเงินจากแหล่งต่างๆ โดยแหล่งเงินกู้ที่เกษตรกรนิยมมากที่สุดคือ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) โดยเกษตรกรใช้บริการเงินกู้จาก ธ.ก.ส. ร้อยละ 45.0 ส่วนการกู้ยืมเงินจากแหล่งอื่นๆ เช่น สหกรณ์การเกษตร กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มเกษตรกร หรือญาติพี่น้อง มีน้อยมากไม่เกินร้อยละ 10 สำหรับการกู้ยืมจากธนาคารพาณิชย์และพ่อค้าในหมู่บ้านไม่มีเลย ธ.ก.ส.

จึงเป็นแหล่งที่สำคัญที่สุดในการกู้ยืมเงินของเกษตรกรเพื่อขยายกิจกรรมทางการเกษตร ทั้งนี้เนื่องจากเกษตรกรเป็นสมาชิก กลุ่มลูกค้าของ ธ.ก.ส. อยู่แล้ว (ตาราง 10)

ตาราง 10 การกู้ยืมเงินลงทุนทางการเกษตรระหว่างปี พ.ศ.2532-2534

ประเภทของแหล่งกู้ยืม	จำนวน (N=180)	ร้อยละ
ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.)		
ไม่กู้	99	55.0
กู้	81	45.0
ธนาคารพาณิชย์		
ไม่กู้	180	100.0
กู้	-	-
สหกรณ์การเกษตร		
ไม่กู้	166	92.2
กู้	14	7.8
กลุ่มเกษตรกร		
ไม่กู้	179	99.4
กู้	1	0.6
กลุ่มออมทรัพย์		
ไม่กู้	177	98.3
กู้	3	1.7
พ่อค้าในหมู่บ้าน		
ไม่กู้	180	100
กู้	-	-
ญาติพี่น้อง		
ไม่กู้	174	96.7
กู้	6	3.3

1.8 การเป็นสมาชิกกลุ่มด้านสังคม

ประมาณสามในสี่ของเกษตรกรหรือร้อยละ 71.1 เป็นสมาชิกของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) น้อยกว่าร้อยละ 12.0 เป็นสมาชิกของกลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุข กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร และกลุ่มสหกรณ์การเกษตรน้อยกว่าร้อยละ 6.0 เป็นสมาชิกของกลุ่มธรรมชาติ กลุ่มสตรีพัฒนา และกลุ่มเกษตรกร ตามลำดับ โดยสรุปการที่เกษตรกรเป็นสมาชิกสถาบันกลุ่มต่างๆ น้อยมาก ทั้งนี้เนื่องจากเกษตรกรไม่มีเวลาซึ่งความจำเป็นทางด้านเศรษฐกิจทำให้เกษตรกรต้องประกอบทั้งอาชีพหลักและอาชีพรอง การมีส่วนร่วมทางด้านสังคมจึงมีน้อย โดยกลุ่มที่เกษตรกรร่วมเป็นสมาชิกมากที่สุดคือ กลุ่มสมาชิกธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร เพราะเกษตรกรต้องการสินเชื่อเพื่อดำเนินกิจกรรมทางการเกษตร (ตาราง 11)

ตาราง 11 การเป็นสมาชิกกลุ่มด้านสังคม

ประเภทของกลุ่ม	จำนวน (N=180)	ร้อยละ
กลุ่มเกษตรกร		
ไม่เป็น	171	95.0
เป็น	9	5.0
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร		
ไม่เป็น	161	89.4
เป็น	19	10.6
กลุ่มสตรีพัฒนา		
ไม่เป็น	170	94.4
เป็น	10	5.6
กลุ่มออมทรัพย์		
ไม่เป็น	160	88.9
เป็น	20	11.1
กลุ่มสหกรณ์การเกษตร		
ไม่เป็น	161	90.0
เป็น	18	10.0

ตาราง 11 (ต่อ)

ประเภทของกลุ่ม	จำนวน (N=180)	ร้อยละ
กลุ่มสมาชิก ธ.ก.ส.		
ไม่เป็น	52	28.9
เป็น	128	71.1
กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุข		
ไม่เป็น	159	88.3
เป็น	21	11.7
กลุ่มธรรมชาติ		
ไม่เป็น	170	94.4
เป็น	10	5.6

1.9 แหล่งของความรู้และการให้คำปรึกษาปัญหาทางการเกษตร

แหล่งความรู้ในการดำเนินกิจกรรมทางการเกษตรเป็นส่วนสำคัญที่มีผลให้กิจกรรมประสบความสำเร็จ แหล่งความรู้ ที่เกษตรกรสามารถจะแสวงหาได้จากแหล่งต่างๆ จากการวิจัยพบว่า เกษตรกรได้รับความรู้ทางการเกษตรจากเจ้าหน้าที่ของทางราชการ ร้อยละ 53.3 จากประสบการณ์ของตนเองร้อยละ 18.9 สื่อมวลชน เช่น วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ ร้อยละ 13.9 จากกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ร้อยละ 6.7 จากบรรพบุรุษ ร้อยละ 5.0 และจากญาติพี่น้อง ร้อยละ 2.2 สรุปเจ้าหน้าที่ทางราชการเป็นแหล่งความรู้ที่สำคัญทางการเกษตรของเกษตรกร (ตาราง 12)

ตาราง 12 แหล่งความรู้ทางการเกษตร

ประเภทของแหล่งความรู้	จำนวน (N=180)	ร้อยละ
เจ้าหน้าที่ทางราชการ	96	53.3
ประสบการณ์ของตัวเอง	34	18.9
สื่อมวลชน เช่น วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์	25	13.9
กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน	12	6.7
บรรพบุรุษ	9	5.0
ญาติพี่น้อง	4	2.2

1.10 การให้คำปรึกษาทางการเกษตร

จากคำถามที่ว่าเมื่อมีปัญหาทางการเกษตรเกิดขึ้น เกษตรกรจะปรึกษากับใคร เป็นอันดับแรก พบว่าเกษตรกรจะปรึกษากับเจ้าหน้าที่การเกษตรประจำตำบล ร้อยละ 70.0 รองลงมาเป็นการปรึกษากับผู้ใหญ่บ้าน ร้อยละ 20.5 ไม่ปรึกษากับผู้ใดเลย ร้อยละ 2.2 และน้อยกว่าร้อยละ 5.0 ปรึกษากับเพื่อนบ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน มารดา สามี และปศุสัตว์อำเภอ โดยสรุปเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรประจำตำบลจึงเป็นบุคคลที่มีความสำคัญมากที่สุดในการให้คำปรึกษาปัญหาทางการเกษตร เพราะเป็นเจ้าหน้าที่ทางราชการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการเกษตรในระดับพื้นที่ที่ใกล้ชิดกับเกษตรกร (ตาราง 13) ซึ่งสอดคล้องกับ สุวัฒนา เฟ่งพินิจ (2523 : 4) ศึกษาเรื่องการยอมรับวิทยาการเกษตรแผนใหม่ตามโครงการสาธิตนาครั้งที่ 2 ของเกษตรกรในท้องที่แขวงคันทนายาว เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร พบว่าเกษตรกรที่มีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร จะมีการยอมรับวิทยาการเกษตรแผนใหม่เร็วกว่าเกษตรกรที่ไม่มีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

ตาราง 13 บุคคลที่ให้คำปรึกษาปัญหาทางการเกษตร

ประเภทของบุคคล	จำนวน (N=180)	ร้อยละ
เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรประจำตำบล	126	70.0
ผู้ใหญ่บ้าน	37	20.5
ไม่ปรึกษาใครเลย	10	5.5
เพื่อนบ้าน	3	1.6
ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน	1	0.6
มารดา	1	0.6
สามี	1	0.6
ปศุสัตว์อำเภอ	1	0.6

2. การรับรู้ทัศนคติที่มีต่อโครงการ และการติดต่อสื่อสาร

2.1 การรับรู้วัตถุประสงค์และกิจกรรมของโครงการ

การรับรู้วัตถุประสงค์ของโครงการ : จากการวิจัยพบว่า การที่ทางราชการได้ประกาศใช้แผนสนับสนุนการผลิตของเกษตรกร โดยเจ้าหน้าที่ทางราชการนำเสนอข้อมูลทางเลือกทางการเกษตรให้เกษตรกรตัดสินใจทำกิจกรรมและเสนอแผนการผลิตเป็นของตนเอง เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการสนับสนุนแผนการผลิตของเกษตรกรเกือบทั้งหมดรับรู้ถึงวัตถุประสงค์ของโครงการฯ ร้อยละ 92.2 โดยเกษตรกรตอบว่าเป็นการช่วยเหลือเกษตรกรที่ยากจนมากที่สุด ร้อยละ 29.4 รองลงมาได้แก่ การให้เกษตรกรกู้ยืมสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำ ร้อยละ 27.8 ช่วยให้มีรายได้เพิ่มมากขึ้น ร้อยละ 23.3 สอนให้เกษตรกรรู้จักการวางแผนการผลิต ร้อยละ 7.8 ช่วยให้เกษตรกรสามารถทำการเกษตรได้มากขึ้น ร้อยละ 3.9 สำหรับเกษตรกรที่ไม่ทราบวัตถุประสงค์ของโครงการมีเพียงร้อยละ 7.8

แหล่งที่มาของการรู้เกี่ยวกับวัตถุประสงค์ : เกษตรกรรับรู้ถึงวัตถุประสงค์ของโครงการฯมากที่สุดจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรประจำตำบล ร้อยละ 78.3 รองลงมา ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ร้อยละ 13.9 และเพื่อนบ้าน ร้อยละ 7.8

รูปแบบการชี้แจงเกี่ยวกับโครงการ : เกษตรกรได้รับการชี้แจงโครงการในลักษณะการประชุมใหญ่ทั้งหมู่บ้านมากที่สุด ร้อยละ 92.8 รองลงมาเป็นการประชุมเป็นรายกลุ่ม ร้อยละ 6.1 และการชี้แจงเป็นรายครัวเรือน ร้อยละ 1.1

ประเภทของกิจกรรมที่ได้รับคำชี้แจง : เกษตรกรสามารถระบุเหตุผลได้มากกว่า 1 คำตอบ เกษตรกรได้รับการชี้แจง ข้อมูลทางเลือกทางการเกษตรจากเจ้าหน้าที่รวมทั้งหมด 8 กิจกรรม เกษตรกรสามารถระบุได้หลายกิจกรรม โดยกิจกรรมที่เกษตรกรตอบมากที่สุดได้แก่ การเลี้ยงสุกร คิดเป็นร้อยละ 82.2 รองลงมาเป็นไร่นาสวนผสม ร้อยละ 78.9 การเลี้ยงโค ร้อยละ 55.0 การเลี้ยงไก่ ร้อยละ 39.4 การทำนาข้าว ร้อยละ 36.7 การปลูกไม้ผล ร้อยละ 19.4 การเลี้ยงเป็ด ร้อยละ 18.3 และเครื่องจักรกลการเกษตร ร้อยละ 3.9 (ตาราง 14) สรุปการที่เกษตรกรตอบการเลี้ยงสุกรมากที่สุดนี้เนื่องจากเกษตรกรมีประสบการณ์เดิมในการเลี้ยงสุกรเป็นรายได้เสริมมาก่อนแล้ว สำหรับไร่นาสวนผสมเป็นกิจกรรมใหม่ที่เกษตรกรให้ความสนใจที่จะปฏิบัติ เนื่องจากเห็นผลผลิตจากแปลงไร่นาสวนผสมที่หน่วยราชการไปส่งเสริมในพื้นที่

ตาราง 14 การรับรู้วัตถุประสงค์และกิจกรรมของโครงการ

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
	(N = 180)	
การรับรู้วัตถุประสงค์ของโครงการ		
รู้	166	92.2
ไม่รู้	14	7.8
การรับรู้วัตถุประสงค์ของโครงการ		
เพื่อช่วยเหลือเกษตรกรที่ยากจน	53	29.4
ทำให้เกษตรกรมีสินค้าออกเบียดำเพื่อดำเนินกิจกรรม	50	27.8

ตาราง 14 (ต่อ)

รายการ	จำนวน (N = 180)	ร้อยละ
ทำให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มมากขึ้น	42	23.3
ช่วยให้เกษตรกรรู้จักการวางแผนการผลิต	14	7.8
ทำให้เกษตรกรสามารถทำการเกษตรได้มากขึ้น	7	3.9
ไม่รู้	4	7.8
แหล่งที่มาของการรับรู้เกี่ยวกับวัตถุประสงค์		
เกษตรกรตำบล	141	78.3
กำนัน, ผู้ใหญ่บ้าน	25	13.9
เพื่อนบ้าน	14	7.8
รูปแบบการชี้แจงเกี่ยวกับโครงการ		
การประชุมใหญ่ทั้งหมดหมู่บ้าน	167	92.8
การประชุมรายกลุ่ม	11	6.1
การชี้แจงรายครัวเรือน	2	1.1
ประเภทของกิจกรรมที่ได้รับคำชี้แจง*		
การเลี้ยงสุกร	148	82.2
การทำไร่นาสวนผสม	142	78.9
การเลี้ยงโค	99	55.0
การเลี้ยงไก่	71	39.4
การทำนา	66	36.7
การปลูกไม้ผล	35	19.4
การเลี้ยงเป็ด	33	18.3
เครื่องจักรกลการเกษตร	7	3.9

* ระบุได้มากกว่า 1 คำตอบ

2.2 เหตุผลในการเข้าร่วมโครงการ

จากการวิจัยพบว่าเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ มีเหตุผลต่าง ๆ กัน ดังนี้ คือ ต้องการสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำมากที่สุด ร้อยละ 75.5 รองลงมาได้แก่ หารมีรายได้เพิ่มขึ้น ร้อยละ 29.4 การที่มีเจ้าหน้าที่คอยให้คำแนะนำ ร้อยละ 16.7 ต้องการที่จะทำอยู่แล้ว ร้อยละ 16.1 ต้องการที่จะขยายกิจกรรมที่ทำอยู่ให้มากขึ้น ร้อยละ 13.3 เปลี่ยนกิจกรรมเดิมที่ทำอยู่ ร้อยละ 11.1 ต้องการใช้ที่ดินให้เป็นประโยชน์เพิ่มขึ้น ร้อยละ 8.3 และเป็นการทำตามเพื่อน ร้อยละ 1.7

สรุปเหตุผลสำคัญที่ทำให้เกษตรกรเข้าร่วมในโครงการสนับสนุนแผนการผลิตของเกษตรกร ก็คือความต้องการสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำ เพื่อดำเนินกิจกรรมการเกษตรตามแผนการผลิตของเกษตรกรเอง (ตาราง 15)

ตาราง 15 เหตุผลในการเข้าร่วมโครงการ

ประเภทของเหตุผล	จำนวน (N = 180)	ร้อยละ*
สินเชื่อดอกเบี้ยต่ำ	136	75.5
มีรายได้เพิ่มขึ้น	53	29.4
มีเจ้าหน้าที่คอยแนะนำ	30	16.7
ต้องการที่จะทำอยู่แล้ว	29	16.1
ขยายกิจกรรมที่ทำอยู่ให้มากขึ้น	24	13.3
เปลี่ยนกิจกรรมเดิมที่ทำอยู่	20	11.1
ใช้ที่ดินให้เป็นประโยชน์	15	8.3
ทำตามเพื่อน	3	1.7

*ระบุได้มากกว่า 1 คำตอบ

2.3 การรับรู้เกี่ยวกับข้อมูลทางเลือกทางการเกษตร

การรับรู้ของเกษตรกรที่มีต่อข้อมูลทางเลือกทางการเกษตรที่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรนำเสนอต่อเกษตรกรเพื่อให้เกษตรกรจัดทำแผนการผลิต (ตาราง 16)

ความเหมาะสมของเทคโนโลยี : พบว่า เกษตรกรร้อยละ 85.0 รับรู้ว่าจะเหมาะสม ร้อยละ 14.4 ไม่แน่ใจ และร้อยละ 0.6 ไม่เหมาะสม โดยค่าคะแนนเฉลี่ยการรับรู้ของเกษตรกรคือ 2.84

ความเหมาะสมกับพื้นที่ : พบว่า เกษตรกรร้อยละ 87.2 รับรู้ว่าจะเหมาะสม ร้อยละ 12.8 ไม่แน่ใจ โดยค่าคะแนนเฉลี่ยการรับรู้ของเกษตรกรคือ 2.87

รายละเอียดของขั้นตอนการปฏิบัติ : พบว่า เกษตรกรร้อยละ 72.8 มีการรับรู้ว่าจะมีความเหมาะสม ร้อยละ 23.9 ไม่แน่ใจ และร้อยละ 3.3 ไม่เหมาะสม โดยค่าคะแนนเฉลี่ยการรับรู้ของเกษตรกรคือ 2.69

รายละเอียดของภาวะการตลาด : พบว่าเกษตรกรร้อยละ 52.8 รับรู้ว่าจะมีความเหมาะสม ร้อยละ 38.3 ไม่แน่ใจ และร้อยละ 8.9 เห็นว่าไม่เหมาะสม โดยค่าคะแนนเฉลี่ยการรับรู้ของเกษตรกรคือ 2.43

ความน่าเชื่อถือได้ของข้อมูล : พบว่าเกษตรกรร้อยละ 81.7 รับรู้ว่าจะมีความเหมาะสม ร้อยละ 18.3 ไม่แน่ใจ ค่าคะแนนเฉลี่ยการรับรู้ของเกษตรกรคือ 2.81

ความเป็นประโยชน์ของข้อมูล : พบว่า เกษตรกรร้อยละ 34.4 รับรู้ว่าจะมีความเหมาะสม โดยเกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 65.6 ไม่แน่ใจ ค่าคะแนนเฉลี่ยการรับรู้ของเกษตรกรคือ 2.35

จากการคำนวณค่าเฉลี่ย การรับรู้ของเกษตรกรที่มีต่อข้อมูลทางเลือกทางการเกษตร แล้วนำมาจัดอันดับจากมากไปน้อย พบว่ามีความเหมาะสมในเรื่องความเหมาะสมกับพื้นที่ ความเหมาะสมของเทคโนโลยี ความน่าเชื่อถือได้ของข้อมูล รายละเอียดของขั้นตอนปฏิบัติ รายละเอียดของภาวะการตลาดและความเป็นประโยชน์ของข้อมูล ตามลำดับ

ตาราง 16 การรับรู้เกี่ยวกับข้อมูล

การรับรู้ข้อมูล	ระดับของการรับรู้ (N=180)						ค่าเฉลี่ย
	ไม่เหมาะสม		ไม่แน่ใจ		เหมาะสม		
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
ความเหมาะสมของเทคโนโลยี	(1)	0.6	(26)	14.4	(153)*	85.0	2.84
ความเหมาะสมกับพื้นที่	-	-	(23)	12.8	(157)	87.2	2.87
รายละเอียดของขั้นตอนปฏิบัติ	(6)	3.3	(43)	23.9	(131)	72.8	2.69
รายละเอียดของภาวะการตลาด	(16)	8.9	(69)	38.3	(95)	52.8	2.43
ความน่าเชื่อถือได้ของข้อมูล	-	-	(33)	18.3	(147)	81.7	2.81
ความเป็นประโยชน์ของข้อมูล	-	-	(118)	65.6	(62)	34.4	2.35

*ตัวเลขในวงเล็บเป็นค่าจำนวน

2.4 ทักษะคดีที่มีต่อโครงการสนับสนุนแผนการผลิต

จากการวิจัยพบว่าในเรื่องแผนงานระบบการผลิตที่ให้ความสำคัญของการตลาดที่จะรองรับผลผลิตเป็นสำคัญ เกษตรกรส่วนใหญ่ ร้อยละ 83.3 มีทัศนคติที่เห็นด้วย ร้อยละ 12.2 ไม่แน่ใจและร้อยละ 4.5 ไม่เห็นด้วย ค่าคะแนนเฉลี่ยคือ 2.78

ในเรื่องการนำเทคโนโลยีการเกษตรใหม่ๆมาใช้จะทำให้ได้ผลผลิตเพิ่มมากขึ้น เกษตรกรส่วนใหญ่ ร้อยละ 83.3 เห็นด้วยกับคำถามดังกล่าว ร้อยละ 15.0 ไม่แน่ใจ โดยมีเกษตรกร ร้อยละ 1.7 มีทัศนคติที่ไม่เห็นด้วย ค่าคะแนนเฉลี่ยคือ 2.81

สำหรับในเรื่องการประกอบอาชีพทางการเกษตร ควรคำนึงถึงความเหมาะสมของสภาพพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ พบว่าเกษตรกรร้อยละ 82.8 มีทัศนคติที่เห็นด้วย โดยมีเกษตรกรร้อยละ 16.1 ไม่แน่ใจ และร้อยละ 1.1 ไม่เห็นด้วย ค่าคะแนนเฉลี่ยคือ 2.81

ในเรื่องทัศนคติที่มีต่อการให้สินเชื่อดอกเบี้ยต่ำ มีส่วนช่วยให้สามารถขยายการผลิตได้นั้น เกษตรกรเกือบทั้งหมดคิดเป็นร้อยละ 93.9 เห็นด้วยกับคำถามดังกล่าว ร้อยละ 6.1 เท่านั้นที่ไม่แน่ใจ ค่าคะแนนเฉลี่ยคือ 2.93

ในเรื่องทัศนคติที่มีต่อโครงการสนับสนุนแผนการผลิตที่ให้ความสำคัญกับพื้นที่ยากจน พบว่า เกษตรกรมีทัศนคติที่เห็นด้วย คิดเป็นร้อยละ 71.1 และเกษตรกรที่ไม่แน่ใจร้อยละ 27.8 และไม่เห็นด้วยร้อยละ 1.1 ค่าคะแนนเฉลี่ยคือ 2.70

ในเรื่องที่เกษตรกรสามารถเสนอแผนการผลิตของตนเองได้ พบว่าเกษตรกรแสดงความเห็นด้วย คิดเป็นร้อยละ 63.9 โดยมีเกษตรกรอีกร้อยละ 35.0 มีทัศนคติที่ไม่แน่ใจ และร้อยละ 1.1 ไม่เห็นด้วย เพราะเนื่องจากเกษตรกรบางส่วนยังคงมีแนวคิดเดิมที่เจ้าหน้าที่ของรัฐจะต้องคอยช่วยเหลือเกษตรกรในทุกเรื่อง ค่าคะแนนเฉลี่ยคือ 2.62

ในเรื่องที่การทำกรเกษตรหลายอย่างจะเป็นการลดความเสี่ยง พบว่าเกษตรกรร้อยละ 77.8 แสดงทัศนคติที่เห็นด้วย โดยมีเกษตรกรร้อยละ 20.5 ไม่แน่ใจ และร้อยละ 1.7 ไม่เห็นด้วย ค่าคะแนนเฉลี่ยคือ 2.73

ในเรื่องโครงการสนับสนุนแผนการทำให้เกษตรกรแบ่งแยกเป็นกลุ่มๆ เกษตรกรร้อยละ 56.1 แสดงทัศนคติที่ไม่แน่ใจ ร้อยละ 31.1 ไม่เห็นด้วย เนื่องจากเกษตรกรมีความรู้สึกถึงความไม่เท่าเทียมกัน เนื่องจากการแบ่งกลุ่มเกษตรกรออกเป็นกลุ่มตามฐานะทางเศรษฐกิจ โดยมีเกษตรกรมีทัศนคติที่เห็นด้วยเพียงร้อยละ 12.8 ค่าคะแนนเฉลี่ยคือ 2.18

ในเรื่องโครงการสนับสนุนแผนการผลิตทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำเรื่องรายได้ระหว่างเกษตรกร เกษตรกรร้อยละ 53.3 มีทัศนคติที่ไม่แน่ใจในคำถาม ร้อยละ 36.7 ไม่เห็นด้วย ร้อยละ 10.0 ที่มีทัศนคติที่เห็นด้วย ค่าคะแนนเฉลี่ยคือ 2.26

สรุปเกษตรกรที่ร่วมโครงการฯ มีทัศนคติที่เห็นด้วยกับโครงการสนับสนุนแผนการผลิต ในเรื่องการให้สินเชื่อดอกเบี้ยต่ำมีส่วนช่วยให้สามารถขยายผลผลิตได้ การนำเทคโนโลยีทางการเกษตรใหม่ ๆ มาใช้จะทำให้ผลผลิตเพิ่มมากขึ้น การประกอบอาชีพการเกษตรควรคำนึงถึงความเหมาะสมของสภาพพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ แผนงานระบบการผลิตให้ความสำคัญการตลาดที่จะรองรับผลผลิตเป็นสำคัญ การทำการเกษตรหลายอย่างจะเป็นการลดความเสี่ยง โครงการสนับสนุนแผนการผลิตให้ความสำคัญกับพื้นที่ยากจน และเกษตรกรสามารถเสนอแผนการผลิตของตนเองได้ ตามลำดับ หรือสำหรับทัศนคติที่เกษตรกรไม่แน่ใจเป็นคำถามปฏิเสธคือ โครงการสนับสนุนแผนการ

ผลิตทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำรายได้ระหว่างเกษตรกร และโครงการสนับสนุนแผนการผลิตทำให้เกษตรกรแบ่งแยกเป็นกลุ่ม (ตาราง 17)

ตาราง 17 ทักษะที่มีต่อโครงการสนับสนุนแผนการผลิต

ข้อความ	ระดับของทัศนคติ (N=180)						ค่าเฉลี่ย
	ไม่เห็นด้วย		ไม่แน่ใจ		เห็นด้วย		
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
1. แผนงานระบบการผลิตให้ความสำคัญ การตลาดที่จะรองรับผลผลิตเป็นสำคัญ	8	4.5	22	12.2	150	83.3	2.78
2. การนำเทคโนโลยีทางการเกษตรใหม่ๆ มาใช้จะทำให้ได้ผลผลิตเพิ่มมากขึ้น	3	1.7	27	15.0	150	83.3	2.81
3. การประกอบอาชีพการเกษตรควรคำนึง ถึงความเหมาะสมของสภาพพื้นที่ทาง ภูมิศาสตร์	2	1.1	29	16.1	149	82.8	2.81
4. การให้สินเชื่อดอกเบี้ยต่ำมีส่วนช่วยให้ สามารถขยายผลผลิตได้	-	-	11	6.1	169	93.9	2.93
5. โครงการสนับสนุนแผนการผลิตให้ ความสำคัญกับพื้นที่ยากจน	2	1.1	50	27.8	128	71.1	2.70
6. เกษตรกรสามารถเสนอแผนการผลิต ของตนเองได้	2	1.1	63	35.0	115	63.9	2.62
7. การทำการเกษตรหลายอย่างจะเป็นการ ลดความเสี่ยง	3	1.7	37	20.5	140	77.8	2.76
*8. โครงการสนับสนุนแผนการผลิตทำให้ เกษตรกรแบ่งแยกเป็นกลุ่มๆ	56	31.1	101	56.1	23	12.8	2.18
*9. โครงการสนับสนุนแผนการผลิตทำให้ เกิดความเหลื่อมล้ำรายได้ระหว่าง เกษตรกร	66	36.7	96	53.3	18	10.0	2.26

*คำถามปฏิเสธ

2.5 การติดต่อสื่อสารกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

การติดต่อสื่อสารระหว่างเกษตรกรกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรประจำตำบล ก่อนเข้าร่วมโครงการฯ และภายหลังเข้าร่วมโครงการฯ (ตาราง 18)

การไปพบเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร : พบว่าก่อนเข้าร่วมโครงการสัดส่วนของเกษตรกรที่ไปพบและไม่ไปพบเจ้าหน้าที่เท่ากันร้อยละ 50.0 แต่ภายหลังการเข้าร่วมโครงการพบว่าเกษตรกรไปพบเจ้าหน้าที่เพิ่มมากขึ้นเป็นร้อยละ 72.2 เพราะเป็นการติดตามการขอสินเชื่อเพื่อนำไปดำเนินกิจกรรมตามแผนการผลิต

ความถี่ที่ไปพบเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร : ก่อนเข้าร่วมโครงการฯ เกษตรกรไปพบจำนวน 1-5 ครั้งต่อปี สูงสุดคิดเป็นร้อยละ 44.3 รองลงมา จำนวน 6-10 ครั้งต่อปี ร้อยละ 3.4 และมากกว่า 10 ครั้งต่อปี ร้อยละ 2.3 แต่เมื่อเข้าร่วมโครงการฯ พบว่าเกษตรกรไปหาเจ้าหน้าที่การเกษตรประจำตำบลเพิ่มสูงขึ้น กล่าวคือ จำนวน 1-5 ครั้งต่อปี คิดเป็นร้อยละ 65.0 จำนวน 6-10 ครั้งต่อปี ร้อยละ 5.5 และมากกว่า 10 ครั้งต่อปี ร้อยละ 1.7 สรุปเมื่อมีการดำเนินงานโครงการสนับสนุนแผนการผลิตของเกษตรกรทำให้เกษตรกรมีการติดต่อกับ เจ้าหน้าที่การเกษตรประจำตำบลเพิ่มมากขึ้น แสดงให้เห็นว่าเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีบทบาทในการให้คำปรึกษาให้แก่เกษตรกรได้ตามโครงการฯ

เรื่องที่ไม่ไปปรึกษา : เรื่องที่เกษตรกรไปหาเจ้าหน้าที่การเกษตรเพื่อปรึกษา ก่อนเข้าร่วมโครงการฯ เป็นเรื่องการประกอบอาชีพทางการเกษตรร้อยละ 26.1 รองลงมาเป็นเรื่องการป้องกันโรคแมลงศัตรูพืช ร้อยละ 15.6 น้อยกว่าร้อยละ 5.0 เป็นเรื่องการเลี้ยงสัตว์ เรื่องพันธุ์และปุ๋ยเคมี และไร่นาสวนผสม ตามลำดับ แต่ภายหลังเข้าร่วมโครงการแล้วเกษตรกรไปปรึกษาในเรื่องการประกอบอาชีพเพิ่มขึ้นเป็น ร้อยละ 28.3 การติดต่อขอสินเชื่อจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) ร้อยละ 15.6 และน้อยกว่าร้อยละ 10.0 เป็นเรื่องพันธุ์พืชและปุ๋ยเคมี เรื่องการป้องกันกำจัดศัตรูพืช เรื่องการเลี้ยงสัตว์ และเรื่องไร่นาสวนผสมตามลำดับ แต่เรื่องการป้องกันกำจัดศัตรูพืชลดลงเพราะว่าเกษตรกรบางส่วนมีการปรับเปลี่ยนกิจกรรมทางการเกษตรใหม่จึงยังไม่มีปัญหาการป้องกันกำจัดศัตรูพืช

สาเหตุที่ไม่ไปพบเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร : สาเหตุที่เกษตรกรไม่ไปพบเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในช่วงก่อนเข้าร่วมโครงการฯ เพราะว่าเกษตรกรไม่มี

ปัญหาอะไร ร้อยละ 33.3 รองลงมาได้แก่ การที่เจ้าหน้าที่การเกษตรมาหาที่บ้านอยู่แล้ว ร้อยละ 9.5 น้อยกว่าร้อยละ 4.0 ได้แก่ ติดต่อผ่านผู้ใหญ่บ้าน ไม่จำเป็นเรียนรู้จากประสบการณ์ตัวเองและไม่รู้จักเกษตรกรตำบลตามลำดับ ภายหลังการเข้าร่วมโครงการฯ พบว่าสาเหตุที่เกษตรกรไม่ไปพบเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรประจำตำบลเพราะเกษตรกรไม่มีปัญหาอะไร คิดเป็นร้อยละ 13.9 รองลงมาได้แก่ การที่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรประจำตำบล มาหาที่บ้านอยู่แล้ว ร้อยละ 11.7 และอายุมากเดินทางไม่สะดวก ร้อยละ 2.2 โดยสรุปภายหลังเข้าร่วมโครงการฯ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรประจำตำบลไปพบเกษตรกรที่บ้านเพิ่มมากขึ้น เพราะเป็นการติดตามการดำเนินกิจกรรมตามแผนการผลิตของเกษตรกรด้วย

๗ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมาพบเกษตรกร : บทบาทหลักในการปฏิบัติงาน เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรประจำตำบลคือ การเยี่ยมเยียนและพบปะกับเกษตรกรเพื่อถ่ายทอดความรู้ทางการเกษตรและช่วยแก้ไขปัญหาทางการเกษตรให้แก่เกษตรกรในพื้นที่ จากการวิจัยพบว่า ก่อนการเข้าร่วมโครงการสนับสนุนแผนการผลิตของเกษตรกร มีเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรประจำตำบลมาพบเกษตรกร ร้อยละ 85.0 และภายหลังการเข้าร่วมโครงการฯ พบว่าเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรประจำตำบลมาพบเกษตรกรเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 98.3

ความถี่ที่มาพบ : ก่อนเข้าร่วมโครงการฯ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรประจำตำบลมาพบเกษตรกร ระหว่าง 1-5 ครั้งต่อปี สูงที่สุด ร้อยละ 61.1 รองลงมา ระหว่าง 6-10 ครั้งต่อปี ร้อยละ 18.3 และมากกว่า 10 ครั้งต่อปี ร้อยละ 5.6 ภายหลังการเข้าร่วมโครงการ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรประจำตำบล มาพบเกษตรกร ระหว่าง 1-5 ครั้งต่อปี คิดเป็นร้อยละ 55.0 รองลงมา ระหว่าง 6-10 ครั้งต่อปี ร้อยละ 32.2 และมากกว่า 10 ครั้งต่อปี ร้อยละ 11.1 โดยสรุปความถี่ที่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรประจำตำบลมาพบเกษตรกรค่อนข้างน้อย เนื่องจากมีภาระกิจเพิ่มขึ้นในการเก็บข้อมูลของเกษตรกรเป็นรายครัวเรือนตามโครงการสนับสนุนแผนการผลิตอย่างต่อเนื่อง

เรื่องที่มาปรึกษา : พบว่าเรื่องที่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรประจำตำบลมาพบเกษตรกรก่อนเข้าร่วมโครงการฯ ที่สำคัญคือการชี้แจงในเรื่องการประกอบอาชีพทางการเกษตร ร้อยละ 57.8 รองลงมาได้แก่การป้องกันกำจัดโรคแมลงศัตรูพืช ร้อยละ 10.6 น้อยกว่าร้อยละ 5.5 เป็นเรื่องไร่นาสวนผสม การเลี้ยงสัตว์ การทำนาข้าว และ

การปลูกพืชผัก ตามลำดับ ภายหลังจากเข้าร่วมโครงการฯ พบว่าเป็นเรื่องการประกอบอาชีพ ร้อยละ 53.3 รองลงมาได้แก่การติดตามผลการทำกิจกรรมของเกษตรกร ร้อยละ 23.9 น้อยกว่าร้อยละ 8.0 เป็นเรื่องการเลี้ยงสัตว์ ไร่นาสวนผสมการป้องกันกำจัดศัตรูพืช และการทำนาข้าวตามลำดับ

ดังนั้น ในส่วนของการติดต่อระหว่างเกษตรกรกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรประจำตำบล ภายหลังจากเข้าร่วมโครงการฯ พบว่าเกษตรกรไปพบเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรประจำตำบลมากขึ้นกว่าเดิม ในขณะที่เดียวกันเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรประจำตำบลมาพบเกษตรกรมากขึ้นเช่นเดียวกัน จึงชี้ให้เห็นว่า เมื่อมีการดำเนินโครงการสนับสนุนแผนการผลิตของเกษตรกรทำให้การติดต่อระหว่างเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรประจำตำบลกับเกษตรกรเพิ่มมากขึ้น ซึ่งน่าจะเป็นแนวทางในการส่งเสริมการเกษตรให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น (ตาราง 18)

ตาราง 18 การติดต่อสื่อสารกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

รายการ	ก่อนเข้าโครงการ		หลังเข้าร่วมโครงการ	
	จำนวน (N=180)	ร้อยละ	จำนวน (N=180)	ร้อยละ
การไปพบเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร				
ไม่เคยไป	90	50.0	50	27.8
เคยไป	90	50.0	130	72.2
ความถี่ที่ไปพบ				
1-5 ครั้ง/ปี	80	44.3	117	65.0
6-10 ครั้ง/ปี	6	3.4	10	5.5
มากกว่า 10 ครั้ง/ปี	4	2.3	3	1.7
ไม่เคยไป	90	50.0	50	27.8

ตาราง 18 (ต่อ)

รายการ	ก่อนเข้าโครงการ		หลังเข้าร่วมโครงการ	
	จำนวน (N=180)	ร้อยละ	จำนวน (N=180)	ร้อยละ
เรื่องthatไปปรึกษา				
การประกอบอาชีพทางการเกษตร	47	26.1	51	28.3
การขอกู้สินเชื่อ ธ.ก.ส.	-	-	28	15.6
การป้องกันโรคแมลงศัตรูพืช	28	15.6	15	8.3
พันธุ์พืชและปุ๋ยเคมี	5	2.8	17	9.4
การเลี้ยงสัตว์	8	4.4	14	7.8
ไรรักษาผสม	2	0.1	5	2.8
ไม่เคยไป	90	50.0	50	27.8
สาเหตุที่ไม่ได้ไปพบเจ้าหน้าที่ส่งเสริม				
การเกษตร				
ไม่มีปัญหา	60	33.3	25	13.9
เกษตรตำบลมาหาที่บ้าน	17	9.5	21	11.7
ติดต่อผ่านผู้ใหญ่บ้าน	6	3.3	-	-
ไม่จำเป็น	4	2.2	-	-
เรียนรู้จากประสบการณ์ตัวเอง	2	1.1	-	-
ไม่รู้จักเกษตรตำบล	1	0.6	-	-
อายุมากเดินทางไม่สะดวก	-	-	4	2.2
เคยไป	90	50.0	130	72.2
เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมาพบ				
เคยมาพบ	153	85.0	177	98.3
ไม่เคยมาพบ	27	15.0	3	1.7

ตาราง 18 (ต่อ)

รายการ	ก่อนเข้าโครงการ		หลังเข้าร่วมโครงการ	
	จำนวน (N=180)	ร้อยละ	จำนวน (N=180)	ร้อยละ
ความถี่ที่มาพบ				
1-5 ครั้ง/ปี	110	61.1	99	55.0
6-10 ครั้ง/ปี	33	18.3	58	32.2
มากกว่า 10 ครั้ง/ปี	10	5.6	20	11.1
ไม่เคยพบ	27	15.0	3	1.7
เรื่องที่มาปรึกษา				
การประกอบอาชีพทางการเกษตร	104	57.8	96	53.3
การป้องกันกำจัดโรคแมลงศัตรูพืช	19	10.6	9	5.0
การทำไร่นาสวนผสม	9	5.0	11	6.1
การเลี้ยงสัตว์	8	4.4	14	7.8
การทำนาข้าว	8	4.4	4	2.2
การปลูกพืชผัก	5	2.8	-	-
การติดตามกิจกรรม	-	-	43	23.9
ไม่เคยมาพบ	27	15.0	3	1.7

3. การดำเนินกิจกรรมตามแผนการผลิต

3.1 แบบแผนการผลิต

ในการดำเนินโครงการสนับสนุนแผนการผลิตของเกษตรกร โดยเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรนำเสนอข้อมูลทางเลือกทางการเกษตรให้เกษตรกรตัดสินใจทำกิจกรรมและเสนอแผนการผลิตเป็นของเกษตรกรเอง พบว่าแผนการผลิตของเกษตรกรจะเป็นลักษณะของการปรับปรุงกิจกรรมเดิมที่เกษตรกรเคยทำอยู่มากที่สุด เช่น การเลี้ยงสุกร การเลี้ยงโค ร้อยละ 59.4 รองลงมาเป็นการเปลี่ยนแปลงกิจกรรมใหม่ เช่น

การเปลี่ยนนาข้าวเป็นไร่นาสวนผสมร้อยละ 24.4 และเป็นการปรับปรุงกิจกรรมเดิม และเพิ่มเติมกิจกรรมใหม่ เช่น การเปลี่ยนพันธุ์ข้าวเป็นข้าวพันธุ์ดีที่ให้ผลผลิตสูงและการเลี้ยงปลาในนาข้าว ร้อยละ 16.2 (ตาราง 19)

ตาราง 19 แบบแผนการผลิต

แบบแผนการผลิต	จำนวน (N=180)	ร้อยละ
ปรับปรุงกิจกรรมเดิมที่ทำอยู่	107	59.4
เปลี่ยนแปลงกิจกรรมใหม่	44	24.4
ปรับปรุงกิจกรรมเดิมและเพิ่มเติมกิจกรรมใหม่	29	16.2

3.2 บุคคลที่มีบทบาทต่อการตัดสินใจร่วมโครงการ

การตัดสินใจของเกษตรกรในการเข้าร่วมโครงการสนับสนุนแผนการผลิตของเกษตรกรเป็นเรื่องที่มีความสำคัญและบุคคลที่มีบทบาทเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจของเกษตรกร จากการวิจัยพบว่า กลุ่มสมรมีบทบาทต่อการตัดสินใจของเกษตรกรมาก ร้อยละ 66.7 โดยมีคะแนนเฉลี่ย 3.39 เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร กำนัน และผู้ใหญ่บ้าน มีบทบาทต่อการตัดสินใจของเกษตรกร ระดับปานกลาง ร้อยละ 57.2 และ 46.1 โดยมีคะแนนเฉลี่ย 3.01 และ 2.50 ตามลำดับ สำหรับเพื่อนบ้าน ญาติพี่น้องและบุตร มีบทบาทต่อการตัดสินใจน้อย ร้อยละ 37.8 36.1 และ 17.2 ตามลำดับ โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ย 1.93 1.92 และ 1.94 ตามลำดับ (ตาราง 20)

สรุป กลุ่มสมรมีบทบาทต่อการตัดสินใจทำกิจกรรม หรือแผนการผลิตของเกษตรกรมากที่สุด ทั้งนี้เพราะกลุ่มสมรมีส่วนช่วยในการทำกิจกรรมของเกษตรกรมากกว่าบุคคลอื่นๆ ซึ่งสอดคล้องกับ ภาณี บุญเกียรติกุล (2534 : 1) พบว่า ปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการเข้ามีส่วนร่วมในการตัดสินใจในกิจกรรมเกษตร คือปัจจัยด้านบทบาทของภรรยาในการเข้าร่วมดำเนินกิจกรรมการเกษตร

ตาราง 20 บุคคลที่มีบทบาทต่อการตัดสินใจ

ประเภทบุคคล	ระดับของการมีบทบาท (N = 180)				ค่าเฉลี่ย
	ไม่มี	น้อย	ปานกลาง	มาก	
เกษตรกรตำบล	(18)10.0	(10)5.6	(103)57.2	(49)*27.2	3.01
คู่สมรส	(22)12.2	(5)2.8	(33)18.3	(120)66.7	3.39
บุตร	(85)47.2	(31)17.2	(53)29.5	(11)6.1	1.94
กำนันและผู้ใหญ่บ้าน	(35)19.4	(41)22.8	(83)46.1	(21)11.7	2.50
ญาติพี่น้อง	(67)37.2	(65)36.1	(42)23.4	(6)3.3	1.92
เพื่อนบ้าน	(63)35.0	(68)37.8	(46)25.5	(3)1.7	1.93

*ตัวเลขในวงเล็บเป็นค่าจำนวน

3.3 บทบาทของคู่สมรสในการดำเนินกิจกรรม

กิจกรรมที่ทั้งสองคน (สามีและภรรยา) มีส่วนร่วมเกินร้อยละ 71.0 ได้แก่ การจัดการดูแลกิจกรรม การเก็บเกี่ยวผลผลิต การจัดหาสินเชื่อ การจำหน่ายผลผลิตและการจัดหาปัจจัยการผลิต ตามลำดับ

สำหรับกิจกรรมที่ดำเนินการด้วยตนเอง ไม่เกินร้อยละ 27.0 ได้แก่ การจัดหาปัจจัยการผลิต การจัดหาสินเชื่อ การจำหน่ายผลผลิต การเก็บเกี่ยวผลผลิต และการจัดการดูแลกิจกรรม ตามลำดับ

สำหรับกิจกรรมที่ดำเนินการโดยคู่สมรส พบว่า มีอยู่เพียงไม่เกินร้อยละ 9.0 ได้แก่ การจำหน่ายผลผลิต การจัดการดูแลกิจกรรม การจัดหาสินเชื่อ การเก็บเกี่ยวผลผลิต และการจัดหาปัจจัยการผลิต ตามลำดับ

สรุปบทบาทในการดำเนินกิจกรรมตามแผนการผลิตของเกษตรกร เป็นการดำเนินการร่วมกันทั้งสามีและภรรยา (ตาราง 21)

ตาราง 21 บทบาทของคู่สมรสในการดำเนินกิจกรรม

ประเภทของกิจกรรม	ลักษณะของการมีส่วนร่วม (N=180)		
	ตนเอง	คู่สมรส	ทั้งสองคน
การจัดหาสินเชื่อ	(42)23.4	(6)3.3	(132)*73.3
การจัดหาปัจจัยการผลิต	(48)26.6	(3)1.7	(129)71.7
การจัดการดูแลกิจกรรม	(29)16.1	(6)3.3	(145)80.6
การเก็บเกี่ยวผลผลิต	(31)17.2	(4)2.2	(145)80.6
การจำหน่ายผลผลิต	(35)19.5	(15)8.3	(130)72.2

*ตัวเลขในวงเล็บเป็นค่าจำนวน

3.4 การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเกษตรที่ส่วนราชการจัด

การมีส่วนร่วมของเกษตรกรต่อกิจกรรมทางการเกษตรที่ส่วนราชการจัดขึ้น พบว่าเกษตรกรไม่เกินร้อยละ 49.0 มีส่วนร่วมในกิจกรรมที่ส่วนราชการจัดขึ้น ได้แก่ การร่วมจัดทำแปลงส่งเสริม การร่วมงานอบรมวิชาชีพทางการเกษตร การร่วมงานวันถ่ายทอดเทคโนโลยี การร่วมงานวันสาธิตการเกษตร และการเยี่ยมชมแปลงที่ประสบความสำเร็จ ตามลำดับ สำหรับกิจกรรมที่เกษตรกรไม่เคยเข้าร่วมเกินร้อยละ 50.0 ได้แก่ การเยี่ยมชมแปลงที่ประสบความสำเร็จ การร่วมงานวันถ่ายทอดเทคโนโลยี การร่วมงานวันสาธิตการเกษตร การร่วมจัดทำแปลงส่งเสริม และการร่วมงานอบรมวิชาชีพทางการเกษตร ตามลำดับ (ตาราง 22)

สรุปกิจกรรมทางการเกษตรที่ส่วนราชการจัดให้มีขึ้นในพื้นที่เกษตรกรเข้าไปมีส่วนร่วมกันค่อนข้างน้อย เนื่องจากขาดการประชาสัมพันธ์ ช่วงระยะเวลาที่จัดไม่เหมาะสม และเรื่องที่จัดไม่ตรงกับความต้องการของเกษตรกร (ดูรายละเอียดสาเหตุการไม่เข้าร่วมความต้องการของเกษตรกร (ดูรายละเอียดสาเหตุการไม่เข้าร่วมกิจกรรมทางการเกษตรในภาคผนวก ข ตาราง 1)

ตาราง 22 การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเกษตร

ประเภทของกิจกรรม	ระดับของการมีบทบาท (N=180)			
	ไม่เข้าร่วม		ร่วม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
การร่วมจัดทำแปลงส่งเสริม	92	51.1	88	48.9
การร่วมงานวันถ่ายทอดเทคโนโลยี	101	56.1	79	43.9
การร่วมงานวันสาธิตการเกษตร	101	56.1	79	43.9
การร่วมงานอบรมวิชาชีพทาง การเกษตร	92	51.1	88	48.9
การเยี่ยมชมแปลงที่ประสบความสำเร็จ	105	58.3	75	41.7

3.5 การเข้ารับการอบรมทางการเกษตร

การมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการเข้ารับการอบรมทางการเกษตรที่เจ้าหน้าที่จัดให้มีขึ้น พบว่าในช่วงระหว่างปี พ.ศ.2532-2534 ก่อนที่จะมีโครงการสนับสนุนแผนการผลิตของเกษตรกร เกษตรกรมีส่วนร่วมในการเข้ารับการอบรมหลักสูตรทางการเกษตรกันค่อนข้างน้อยโดยร้อยละ 52.2 ของเกษตรกรเข้ารับการอบรมการทำนาร้อยละ 43.9 อบรมการเลี้ยงสัตว์ ร้อยละ 26.7 อบรมการประมง และน้อยกว่าร้อยละ 25.0 อบรมการปลูกพืชไร่ การปลูกผักและการปลูกไม้ผล ตามลำดับ แต่เมื่อมีโครงการสนับสนุนแผนการผลิตของเกษตรกรในปี พ.ศ.2535 พบว่าเกษตรกรมีส่วนร่วมในการเข้ารับการอบรมเพิ่มขึ้นทุกกิจกรรม โดยการอบรมการทำนาเพิ่มขึ้นเป็น ร้อยละ 58.9 การเลี้ยงสัตว์ร้อยละ 58.3 การประมง ร้อยละ 38.3 การปลูกไม้ผล ร้อยละ 33.9 การปลูกผักร้อยละ 30.0 และการปลูกพืชไร่ ร้อยละ 28.3

สรุปก่อนการเข้าร่วมโครงการฯ เกษตรกรเข้ารับการอบรมทางการเกษตรค่อนข้างน้อย ทั้งนี้เนื่องจากขาดการประชาสัมพันธ์ และเกษตรกรไม่สนใจ เนื่องจากขาดเงินที่จะนำความรู้ที่ได้ไปปฏิบัติ แต่เมื่อมีโครงการสนับสนุนแผนการผลิตของเกษตรกร พบว่าเกษตรกรมีส่วนร่วมในการอบรมเพิ่มขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากเกษตรกรได้รับการกระตุ้น

และข้อมูลข่าวสารจากเจ้าหน้าที่เพื่อนำไปปฏิบัติตามแผนการผลิตของเกษตรกร
(ตาราง 23)

ตาราง 28 การเข้ารับการอบรมทางการเกษตร

ประเภทกิจกรรมที่เข้า รับการอบรม	ก่อนเข้าร่วมโครงการ		หลังเข้าร่วมโครงการ	
	จำนวน (N=180)	ร้อยละ	จำนวน (N=180)	ร้อยละ
การทำนา				
ไม่เคยอบรม	86	47.8	74	41.1
อบรม	94	52.2	106	58.9
การปลูกพืชไร่				
ไม่เคยอบรม	136	75.6	129	71.7
อบรม	44	24.4	51	28.3
การปลูกผัก				
ไม่เคยอบรม	136	75.6	126	70.0
อบรม	44	24.4	54	30.0
การปลูกไม้ผล				
ไม่เคยอบรม	139	77.2	119	66.1
อบรม	41	22.8	61	33.9
การเลี้ยงสัตว์				
ไม่เคยอบรม	101	56.1	75	41.7
อบรม	79	43.9	105	58.3
การประมง				
ไม่เคยอบรม	132	73.3	111	61.7
อบรม	48	26.7	69	38.3

3.6 กิจกรรมการเกษตรที่เกษตรกรดำเนินการก่อนเข้าร่วมโครงการฯ และภายหลังเข้าร่วมโครงการฯ

จากการวิจัยพบว่า กิจกรรมทางการเกษตรของเกษตรกร ประกอบด้วย กิจกรรมด้านพืช ด้านสัตว์ และด้านประมง คือ

การทำนา : พบว่า ก่อนและหลังการเข้าร่วมโครงการฯ ไม่มีการเปลี่ยนแปลง เนื่องจากการทำนาเป็นกิจกรรมหลักของเกษตรกรร้อยละ 94.4

การปลูกพืชผัก : พบว่าก่อนเข้าร่วมโครงการฯ เกษตรกรมีเกษตรกรปลูกพืชผักเพียงร้อยละ 7.2 เนื่องจากขาดแคลนน้ำ แต่เมื่อเข้าร่วมโครงการฯ พบว่ามีเกษตรกรปลูกพืชผักเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 10.0 โดยส่วนที่เพิ่มขึ้นเป็นการปลูกพืชผักบนแปลงของไร่นาสวนผสมเพื่อเสริมรายได้

การปลูกพืชไร่ : พบว่าก่อนเข้าร่วมโครงการฯ เกษตรกรปลูกพืชไร่ เช่น ถั่วเขียว เป็นพืชหมุนเวียนในนาข้าว ร้อยละ 6.1 แต่ภายหลังเข้าร่วมโครงการฯ มีการปลูกพืชไร่ลดลงเหลือเพียงร้อยละ 5.0 เนื่องจากเกษตรกรเปลี่ยนกิจกรรมเป็นการทำไร่นาสวนผสมแทน

การปลูกไม้ผล : พบว่าก่อนเข้าร่วมโครงการฯ เกษตรกรปลูกไม้ผล เช่น มะม่วง ขนุน ค่อนข้างน้อย มีเพียงร้อยละ 8.3 ภายหลังเข้าร่วมโครงการฯ เพิ่มขึ้นเล็กน้อยเป็นร้อยละ 10.0

ไร่นาสวนผสม : พบว่าเกษตรกรมีการเปลี่ยนแปลงค่อนข้างชัดเจนคือ ก่อนเข้าร่วมโครงการฯ มีเพียงร้อยละ 8.3 เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 20.0 ภายหลังเข้าร่วมโครงการฯ เนื่องจากเกษตรกรได้รับสินเชื่อตามโครงการฯ เป็นค่าชุดยกทรงแปลงไร่นาสวนผสม

การเลี้ยงโค : พบว่าก่อนเข้าร่วมโครงการฯ เกษตรกรเลี้ยงโคร้อยละ 60.6 และเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 66.7 ภายหลังเข้าร่วมโครงการฯ

การเลี้ยงกระบือ : พบว่าก่อนและหลังการเข้าร่วมโครงการฯ ไม่มีการเปลี่ยนแปลง เนื่องจากมีเกษตรกรเลี้ยงกระบือเพียงร้อยละ 0.6

การเลี้ยงสุกร : พบว่ามีการเปลี่ยนแปลงชัดเจน คือก่อนเข้าร่วมโครงการฯ เกษตรกรเลี้ยงสุกร ร้อยละ 50.6 เพิ่มเป็นร้อยละ 65.6 ภายหลังการเข้าร่วมโครงการฯ

เนื่องจากเกษตรกรมีประสบการณ์เดิมในการเลี้ยงสุกรอยู่แล้ว และเมื่อได้รับสินเชื่อตามโครงการฯ จึงทำให้เกษตรกรมีแผนการผลิตเป็นการเลี้ยงสุกรเพิ่มขึ้น

การเลี้ยงแพะ : พบว่ามีเกษตรกรเลี้ยงแพะเพียงร้อยละ 0.6 และเลิกการเลี้ยงภายหลังการเข้าร่วมโครงการฯ เพราะมีการปรับเปลี่ยนกิจกรรมใหม่ตามแผนการผลิต

การเลี้ยงไก่ : พบว่าก่อนเข้าร่วมโครงการฯ เกษตรกรมีการเลี้ยงไก่ร้อยละ 62.2 และลดลงเหลือเพียงร้อยละ 55.0 ภายหลังเข้าร่วมโครงการฯ เนื่องจากเกษตรกรปรับเปลี่ยนกิจกรรมการผลิต

การเลี้ยงเป็ด : พบว่าก่อนเข้าร่วมโครงการฯ เกษตรกรเลี้ยงเป็ดร้อยละ 16.2 และเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 21.1 ภายหลังการเข้าร่วมโครงการฯ เนื่องจากการปรับเปลี่ยนกิจกรรมตามแผนการผลิตของเกษตรกร

การเลี้ยงปลา : พบว่าเกษตรกรมีการเลี้ยงปลากันค่อนข้างน้อย เป็นบ่อปลาขนาดเล็ก มีเพียงร้อยละ 7.2 และเพิ่มเป็น 9.4 ภายหลังเข้าร่วมโครงการฯ

การเลี้ยงกุ้ง : พบว่ามีเกษตรกรเพียงร้อยละ 0.6 ที่เลี้ยงกุ้งและเพิ่มเป็น ร้อยละ 1.1 ภายหลังเข้าร่วมโครงการ

การเลี้ยงกบ : พบว่าก่อนและหลังการเข้าร่วมโครงการฯ ไม่มีการเปลี่ยนแปลงมีเกษตรกรเพียงร้อยละ 0.6 ที่มีการเลี้ยงกบ

สรุปการดำเนินกิจกรรมทางการเกษตรของเกษตรกรส่วนใหญ่จะไม่ค่อยมีการเปลี่ยนแปลง ซึ่งเมื่อพิจารณาจากข้อมูลพื้นฐาน จะพบว่ากิจกรรมหลักที่เกษตรกรปฏิบัติติดต่อกันมาคือ การทำนา และการเลี้ยงสัตว์ เช่น โค และสุกร ดังนั้นถึงแม้เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ จะได้รับการเสนอทางเลือกทางการเกษตรใหม่ๆ แต่จากประสบการณ์เดิมของเกษตรกรก็จะทำให้เกษตรกรเสนอแผนการผลิตในลักษณะที่ใกล้เคียงกับประสบการณ์เดิม (ตาราง 24)

ตาราง 24 กิจกรรมการเกษตรที่เกษตรกรดำเนินการก่อนเข้าโครงการ (พ.ศ.2532-2534) และภายหลังเข้าร่วมโครงการ (พ.ศ.2535)

ประเภทของกิจกรรม	ก่อนเข้าโครงการ		หลังเข้าร่วมโครงการ	
	จำนวน (N=180)	ร้อยละ	จำนวน (N=180)	ร้อยละ
กิจกรรมด้านพืช				
การทำนา				
ไม่ทำ	10	5.6	10	5.6
ทำ	170	94.4	170	94.4
การปลูกพืชผัก				
ไม่ทำ	167	92.8	162	90.0
ทำ	13	7.2	18	10.0
การปลูกพืชไร่				
ไม่ทำ	169	93.9	171	95.0
ทำ	11	6.1	9	5.0
การปลูกไม้ผล				
ไม่ทำ	165	91.7	162	90.0
ทำ	15	8.3	18	10.0
ไร่นาสวนผสม				
ไม่ทำ	165	91.7	144	80.0
ทำ	15	8.3	36	20.0
กิจกรรมด้านสัตว์				
การเลี้ยงโค				
ไม่เลี้ยง	71	39.4	60	33.3
เลี้ยง	109	60.6	120	66.7
การเลี้ยงกระบือ				
ไม่เลี้ยง	179	99.4	179	99.4
เลี้ยง	1	0.6	1	0.6

ตาราง 24 ต่อ

ประเภทของกิจกรรม	ก่อนเข้าโครงการ		หลังเข้าร่วมโครงการ	
	จำนวน (N=180)	ร้อยละ	จำนวน (N=180)	ร้อยละ
การเลี้ยงสุกร				
ไม่เลี้ยง	89	49.4	62	34.4
เลี้ยง	91	50.6	118	65.6
การเลี้ยงแพะ				
ไม่เลี้ยง	179	99.4	180	100.0
เลี้ยง	1	0.6	-	-
การเลี้ยงไก่				
ไม่เลี้ยง	68	37.8	1	45.0
เลี้ยง	112	62.2	99	55.0
การเลี้ยงเป็ด				
ไม่เลี้ยง	151	83.8	142	78.9
เลี้ยง	29	16.2	38	21.1
กิจกรรมด้านการประมง				
การเลี้ยงปลา				
ไม่เลี้ยง	167	92.8	163	90.6
เลี้ยง	13	7.2	7	9.4
การเลี้ยงกุ้ง				
ไม่เลี้ยง	179	99.4	172	98.9
เลี้ยง	1	0.6	2	1.1
การเลี้ยงกบ				
ไม่เลี้ยง	179	99.4	179	99.4
เลี้ยง	1	0.6	1	0.6

3.7 ความคิดเห็นที่มีต่อการขยายกิจกรรม

ความคิดเห็นก่อนเข้าร่วมโครงการฯ : เกี่ยวกับการขยายกิจกรรม เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 79.4 มีความคิดที่จะขยายกิจกรรมที่เกษตรกรทำอยู่ โดยเกษตรกรที่ไม่คิดจะขยายกิจกรรมมีเพียงร้อยละ 20.6 เท่านั้น เกษตรกรมีความต้องการขยายกิจกรรมที่สำคัญคือการเลี้ยงสุกร ร้อยละ 30.5 รองลงมาเป็นการเลี้ยงโค ร้อยละ 21.7 การทำไร่นาสวนผสม ร้อยละ 11.6 และการขยายกิจกรรมเดิมที่ทำอยู่ให้มากขึ้น ร้อยละ 10.0 น้อยกว่าร้อยละ 4.0 เป็นการเพิ่มผลผลิตข้าว และการปลูกผัก สำหรับเกษตรกรไม่คิดที่จะขยายกิจกรรมที่ทำอยู่นั้นน้อยกว่าร้อยละ 8.0 สาเหตุเนื่องจากการขาดแรงงานที่จะดำเนินกิจกรรม สบายคืออยู่แล้ว ไม่มีเงินทุนที่จะขยาย และมีอายุมาก ตามลำดับ ดังนั้นในเรื่องแนวคิดการขยายกิจกรรมของเกษตรกรจะเห็นได้ว่าการเข้าร่วมโครงการฯ เกษตรกรส่วนใหญ่ก็มีความคิดที่จะขยายกิจกรรมทางการเกษตรอยู่แล้ว

การขยายกิจกรรมภายหลังเข้าร่วมโครงการฯ : เกษตรกรส่วนใหญ่ ร้อยละ 71.1 มีการขยายกิจกรรมทางการเกษตรที่ทำอยู่ โดยเป็นการซื้อพันธุ์สัตว์ เช่น สุกร และโค ร้อยละ 46.1 รองลงมาเป็นการขุดร่องไร่นาสวนผสม ร้อยละ 11.1 การสร้างโรงเรือนคอกสัตว์ ร้อยละ 8.3 และน้อยกว่าร้อยละ 5.0 เป็นการซื้อรถไถเดินตาม การปลูกข้าวที่ตลาดต้องการ การเลี้ยงกึ่งกุลาดำ การเลี้ยงปลา สำหรับกรณีที่เกษตรกรไม่มีการขยายกิจกรรมภายหลังเข้าร่วมโครงการฯ สาเหตุใหญ่คือ การขาดแรงงานทางการเกษตร ร้อยละ 12.8 รองลงมาเนื่องจากเกษตรกรพอใจในกิจกรรมที่ทำอยู่แล้วร้อยละ 7.8 น้อยกว่าร้อยละ 5.0 เห็นว่าตลาดไม่มีความแน่นอน ขาดทุนทรัพย์ที่จะดำเนินการ และเกษตรกรมีอายุมาก ตามลำดับ

โดยสรุป ความคิดเห็นของเกษตรกรต่อการขยายกิจกรรมก่อนและหลังการเข้าร่วมโครงการ ซึ่งก่อนเข้าร่วมโครงการเกษตรกรมีความคิดที่จะขยายกิจกรรมร้อยละ 79.4 ทั้งนี้เนื่องจากเกษตรกรคาดหวังในเรื่องสินค้าพืชเศรษฐกิจ และการเปลี่ยนแปลงกิจกรรมเดิมไปสู่กิจกรรมใหม่ แต่ภายหลังการเข้าร่วมโครงการฯ เกษตรกรมีการขยายกิจกรรมเพียงร้อยละ 71.1 ทั้งนี้เนื่องจากเกษตรกรขาดแรงงานที่จะดำเนินการและพอใจในกิจกรรมที่ทำอยู่แล้ว จึงทำให้การขยายกิจกรรมภายหลังการเข้าร่วมโครงการฯ ลดลง (ตาราง 25)

ตาราง 25 ความคิดเห็นที่มีต่อการขยายกิจกรรมการเกษตร

ประเภทของข้อมูล	จำนวน (N=180)	ร้อยละ
ความคิดของการขยายกิจกรรมก่อนเข้าร่วม		
โครงการฯ		
ไม่คิดขยาย	37	20.6
คิดขยาย	143	79.4
ประเภทของกิจกรรมที่คิดขยาย		
การเลี้ยงสุกร	55	30.5
การเลี้ยงโค	39	21.7
ไร่นาสวนผสม	21	11.6
ขยายกิจกรรมเดิมที่ทำให้มากขึ้น	18	10.0
เพิ่มผลผลิตข้าว	7	3.9
ปลูกพืชผัก	3	1.7
ไม่คิดขยาย	37	20.6
เหตุผลที่ไม่คิดขยาย		
ขาดแรงงาน	14	7.8
ปัจจุบันสบายดีอยู่แล้ว	13	7.2
ไม่มีเงินทุน	7	3.9
อายุมาก	3	1.7
คิดขยาย	143	79.4
การขยายกิจกรรมหลังจากการเข้าร่วมโครงการฯ		
ไม่ขยาย	52	28.9
ขยาย	128	71.1

ตาราง 25 (ต่อ)

ประเภทของข้อมูล	จำนวน (N=180)	ร้อยละ
ประเภทของกิจกรรมที่มีการขยาย		
ซื้อพันธุ์สัตว์	83	46.1
ขุดร่องไถนาสวนผสม	20	11.1
สร้างคอกสัตว์เลี้ยง	15	8.3
ซื้อรถไถเดินตาม	5	2.7
ปลูกข้าวที่ตลาดต้องการ	3	1.7
เลี้ยงกึ่งกุลาดำ	1	0.6
เลี้ยงปลา	1	0.6
ไม่ขยาย	52	28.9
เหตุผลที่ไม่มีการขยาย		
ขาดแรงงาน	23	12.8
พอใจในกิจกรรมที่ทำอยู่	14	7.8
ขาดทุนทรัพย์	8	4.4
ตลาดไม่แน่นอน	4	2.2
อายุมากแล้ว	3	1.7
ขยาย	128	71.1

3.8 การกู้ยืมจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.)

การสนับสนุนสินเชื่อคอกเปี้ยดำจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) ในโครงการสนับสนุนแผนการผลิตของเกษตรกร ในปี พ.ศ. 2535 เกษตรกรกู้สินเชื่อจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ร้อยละ 78.3 ซึ่งในจำนวนเกษตรกรที่ขอกู้สินเชื่อทั้งหมด มีการขอกู้เพียง 1 ครั้ง สูงที่สุดร้อยละ 71.6 รองลงมาขอกู้ 2 ครั้ง ร้อยละ 5.0 และขอกู้ 3 ครั้ง ร้อยละ 1.7 สำหรับวัตถุประสงค์

ของการกู้สินเชื่อ พบว่าเกษตรกรขอกู้เพื่อกิจกรรมการเลี้ยงสุกร ร้อยละ 41.7 รองลงมา ได้แก่ กิจกรรม การเลี้ยงโค ร้อยละ 13.3 กิจกรรมการสร้างโรงเรือนเพื่อเลี้ยงสัตว์ ร้อยละ 10.0 กิจกรรมการทำไร่นาสวนผสม ร้อยละ 8.8 กิจกรรมการขุดบ่อเลี้ยงปลา และกิจกรรมการซื้อรถไถเดิมตามเท่ากันร้อยละ 1.7 และกิจกรรมการทำนา ร้อยละ 1.1

วงเงินกู้ยืมของเกษตรกร พบว่ากู้เงิน ระหว่าง 10,000-30,000 บาท มากที่สุด ร้อยละ 40.6 รองลงมาเป็นเงินระหว่าง 30,001-50,000 บาท ร้อยละ 22.7 และกู้มากกว่า 50,000 บาท ร้อยละ 15.0 เฉลี่ยเกษตรกรกู้เงิน 31,085 บาท โดยวงเงินกู้สูงสุด 290,000 บาท สำหรับเกษตรกรที่ไม่ประสงค์จะกู้สินเชื่อน้อยกว่า ร้อยละ 10.0 เพราะไม่ต้องการ เป็นหนี้สินร้อยละ 9.4 โครงการแผนการผลิตที่เสนอไม่ผ่านการพิจารณา ร้อยละ 3.9 กลัวว่าจะไม่มีเงินชำระคืนให้ธนาคาร ร้อยละ 2.2 เป็นหนี้ธนาคารเพื่อการเกษตรและ สหกรณ์การเกษตรอยู่แล้ว พอใจในสภาพพออยู่พอกิน ไม่จำเป็นที่จะต้องกู้สินเชื่อใน สัดส่วนที่เท่ากันคือ ร้อยละ 1.7 และอายุมากไม่มีแรงงานที่ทำกิจกรรมเพิ่มร้อยละ 1.1 (ตาราง 26)

ตาราง 26 วัตถุประสงค์การกู้ยืมเงินจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ท.ก.ส.)

การกู้ยืมเงินจาก ท.ก.ส.	จำนวน (N=180)	ร้อยละ
การกู้ยืมเงินจาก ท.ก.ส.		
ไม่กู้	39	21.7
กู้	141	78.3
จำนวนครั้งที่กู้		
กู้ 1 ครั้ง	129	71.6
กู้ 2 ครั้ง	9	5.0
กู้ 3 ครั้ง	3	1.7
ไม่กู้	39	21.7

ตาราง 26 (ต่อ)

การกู้ยืมเงินจาก ธ.ก.ส.	จำนวน (N=180)	ร้อยละ
วัตถุประสงค์ของการกู้		
เลี้ยงสุกร	75	41.7
เลี้ยงโค	24	13.3
สร้างคอกสัตว์	18	10.0
ไถนาสวนผสม	16	8.8
ซื้อรถไถเดินตาม	3	1.7
ซุคป่อเลี้ยงปลา	3	1.7
ทำนา	2	1.1
ไม่กู้	39	21.7
วงเงินกู้ยืม		
10,000-30,000 บาท	73	40.6
30,001-50,000 บาท	41	22.7
มากกว่า 50,000 บาท	27	15.0
ไม่กู้	39	21.7
$\bar{X} = 31,085$, พิสัย = 0-290,000 บาท S.D = $\pm 40,184$ บาท		
สาเหตุที่ไม่กู้ยืมเงิน		
ไม่ต้องการเป็นหนี้สิน	17	9.4
โครงการที่เสนอไม่ผ่านการพิจารณา	7	3.9
กลัวไม่มีเงินชำระคืน ธ.ก.ส.	4	2.2
เป็นลูกหนี้ ธ.ก.ส. อยู่แล้ว	3	1.7
สภาพพออยู่พอกินคืออยู่แล้ว	3	1.7
ไม่จำเป็น	3	1.7
อายุมากแล้วไม่มีแรงงาน	2	1.1
กู้	141	78.3

4. ผลของการดำเนินกิจกรรมภายใต้แผนการผลิตและความคิดเห็นที่มีต่อโครงการ

4.1 หนี้สินและรายได้

จากการวิจัยพบว่า ก่อนเข้าร่วมในโครงการฯ เกษตรกรมีหนี้สิน ร้อยละ 39.4 เท่านั้น แต่เมื่อเกษตรกรได้เข้าร่วมในโครงการฯ ซึ่งมีการสนับสนุนสินเชื่อ ดอกเบี้ยต่ำ ให้เกษตรกรดำเนินกิจกรรม พบว่าเกษตรกรที่ร่วมโครงการมีหนี้สินเพิ่มมากขึ้น ร้อยละ 81.7 สำหรับจำนวนหนี้สินของเกษตรกร ก่อนที่จะเข้าร่วมโครงการอยู่ระหว่าง 2,000-20,000 บาท ร้อยละ 30.0 รองลงมาเป็นหนี้สินมากกว่า 30,000 บาท ร้อยละ 5.5 และเป็นหนี้สินระหว่าง 20,001-30,000 บาท ร้อยละ 3.9 เกษตรกรมีหนี้สินสูงสุด 80,000 บาทโดยเฉลี่ยเกษตรกรมีหนี้สิน 7,744 บาท แต่เมื่อเกษตรกรเข้าร่วมในโครงการฯพบว่า จำนวนหนี้สินของเกษตรกรที่มากกว่า 30,000 บาท จะมากที่สุด ร้อยละ 38.9 รองลงมาจำนวน 2,000-20,000 บาท ร้อยละ 25.0 และจำนวน 20,001-30,000 บาท ร้อยละ 17.8 เกษตรกรมีหนี้สินสูงสุด 290,000 บาท เฉลี่ยเกษตรกรมีหนี้สินภายหลังเข้าร่วมโครงการ 38,210 บาท จึงแสดงให้เห็นว่าเมื่อเกษตรกรเข้าร่วมในโครงการสนับสนุนแผนการผลิตของเกษตรกรแล้วทำให้จำนวนเกษตรกรมีหนี้สินเพิ่มมากขึ้น และจำนวนของหนี้สินก็เพิ่มสูงขึ้นด้วย

รายได้ของเกษตรกร จากการวิจัยพบว่า ก่อนการเข้าร่วมโครงการเกษตรกรจะมีรายได้ต่อเดือนต่ำสุด 500 บาทต่อเดือน สูงสุด 8,000 บาทต่อเดือน เฉลี่ยเกษตรกรมีรายได้ 2,748 บาทต่อเดือน โดยมีรายได้ระหว่าง 1,001-2,000 บาทต่อเดือนมากที่สุด ร้อยละ 33.3 ระหว่าง 2,001-3,000 บาทต่อเดือน ร้อยละ 31.7 มากกว่า 3,000 บาทต่อเดือน ร้อยละ 24.4 และระหว่าง 500-1,000 บาทต่อเดือน ร้อยละ 10.6 ในขณะที่ภายหลังเกษตรกรเข้าร่วมโครงการเกษตรกรมีรายได้ต่ำสุด 600 บาทต่อเดือน สูงสุด 9,000 บาทต่อเดือน เฉลี่ยเกษตรกรมีรายได้ 3,392 บาทต่อเดือน โดยมีรายได้มากกว่า 3,000 บาทต่อเดือน มากที่สุด ร้อยละ 43.3 ระหว่าง 2,001-3,000 บาทต่อเดือน ร้อยละ 28.3 ระหว่าง 1,001-2,000 บาทต่อเดือน ร้อยละ 25.6 และระหว่าง 500-1,000 บาทต่อเดือน มีเพียงร้อยละ 2.8

สรุปภายหลังการเข้าร่วมโครงการฯ เกษตรกรมีหนี้สินเพิ่มขึ้น แต่ทั้งนี้หนี้สินที่เพิ่มขึ้นเป็นการลงทุนเพื่อดำเนินกิจกรรมตามแผนการผลิต และเมื่อพิจารณาถึงรายได้

ของเกษตรกร เห็นได้ว่าภายหลังการเข้าร่วมโครงการฯ เกษตรกรมีรายได้มากกว่าเดือนละ 3,000 บาท จากเดิมร้อยละ 24.4 เพิ่มขึ้นร้อยละ 43.3 (ตาราง 27)

ตาราง 27 หนี้สินและรายได้

ประเภทของข้อมูล	ก่อนเข้าโครงการ		หลังเข้าร่วมโครงการ	
	จำนวน (N=180)	ร้อยละ	จำนวน (N=180)	ร้อยละ
การมีหนี้สิน				
2,000-20,000 บาท	54	30.0	45	25.0
20,001-30,000 บาท	7	3.9	32	17.8
มากกว่า 30,000 บาท	10	5.5	70	38.9
ไม่มี	109	60.6	33	18.3
	$\bar{X} = 7,744$		$\bar{X} = 33,565$ บาท	
	พิสัย = 0-80,000		พิสัย=0-290,000 บาท	
	S.D.= $\pm 13,885$ บาท		S.D.= $\pm 38,210$ บาท	
รายได้				
500-1,000 บาท/เดือน	19	10.6	5	2.8
1,001-2,000 บาท/เดือน	60	33.3	46	25.6
2,001-3,000 บาท/เดือน	57	31.7	51	28.3
มากกว่า 3,000 บาท/เดือน	44	24.4	78	43.3
	$\bar{X} = 2,748$ บาท		$\bar{X} = 3,392$ บาท	
	พิสัย = 500-8,000		พิสัย= 600-9,000 บาท	
	S.D. = $\pm 1,391$ บาท		S.D. = $\pm 1,391$ บาท	

4.2 การใช้แรงงาน

จากการวิจัยพบว่า ก่อนการเข้าร่วมในโครงการฯ เกษตรกรจะใช้แรงงานในการทำการเกษตรระหว่าง 6-10 ชั่วโมงต่อวันมากที่สุด ร้อยละ 72.1 รองลงมาระหว่าง 1-5 ชั่วโมงต่อวัน ร้อยละ 27.8 เกษตรกรใช้แรงงานทำการเกษตรต่ำสุด 1 ชั่วโมงต่อวัน สูงสุด 10 ชั่วโมงต่อวัน โดยค่าเฉลี่ยของการใช้แรงงานทำการเกษตรคือ 6 ชั่วโมงต่อวัน หลังการเข้าร่วมโครงการฯ พบว่า เกษตรกรมีการใช้แรงงานทำการเกษตรเพิ่มมากขึ้น โดยจะเห็นได้จากเกษตรกรใช้แรงงานระหว่าง 6-10 ชั่วโมงต่อวันร้อยละ 82.2 รองลง

มาอยู่ระหว่าง 1-5 ชั่วโมงต่อวัน ร้อยละ 15.6 และเกษตรกรที่ใช้แรงงานทำการเกษตรมากกว่าวันละ 10 ชั่วโมง ร้อยละ 2.3 เกษตรกรที่ใช้แรงงานทำการเกษตรต่ำสุด 1 ชั่วโมง/วัน สูงสุด 12 ชั่วโมง/วัน โดยค่าเฉลี่ยของการใช้แรงงานทำการเกษตรของเกษตรกรคือ 7 ชั่วโมงต่อวัน

โดยสรุป เกษตรกรที่เข้าร่วมในโครงการฯมีการใช้แรงงานทำการเกษตรเพิ่มขึ้น (ตาราง 28)

ตาราง 28 การใช้แรงงาน

จำนวนชั่วโมง/วัน	ก่อนเข้าโครงการ		หลังเข้าร่วมโครงการ	
	จำนวน (N=180)	ร้อยละ	จำนวน (N=180)	ร้อยละ
1-5 ชั่วโมง/วัน	50	27.8	28	15.6
6-10 ชั่วโมง/วัน	130	72.2	148	82.2
มากกว่า 10 ชั่วโมง/วัน	-	-	4	2.2
	$\bar{X} = 6$ ชั่วโมง/วัน		$\bar{X} = 7$ ชั่วโมง/วัน	
	พิสัย = 1-10 ชั่วโมง/วัน		พิสัย = 1-12 ชั่วโมง/วัน	
	S.D. = ± 2 ชั่วโมง/วัน		S.D. = ± 2 ชั่วโมง/วัน	

4.3 เวลาว่างจากการประกอบอาชีพ

ก่อนเข้าร่วมโครงการฯพบว่าก่อนที่เกษตรกรจะเข้าร่วมโครงการฯ เกษตรกรมีวันว่างจากการทำการเกษตร ระหว่าง 2-30 วันต่อปีมากที่สุดร้อยละ 31.1 รองลงมา ระหว่าง 31-60 วันต่อปี ร้อยละ 30.0 และมากกว่า 60 วันต่อปี ร้อยละ 15.0 ในขณะที่เกษตรกรอีกร้อยละ 23.9 ไม่มีวันว่างจากการทำการเกษตรเลยตลอดปี เกษตรกรมีวันว่างสูงสุด 90 วันต่อปี โดยเฉลี่ยวันว่างงานของเกษตรกรคือ 36 วันต่อปี ภายหลังเข้าร่วม โครงการฯ พบว่า เกษตรกรมีวันว่างจากการทำการเกษตรระหว่าง 2-30 วันต่อปีมากที่สุดร้อยละ 38.3 รองลงมา ระหว่าง 31-60 วันต่อปี ร้อยละ 26.1 และมากกว่า 60 วันต่อปี ร้อยละ 5.0 ในขณะที่เกษตรกรอีกร้อยละ 30.6 ตอบว่าภายหลังเข้าร่วมใน

โครงการฯ ไม่มีวันที่ว่างจากการทำการเกษตรเลยเกษตรกรมีวันว่างสูงสุด 90 วันต่อปี โดยค่าเฉลี่ยวันว่างของเกษตรกรคือ 26 วัน ต่อปี

สรุปหลังเข้าร่วมโครงการฯ เกษตรกรมีวันว่างจากการประกอบอาชีพการเกษตรน้อยลง เนื่องจากต้องทำงานเพิ่มมากขึ้น (ตาราง 29)

ตาราง 29 เวลาว่างจากการประกอบอาชีพ

เวลาว่างจากการประกอบอาชีพ	ก่อนเข้าโครงการ		หลังเข้าร่วมโครงการ	
	จำนวน (N=180)	ร้อยละ	จำนวน (N=180)	ร้อยละ
ไม่มีวันว่าง	43	23.9	55	30.6
ไม่เกิน 30 วัน/ปี	56	31.1	69	38.3
31-60 วัน/ปี	54	30.0	47	26.1
มากกว่า 60 วัน/ปี	27	15.0	9	5.0
	$\bar{X} = 36$ วัน/ปี		$\bar{X} = 26$ วัน/ปี	
	พิสัย = 0-90 วัน/ปี		พิสัย = 0-90 วัน/ปี	
	S.D. = ± 30 วัน/ปี		S.D. = ± 24 วัน/ปี	

4.4 การตลาด

ก่อนเข้าร่วมโครงการฯ พบว่าเกษตรกรมีปัญหาการตลาดร้อยละ 39.4 แต่เมื่อภายหลังเกษตรกรเข้าร่วมโครงการฯ เกษตรกรมีปัญหาด้านการตลาดเพิ่มขึ้น กล่าวคือ เกษตรกรร้อยละ 56.1 มีปัญหาด้านการตลาด เกี่ยวกับระดับของปัญหาการตลาดก่อนเข้าร่วมโครงการฯ พบว่าเกษตรกรมีปัญหาในระดับปานกลางมากที่สุดร้อยละ 23.3 รองลงมาปัญหาในระดับน้อย ร้อยละ 8.9 และปัญหาระดับมากร้อยละ 7.2 ภายหลังเข้าร่วมโครงการฯ พบว่าเกษตรกรมีปัญหาการตลาดระดับมาก ร้อยละ 30.6 รองลงมาเป็นปัญหาระดับปานกลาง ร้อยละ 18.3 และปัญหาระดับน้อย ร้อยละ 7.2

สรุปสภาพปัญหาด้านการตลาดของเกษตรกร พบว่า ภายหลังการเข้าร่วมโครงการฯ เกษตรกรมีปัญหาเพิ่มมากขึ้นและระดับปัญหาที่รุนแรง (มาก) กว่าเดิมเพราะขาด

การวางแผนการตลาด ผลผลิตของเกษตรกรออกมาพร้อมๆกัน เช่น สุกกร จึงทำให้ราคา สุกกรตกต่ำลงมากในพ.ศ.2535-2536 สำหรับผลผลิตอื่นๆ ยังไม่มีปัญหาเนื่องจากยังไม่ ให้ผลผลิต (ตาราง 30)

ตาราง 30 ปัญหาเกี่ยวกับการตลาด

ปัญหาเกี่ยวกับการตลาด	ก่อนเข้าร่วมโครงการ		หลังเข้าร่วมโครงการ	
	จำนวน (N=180)	ร้อยละ	จำนวน (N=180)	ร้อยละ
การมีปัญหา				
ไม่มี	109	60.6	79	43.9
มี	71	39.4	101	56.1
ระดับของปัญหา				
น้อย	16	8.9	13	7.2
ปานกลาง	42	23.3	33	18.3
มาก	13	7.2	55	30.6
ไม่มี	109	60.6	79	43.9

4.5 ความมั่นใจเรื่องรายได้

ก่อนเข้าร่วมโครงการฯ เกษตรกรส่วนใหญ่ จะมีความมั่นใจในเรื่องรายได้ใน ระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 76.7 ซึ่งภายหลังการเข้าร่วมโครงการฯ ความมั่นใจใน ระดับปานกลางลดลงเหลือร้อยละ 56.7 ส่วนระดับความมั่นใจมากของเกษตรกรก่อน ร่วมโครงการฯ คิดเป็นร้อยละ 13.9 ภายหลังเข้าร่วมโครงการฯ กลับเพิ่มสูงขึ้นเป็น ร้อยละ 28.9 ส่วนระดับไม่ค่อยมั่นใจกลับเพิ่มขึ้นเพียงเล็กน้อยจากร้อยละ 9.4 เป็น ร้อยละ 14.4 (ตาราง 31)

จึงพอแสดงให้เห็นว่าภายหลังการเข้าร่วมโครงการฯ เกษตรกรมีความมั่นใจ เรื่องรายได้เพิ่มมากขึ้น

ตาราง 31 ความมั่นใจเรื่องรายได้

ระดับของความมั่นใจ	ก่อนเข้าโครงการ		หลังเข้าร่วมโครงการ	
	จำนวน (N=180)	ร้อยละ	จำนวน (N=180)	ร้อยละ
ไม่ค่อยมั่นใจ	17	9.4	26	14.4
มั่นใจพอควร	138	76.7	102	56.7
มั่นใจอย่างมาก	25	13.9	52	28.9

4.6 ความคิดเห็นที่มีต่อการประกอบอาชีพ

ผลผลิตทางการเกษตร : จากการศึกษาพบว่าภายหลังการเข้าร่วมโครงการฯ เกษตรกรส่วนใหญ่มีความเห็นว่า ผลผลิตทางการเกษตรดีขึ้น ร้อยละ 61.1 ความเห็นว่าผลผลิตเหมือนเดิม ร้อยละ 28.3 และมีความเห็นว่าผลผลิตทางการเกษตรแย่ง ร้อยละ 10.6 เนื่องจากในช่วงการเก็บข้อมูลเกษตรกรเพิ่งผ่านวิกฤตในเรื่องราคาสุกร สรุปภายหลังจากเข้าร่วมโครงการฯ เกษตรกรมีผลผลิตทางการเกษตรดีเพิ่มขึ้น

ความสามารถในการขยายกิจกรรม : พบว่าภายหลังการร่วมโครงการฯ เกษตรกรมีความสามารถในการขยายกิจกรรมดีขึ้น ร้อยละ 51.7 ความสามารถในการขยายกิจกรรมเหมือนเดิม ร้อยละ 39.4 และความสามารถในการขยายกิจกรรมอยู่ในสภาพที่แย่ง ร้อยละ 8.9 สรุปในเรื่องความสามารถในการขยายกิจกรรมของเกษตรกรภายหลังเข้าร่วมโครงการดีขึ้น

ความมั่นใจในอาชีพการเกษตร : พบว่าภายหลังการร่วมโครงการฯ เกษตรกรมีความมั่นใจในอาชีพการเกษตรในสภาพที่ดีขึ้น ร้อยละ 51.7 เห็นว่าความมั่นใจในอาชีพการเกษตรเหมือนเดิม ร้อยละ 32.8 และเห็นว่าความมั่นใจในอาชีพการเกษตรของตนเองอยู่ในสภาพที่แย่ง ร้อยละ 15.5 สรุปเกษตรกรมีความมั่นใจในอาชีพการเกษตรภายหลังเข้าร่วมโครงการดีขึ้น

ความสบายใจ : พบว่า เกษตรกรที่ร่วมโครงการฯ ร้อยละ 50.0 แสดงความเห็นว่ามีความสบายใจดี ความสบายใจก็ยังคงเหมือนเดิม ร้อยละ 40.6 และเห็นว่าความ

สบายใจอยู่ในสภาพที่แย่ง ร้อยละ 9.4 เนื่องจากเกษตรกรดำเนินกิจกรรมผิดพลาด และเกิดความเสียหาย สรุปเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ มีความสบายใจดีขึ้น เนื่องจากเกษตรกรมีทรัพย์สินที่เกิดจากการดำเนินกิจกรรมตามแผนการผลิตของเกษตรกรเอง เช่น แปลงไร่นาสวนผสมและวัว (ตาราง 32)

ตาราง 32 ความคิดเห็นที่มีต่อการประกอบอาชีพภายหลังเข้าร่วมโครงการฯ

ความคิดเห็นที่มีต่อการประกอบอาชีพ	จำนวน (N=180)		
	แย่ง	เหมือนเดิม	ดีขึ้น
ผลผลิตทางการเกษตร	(19)10.6	(51)28.3	(110)61.1
ความสามารถในการขยายกิจกรรม	(16) 8.9	(71)39.4	(93)51.7
ความมั่นใจในอาชีพการเกษตร	(28)15.5	(59)32.8	(93)51.7
ความสบายใจ	(17) 9.4	(73)40.6	(90)50.0

*ตัวเลขในวงเล็บเป็นค่าจำนวน

4.7 ความคิดเห็นของเกษตรกรที่มีต่อโครงการฯ

จากการที่ทางราชการมีนโยบายในเรื่องแผนงานระบบการผลิต โดยเน้นให้เกษตรกรรู้จักการทำแผนการผลิตเองโดยอาศัยข้อมูลทางเลือกทางการเกษตร ที่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรนำเสนอให้เกษตรกรตัดสินใจโดยผ่านทางโครงการสนับสนุนแผนการผลิตของเกษตรกร ความคิดเห็นของเกษตรกรที่มีต่อโครงการย่อมเป็นส่วนหนึ่งต่อความสำเร็จของโครงการ ซึ่งความคิดเห็นของเกษตรกรมีดังนี้ (ตาราง 33)

การแก้ปัญหาความยากจน : เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการเกือบทั้งหมดมีความเห็นว่าโครงการสนับสนุนแผนการผลิตของเกษตรกร สามารถแก้ไขปัญหาความยากจนของเกษตรกรได้ ร้อยละ 93.3 โดยเหตุผลที่สำคัญคือ เกษตรกรมีเงินทุนที่จะทำกิจกรรมได้เพิ่มขึ้น ร้อยละ 50.0 รองลงมาได้แก่ การที่เกษตรกรมีรายได้เพิ่มมากขึ้น ร้อยละ 23.3 และการที่รัฐบาลสนับสนุนสินเชื่อ ดอกเบี้ยต่ำ ร้อยละ 13.3 สำหรับ

เกษตรกรที่มีความเห็นว่าการดำเนินโครงการดังกล่าวไม่สามารถแก้ไขปัญหาความยากจนได้มีน้อยมาก เพียงร้อยละ 6.7 โดยสาเหตุที่สำคัญคือไม่สามารถแก้ไขปัญหาการตลาดได้ ดำเนินกิจกรรมแล้วไม่ประสบความสำเร็จ ราคาของผลผลิตทางการเกษตรไม่มีความแน่นอน และไม่ปฏิบัติตามแผนการผลิตที่เสนอ

ความเป็นประโยชน์ของโครงการต่อเกษตรกร : พบว่าเกษตรกรมีความคิดเห็นว่าโครงการมีประโยชน์ต่อเกษตรกร ร้อยละ 67.8 เป็นประโยชน์ระดับปานกลาง ร้อยละ 28.3 และเป็นประโยชน์น้อย ร้อยละ 3.9 สรุปโครงการสนับสนุนแผนการผลิตของเกษตรกรนั้น เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการมีความเห็นว่าเป็นประโยชน์ต่อเกษตรกรมาก

ตาราง 38 ความคิดเห็นของเกษตรกรที่มีต่อโครงการสนับสนุนแผนการผลิต

ความคิดเห็นของเกษตรกร	จำนวน (N=180)	ร้อยละ
การแก้ปัญหาความยากจน		
ไม่ได้	12	6.7
ได้	168	93.3
เหตุผลที่แก้ไขได้		
เกษตรกรมีเงินทุนทำกิจกรรมเพิ่มขึ้น	90	50.0
เกษตรกรมีรายได้เพิ่มมากขึ้น	42	23.3
รัฐบาลสนับสนุนสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำ	24	13.3
เจ้าหน้าที่คอยติดตามแนะนำ	7	3.9
เกษตรกรมีการวางแผนการทำกิจกรรม	3	1.7
สามารถลดต้นทุนการเกษตรได้	2	1.1
ไม่ได้	12	6.7

ตาราง 38 ต่อ

ความคิดเห็นของเกษตรกร	จำนวน (N=180)	ร้อยละ
เหตุผลที่แก้ไขไม่ได้		
แก้ไขปัญหาการตลาดไม่ได้	5	2.7
กิจกรรมที่ทำไม่ประสบความสำเร็จ	3	1.7
ราคาผลผลิตไม่แน่นอน	3	1.7
เกษตรกรปฏิบัติไม่จริงตามแผนฯ ได้	1	.6
	168	93.3
ความเป็นประโยชน์ของโครงการต่อเกษตรกร		
น้อย	7	3.9
ปานกลาง	51	28.3
มาก	122	67.8

5. ปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรมและแนวทางในการแก้ไข

5.1 ปัญหาในการดำเนินกิจกรรม

ปัญหาที่เกิดจากการดำเนินกิจกรรมตามแผนการผลิตของเกษตรกรมีดังนี้ (ตาราง 34)

สินเชื่อ : เกษตรกรส่วนใหญ่ ร้อยละ 97.7 ไม่มีปัญหาเกี่ยวกับ สินเชื่อ ทั้งนี้ อาจเนื่องจากในขั้นตอนการปฏิบัติของโครงการเป็นการประสานงานกันของเจ้าหน้าที่ การเกษตรและเจ้าหน้าที่ของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรอย่างใกล้ชิด มีเพียงส่วนน้อยคือร้อยละ 2.3 เห็นว่าระยะเวลาของการชำระคืนสินเชื่อสั้นเกินไป สรุปว่าการดำเนินการด้าน สินเชื่อตามโครงการสนับสนุนแผนการผลิตของเกษตรกรนั้นไม่มีปัญหา

ปัจจัยการผลิต : เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการส่วนใหญ่ ร้อยละ 89.4 ระบุว่าไม่มีปัญหา ร้อยละ 10.6 มีปัญหาในเรื่องปัจจัยการผลิตมีราคาสูงขึ้น เช่น พันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ และปุ๋ยเคมี สรุปเกษตรกรที่ร่วมในโครงการส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาด้านปัจจัยการผลิต

การดูแลกิจกรรม : เกษตรกรเกือบทั้งหมดร้อยละ 97.2 ไม่มีปัญหาในเรื่องการดูแลรักษากิจกรรมที่ดำเนินการ มีเกษตรกรเพียงร้อยละ 2.8 ที่มีปัญหาในการดูแลรักษา กิจกรรม ซึ่งสาเหตุเกิดจากกิจกรรมที่ทำให้ประสบความสำเร็จล้มเหลว สรุปด้านการดูแลกิจกรรม เกษตรกรที่ร่วมโครงการเกือบทั้งหมดให้ความเห็นว่าไม่มีปัญหาในเรื่องดังกล่าว

การเก็บเกี่ยวผลผลิต : เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการเกือบทั้งหมด ร้อยละ 98.3 ไม่มีปัญหาด้านการเก็บเกี่ยวผลผลิต โดยมีเกษตรกรที่ร่วมโครงการ ร้อยละ 1.7 ที่มีปัญหาด้านการเก็บเกี่ยวผลผลิต โดยสาเหตุของปัญหาเกิดจากภัยธรรมชาติ คือน้ำท่วมผลผลิตของเกษตรกร 2 ราย ร้อยละ 1.1 และเกิดจากค่าแรงงานในการเก็บเกี่ยวผลผลิตสูงเกินไป 1 ราย ร้อยละ 0.6 สรุปด้านการเก็บเกี่ยวผลผลิต เกษตรกรที่ร่วมโครงการไม่มีปัญหา

การจำหน่ายผลผลิต : เกษตรกรที่ร่วมโครงการ ร้อยละ 66.1 ไม่มีปัญหาด้านการจำหน่ายผลผลิต ในขณะที่เกษตรกรที่ร่วมโครงการอีกกลุ่มหนึ่ง มีปัญหาด้านการจำหน่ายผลผลิต ซึ่งสาเหตุของปัญหาเกิดจากราคาของผลผลิตตกต่ำเกินไป ร้อยละ 32.8 และเกษตรกรมีความเห็นว่าตลาดที่จำหน่ายผลผลิตอยู่ไกลเกินไป ร้อยละ 1.1 สรุปในด้านการจำหน่ายผลผลิตเกษตรกรส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาเกี่ยวกับการจำหน่ายผลผลิต

ตาราง 34 ปัญหาในการดำเนินกิจกรรมตามแผนการผลิต

ปัญหาในการดำเนินกิจกรรม	จำนวน (N=180)	ร้อยละ
สินเชื่อ		
ไม่มี	176	97.7
ระยะเวลาชำระเงินกู้สั้นไป	4	2.3
ปัจจัยการผลิต		
ไม่มี	161	89.4
ราคาปัจจัยการผลิต ราคาแพงขึ้น	19	10.6
การดูแลกิจกรรม		
ไม่มี	175	97.2
กิจกรรมที่ทำให้ประสบความสำเร็จ	5	2.8
การเก็บเกี่ยวผลผลิต		
ไม่มี	177	98.3
น้ำท่วมผลผลิต	2	1.1
ค่าจ้างแรงงานสูง	1	0.6
การจำหน่ายผลผลิต		
ไม่มี	119	66.1
ราคาผลผลิตต่ำมาก	59	32.8
ตลาดอยู่ไกลเกินไป	2	1.1

5.2 แนวทางการแก้ไขปัญหา

เนื่องจากการดำเนินกิจกรรมของเกษตรกรมีปัญหาอยู่บ้าง จำเป็นต้องหาแนวทางในการแก้ไข เกษตรกรที่ร่วมโครงการสนับสนุนแผนการผลิตของเกษตรกร ร้อยละ 33.3 ได้ให้ข้อคิดเห็นต่างๆ โดยส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องที่ต้องการให้ทางราชการปรับปรุงวิธีการและเงื่อนไขของโครงการฯ ดังนี้ (ดูรายละเอียดได้ในภาคผนวก ข ตาราง 2)

1. ควรมีโครงการนี้หมุนเวียนมาอีก
2. ควรมีการสนับสนุนเกษตรกรอย่างต่อเนื่อง

3. ควรลดอัตราดอกเบี้ยของสินเชื่อให้ต่ำลงอีก
4. ควรจัดหาตลาดมารับผลผลิตของเกษตรกร
5. รัฐควรมีการสนับสนุนปัจจัยการผลิตด้านพันธุ์พืช
6. ควรขยายเวลาชำระหนี้ หรือมีระยะเวลาปลอดดอกเบี้ย
7. ควรให้โอกาสแก่เกษตรกรที่วางแผนการผลิตและเงินทุนหมด
8. ควรเน้นการให้ความรู้และเทคโนโลยีใหม่ๆ

แสดงให้เห็นว่าโครงการสนับสนุนแผนการผลิตซึ่งดำเนินการไปแล้วตั้งแต่ปี พ.ศ.2535 ทำให้เกษตรกรมีการเปลี่ยนการทำกิจกรรมทางการเกษตรในทางที่ดีขึ้น แต่อย่างไรก็ตามจากข้อคิดเห็นของเกษตรกรที่ร่วมโครงการฯ ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องควร จะได้มีการปรับปรุงและแก้ไขในส่วนที่เป็นปัญหา เพื่อให้การดำเนินโครงการฯ มี ประสิทธิภาพสูงสุด

บทที่ 6

สรุปและข้อเสนอแนะ

1. วัตถุประสงค์และวิธีการวิจัย

จากการพัฒนาการเกษตรที่ผ่านมา คือการถดถอยของภาคเกษตร ส่งผลกระทบกับภาวะทางเศรษฐกิจของประเทศอย่างชัดเจนในเรื่องรายได้ต่อหัวของประชากร ในเขตเมืองกับเขตชนบท รัฐบาลได้ตระหนักถึงปัญหาดังกล่าว จึงอนุมัติให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ดำเนินการจัดทำแผนฟื้นฟูการเกษตรไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ.2535-2539) โดยแผนฟื้นฟูการเกษตรได้แบ่งออกเป็น 3 แผนงาน คือ (1) แผนงานระบบการผลิตของเกษตรกร (2) แผนงานสนับสนุนการบรรเทาปัญหาตกเฉียว (3) แผนงานสนับสนุนการพัฒนาอาชีพแรงงานรับจ้างทางการเกษตร เกี่ยวกับแผนงานระบบการผลิตของเกษตรกร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์มอบหมายให้กรมส่งเสริมการเกษตรมีบทบาทเป็นผู้ประสานงานหน่วยงานในสังกัดกระทรวงฯ โดยดำเนินการโครงการสนับสนุนแผนการผลิตของเกษตรกร ในพื้นที่เน้นหนักตามแผนฟื้นฟูการเกษตร จำนวน 42 จังหวัดนั้น อำเภอสติงพระ จังหวัดสงขลา เป็นอำเภอหนึ่งในการดำเนินโครงการสนับสนุนแผนการผลิตของเกษตรกร ตั้งแต่ พ.ศ.2535 เนื่องจากเป็นชุมชนเก่าแก่และอาชีพหลักที่ปฏิบัติสืบเนื่องกันมาจนถึงปัจจุบันคือการทำนา ปัญหาที่พบมากของเกษตรกร คือความยากจน ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้ จึงใช้พื้นที่อำเภอสติงพระเป็นสถานที่ทำการวิจัย

สำหรับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ก็เพื่อศึกษาการรับรู้ของเกษตรกรที่ร่วมโครงการสนับสนุนแผนการผลิต การมีส่วนร่วมและการปฏิบัติกิจกรรมและผลของการปฏิบัติกิจกรรมทางการเกษตร ตามแผนการผลิตของเกษตรกร ตลอดจนปัญหาที่เกิดจากการปฏิบัติของเกษตรกรที่ร่วมโครงการฯ พร้อมทั้งข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหา

ดังกล่าว ในส่วนของการวิจัยได้ใช้แบบสอบถามประกอบการสัมภาษณ์เป็นวิธีการในการรวบรวมข้อมูลโดยการสุ่มคัดเลือกตัวอย่างที่จะทำการศึกษาแบบชั้นภูมิ เนื่องจากประชากรมีความแตกต่างกันในเรื่องฐานะทางเศรษฐกิจ รวมตัวอย่างทั้งหมด 180 ราย คิดเป็นร้อยละ 53.8 ของประชากรทั้งหมดที่เสนอแผนการผลิต

2. ย่อผลการวิจัย

2.1 ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกร ลักษณะเศรษฐกิจและสังคม

ส่วนใหญ่ของผู้รับการสัมภาษณ์ เป็นเพศชาย ผ่านการสมรสแล้ว มีอายุเฉลี่ย 51 ปี นับถือศาสนาพุทธ จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 4 มีบุตรเฉลี่ยครอบครัวละ 4 คน จำนวนสมาชิกในครอบครัวเฉลี่ย 5 คน มีการทำงานเป็นอาชีพหลัก อาชีพรองที่สำคัญได้แก่ การรับจ้าง เกษตรกรมีรายได้จากการประกอบอาชีพหลักเฉลี่ย 15,691 บาทต่อปี และรายได้จากอาชีพรองเฉลี่ย 19,184 บาทต่อปี

มาตรฐานความเป็นอยู่ของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรครึ่งหนึ่งจะมีบ้านไม้ชั้นเดียว หลังคามุงกระเบื้อง มีการใช้ไฟฟ้าเป็นแสงสว่างภายในทุกครอบครัว สำหรับเครื่องทุนแรงในการทำการเกษตรมีค่อนข้างน้อยโดยน้อยกว่าร้อยละ 40.0 มีเครื่องสูบน้ำ รถไถเดินตาม เครื่องพ่นยาปราบศัตรูพืชและเครื่องสีข้าว

สิ่งอำนวยความสะดวกในการดำรงชีวิต มากกว่าร้อยละ 70.0 ของเกษตรกรมีโทรทัศน์ พัดลม และเตาแก๊ส ราวครึ่งหนึ่งมีรถจักรยานยนต์ ตู้เย็น วิทยุ รถจักรยาน และรถเข็น รถยนต์และจักรเย็บผ้ามีน้อยมากไม่เกิน ร้อยละ 20.0

การถือครองที่ดิน มากกว่าร้อยละ 90.0 มีกรรมสิทธิ์ถือครองที่ดินเป็นของตนเอง โดยมีเนื้อที่เฉลี่ยของการถือครองที่ดินคือ 8.7 ไร่

ในส่วนของแรงงานทางการเกษตร พบว่าเกษตรกรใช้แรงงานของครอบครัวทำการเกษตรอย่างเต็มที่ เฉลี่ยครอบครัวละ 2 คน

สำหรับการจ้างแรงงาน พบว่าเกษตรกรร้อยละ 56.7 มีการจ้างแรงงาน โดยมีการจ้างแรงงานระหว่าง 5-6 คนมากที่สุด ร้อยละ 23.3 สำหรับวัตถุประสงค์ที่สำคัญของการจ้างแรงงานก็คือ การไถเตรียมดินและเก็บเกี่ยวข้าว

การกู้ยืมเงินมาลงทุนทำกิจกรรมการเกษตรก่อนเข้าร่วมโครงการฯ ระหว่าง ปี พ.ศ.2532-2534 พบว่าราวครึ่งหนึ่งเกษตรกรมีการกู้ยืมเงิน จากธนาคารเพื่อการเกษตร และสหกรณ์การเกษตรมากที่สุด สำหรับกิจกรรมการผลิตเกษตรกรดำเนินกิจกรรมด้าน ที่ซ คือ การทำนา ร้อยละ 94.4 กิจกรรมด้านสัตว์คือการเลี้ยงโค ร้อยละ 60.6 และสุกร ร้อยละ 50.6 กิจกรรมอื่นๆ มีน้อยมากไม่เกินร้อยละ 20.0 ซึ่งเมื่อเกษตรกรเข้าร่วม โครงการในปี พ.ศ.2535 พบว่า ร้อยละ 78.3 ของเกษตรกรมีการกู้ยืมเงินเพื่อดำเนิน กิจกรรมตามแผนการผลิตของเกษตรกร จากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การ เกษตร (ธ.ก.ส.) โดยวัตถุประสงค์ของการกู้เพื่อกิจกรรมด้านสัตว์มากที่สุด คือการเลี้ยง สุกร

การเป็นสมาชิกกลุ่มด้านสังคมในพื้นที่ พบว่าราวสามในสี่ของ เกษตรกรเป็น สมาชิกกลุ่มลูกค้าธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรมากที่สุด ราวร้อยละ 10.0 เป็นสมาชิกกลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุข กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร กลุ่มสหกรณ์การเกษตร กลุ่มธรรมชาติ กลุ่มสตรีพัฒนา และกลุ่มเกษตรกร ตามลำดับ แหล่งความรู้ทางการเกษตร เกษตรกรระบุว่าเจ้าหน้าที่ของทางราชการเป็น แหล่งความรู้ที่สำคัญมากที่สุด สำหรับปัญหาทางการเกษตร พบว่าเมื่อเกษตรกรมี ปัญหาจะปรึกษาเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรประจำตำบลมาก

2.2 การรับรู้ทัศนคติที่มีต่อโครงการ และการติดต่อสื่อสาร

สำหรับวัตถุประสงค์ โครงการฯพบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ทราบถึงวัตถุประสงค์ของโครงการจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรประจำตำบล ในลักษณะการ ประชุมทั้งหมู่บ้าน สำหรับข้อมูลทางเลือกทางการเกษตรที่เจ้าหน้าที่นำเสนอเกษตรกร นั้น พบว่า เป็นเรื่องการเลี้ยงสุกร ไร่นาสวนผสม การเลี้ยงโค การเลี้ยงไก่ การทำนา ข้าว การปลูกไม้ผล การเลี้ยงเป็ด และเรื่องเครื่องจักรกลการเกษตร

เหตุผลสำคัญที่ทำให้เกษตรกรเข้าร่วมโครงการฯ คือความต้องการสินเชื่อ ดอกเบี้ยต่ำ ร้อยละ 75.5 รองลงมา คือความต้องการมีรายได้เพิ่มขึ้น ร้อยละ 29.4 การมี เจ้าหน้าที่คอยให้คำแนะนำและติดตามกิจกรรม ร้อยละ 16.7 ตรงกับความต้องการ ของเกษตรกร ร้อยละ 16.1 มีความคิดที่จะขยายกิจกรรมที่ทำอยู่ให้มากขึ้น ร้อยละ

13.3 ต้องการใช้ที่ดินให้เป็นประโยชน์ร้อยละ 8.3 และเป็นการทำตามเพื่อน ร้อยละ 1.7

การรับรู้เกี่ยวกับข้อมูล พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่รับรู้อย่างมากเกี่ยวกับความเหมาะสมกับพื้นที่โดยมีค่าเฉลี่ย 2.87 ความเหมาะสมของเทคโนโลยี ค่าเฉลี่ย 2.84 ความน่าเชื่อถือได้ของข้อมูล ค่าเฉลี่ย 2.81 และรายละเอียดของขั้นตอนการปฏิบัติ ค่าเฉลี่ย 2.69 สำหรับการรับรู้ในระดับปานกลาง ได้แก่ รายละเอียดของภาวะการตลาด และความเป็นประโยชน์ของข้อมูลโดยมีค่าเฉลี่ย 2.43 และ 2.35 ตามลำดับ

สำหรับทัศนคติของเกษตรกรที่มีต่อโครงการสนับสนุนแผนการผลิตของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการดำเนินโครงการฯ ในเรื่องการให้สินเชื่อดอกเบี้ยต่ำมีส่วนช่วยให้สามารถขยายผลผลิตได้มากที่สุดโดยมีค่าเฉลี่ย 2.93 รองลงมาได้แก่ การนำเทคโนโลยีทางการเกษตรใหม่ ๆ มาใช้จะทำให้ได้ผลผลิตเพิ่มมากขึ้น การประกอบอาชีพการเกษตรควรคำนึงถึงความเหมาะสมของสภาพพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ แผนงานระบบการผลิตให้ความสำคัญการตลาดที่จะรองรับผลผลิตเป็นสิ่งสำคัญ การทำการเกษตรหลายอย่างจะเป็นการลดความเสี่ยง โครงการสนับสนุนแผนการผลิตให้ความสำคัญกับพื้นที่ยากจน และเกษตรกรสามารถเสนอแผนการผลิตของตนเองได้ ตามลำดับ สำหรับทัศนคติของเกษตรกรที่ไม่แน่ใจเป็นคำถามปฏิเสธได้แก่ โครงการสนับสนุนแผนการผลิตทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำรายได้ระหว่างเกษตรกร ค่าเฉลี่ย 2.26 และโครงการฯ สนับสนุนการผลิตทำให้เกษตรกรแบ่งแยกเป็นกลุ่มๆ ค่าเฉลี่ย 2.18

สำหรับการติดต่อกับเกษตรกรของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรประจำตำบล พบว่าเมื่อเข้าร่วมโครงการฯ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรประจำตำบลมาหาเกษตรกรเพิ่มมากขึ้น

สำหรับการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรประจำตำบล พบว่า เมื่อเข้าร่วมโครงการฯ เกษตรกรไปหาเจ้าหน้าที่เพิ่มขึ้น สำหรับเรื่องทั่วไปปรึกษากับเจ้าหน้าที่มากที่สุดเป็นเรื่องการประกอบอาชีพทางการเกษตร ทั้งก่อนและภายหลังการเข้าร่วมโครงการฯ สำหรับสาเหตุสำคัญที่เกษตรกรไม่ติดต่อกับเจ้าหน้าที่การเกษตรประจำทั้งก่อนและหลังโครงการ เนื่องจากไม่มีปัญหาอะไร

2.3 การมีส่วนร่วมและการปฏิบัติกิจกรรมของเกษตรกรตามแผนการผลิต

การดำเนินกิจกรรมตามแผนการผลิต พบว่าแผนการผลิตของเกษตรกรเป็นลักษณะปรับปรุงกิจกรรมเดิมที่ทำอยู่มาก ร้อยละ 59.4 เป็นการเปลี่ยนกิจกรรมใหม่ ร้อยละ 24.4 และปรับปรุงกิจกรรมเดิมและเพิ่มเติมกิจกรรมใหม่ ร้อยละ 16.2

สำหรับบุคคลที่มีบทบาทต่อการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการฯ พบว่าคู่สมรสมีบทบาทมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย 3.39 รองลงมาได้แก่ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ค่าเฉลี่ย 3.01 กำนันและผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 2.50 บุตร เพื่อนบ้าน และญาติพี่น้องมีบทบาทน้อยโดยมีค่าเฉลี่ย 1.94 1.93 และ 1.92 ตามลำดับ

ในส่วนของบุคคลที่มีบทบาทต่อการตัดสินใจร่วมโครงการ พบว่าคู่สมรสมีบทบาทมาก เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรประจำตำบล กำนัน และผู้ใหญ่ มีบทบาทระดับปานกลาง เพื่อนบ้านมีบทบาทน้อย บุตรและญาติพี่น้องไม่มีบทบาทเลย

สำหรับบุคคลที่มีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมตามแผนการผลิตของเกษตรกร พบว่าส่วนใหญ่จะเป็นการช่วยกัน 2 คน ทั้งสามีและภรรยา ในเรื่องการจัดหาสินเชื่อ การจัดหาปัจจัยการผลิต การดูแลกิจกรรม คิดเป็นร้อยละ 80.6 การเก็บเกี่ยวผลผลิต และการจำหน่ายผลผลิต

ในส่วนของการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมการเกษตรกับทางราชการ ราวครึ่งหนึ่งของเกษตรกร เคยร่วมจัดทำแปลงส่งเสริมการเกษตร ร่วมงานวันถ่ายทอดเทคโนโลยี วันสาธิตการเกษตร ร่วมในการอบรมวิชาชีพการเกษตร และในการชมแปลงที่ประสบความสำเร็จ

ในส่วนของการจัดอบรมความรู้ทางการเกษตรที่เจ้าหน้าที่การเกษตรจัดขึ้น ด้านความรู้ทางพืช เช่น การทำนา การปลูกพืชไร่ การปลูกพืชผัก การปลูกไม้ผล พบว่าก่อนการเข้าร่วมโครงการฯราวครึ่งหนึ่งของเกษตรกรเข้ารับการอบรมความรู้ในเรื่องการทำนา และการเลี้ยงสัตว์ ราวหนึ่งในสี่อบรมในเรื่องของการปลูกพืชไร่ การปลูกผัก การปลูกไม้ผล และการประมง ภายหลังจากเข้าร่วมโครงการแล้ว กิจกรรมแต่ละประเภทดังกล่าวก็มีการอบรมเพิ่มมากขึ้น สำหรับการทำนา การปลูกพืชไร่ และการปลูกผักเพียงราวร้อยละ 5.0 ส่วนการปลูกไม้ผล การเลี้ยงสัตว์ และการประมง ราวร้อยละ 10.0

2.4 ผลการดำเนินกิจกรรม ภายใต้แผนการผลิตและความคิดเห็นที่มีต่อโครงการ

การดำเนินกิจกรรมของเกษตรกรพบว่าก่อนเข้าร่วมโครงการฯ เกษตรกรส่วนใหญ่ ร้อยละ 79.4 มีความคิดที่จะขยายกิจกรรมที่ทำอยู่ ซึ่งกิจกรรมทางการเกษตรที่เกษตรกรคิดจะทำมากที่สุดคือ การเลี้ยงสุกร การเลี้ยงโค และการทำไร่นาสวนผสม แต่ภายหลังเข้าร่วมโครงการฯ พบว่าเกษตรกรมีการขยายกิจกรรมทางการเกษตร ร้อยละ 71.1 โดยกิจกรรมที่มีการขยายมากเป็นการซื้อพันธุ์สัตว์เลี้ยง เช่น สุกร โค และการขุดร่องไร่นาสวนผสม

การกู้ยืมเงินจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร พบว่าเกษตรกรกู้สินเชื่อเพื่อดำเนินกิจกรรมตามแผนการผลิต ปีพ.ศ. 2535 จากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ร้อยละ 78.3 โดยส่วนใหญ่เป็นการขอกู้เพียงครั้งเดียว สำหรับวัตถุประสงค์ที่สำคัญของการกู้สินเชื่อ ก็เพื่อการเลี้ยงสุกร และการเลี้ยงโค

ในส่วนของหนี้สินและรายได้ ภายหลังจากเข้าร่วมโครงการฯ พบว่าเกษตรกรมีหนี้สินเพิ่มขึ้น สำหรับในเรื่องของรายได้ของเกษตรกร ภายหลังจากเข้าร่วมโครงการฯ พบว่าเกษตรกรมีรายได้เพิ่มมากขึ้น

การใช้แรงงานของเกษตรกร พบว่าที่ทำเต็มที่จำนวน 2 คน ภายหลังจากเข้าร่วมโครงการฯ เกษตรกรมีการใช้แรงงานทำการเกษตรมากขึ้น

สำหรับเวลาว่างจากการประกอบอาชีพของเกษตรกรพบว่า เกษตรกรมีวันว่างลดน้อยลง เนื่องจากต้องทำงานเพิ่มมากขึ้น

ปัญหาการตลาดของเกษตรกร พบว่าภายหลังเข้าร่วมโครงการฯ เกษตรกรมีปัญหาด้านการตลาดเพิ่มมากขึ้น

ความมั่นใจในรายได้ พบว่าภายหลังเข้าร่วมโครงการฯ เกษตรกรมีความมั่นใจในเรื่องรายได้เพิ่มขึ้น

ความคิดเห็นที่มีต่อการประกอบอาชีพ พบว่าภายหลังเข้าร่วมโครงการฯ เกษตรกรมีผลผลิตทางการเกษตรเพิ่มขึ้น มีความสามารถขยายกิจกรรมอยู่ในระดับที่เพิ่มขึ้น มีความมั่นใจในอาชีพการเกษตรมากยิ่งขึ้น และมีความสุขเพิ่มขึ้น

ความคิดเห็นของเกษตรกรที่มีต่อการดำเนินโครงการฯ มากกว่าร้อยละ 90 เห็นสามารถแก้ไขปัญหาคความยากจนของเกษตรกรได้ ทั้งนี้เนื่องจากเกษตรกรมีความเห็น

ว่า สามารถทำกิจกรรมได้เพิ่มขึ้น การมีรายได้เพิ่มมากขึ้นของเกษตรกร และการสนับสนุนสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำ

2.5 ปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรมและแนวทางแก้ไข

เกษตรกรมากกว่าสามในสี่ มีปัญหาน้อยมากไม่ว่าจะเป็นเรื่องของสินเชื่อ ปัจจัยการผลิต การดูแลกิจกรรม การเก็บเกี่ยวผลผลิต ราวหนึ่งในสาม มีปัญหาเกี่ยวกับการจำหน่ายผลผลิตเนื่องจากราคาค่ำเกินไป

แนวทางแก้ไขปัญหา อาจทำได้โดยให้มีหลักประกันในเรื่องของตลาด เพื่อให้เกษตรกรเกิดแรงจูงใจในการผลิต และจะได้มีการปรับปรุงวิธีการผลิตให้ดีขึ้นกว่าเดิม

3. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการวิจัยมีดังนี้

3.1 การดำเนินการด้านการตลาด

3.1.1 ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะหน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ที่อยู่ในคณะกรรมการพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอ และระดับจังหวัด ควรมีบทบาทในเรื่องตลาดสินค้าเกษตรให้เป็นรูปธรรมที่ชัดเจน เช่น การตกต่ำอย่างรุนแรงของราคาสุกรในช่วงปลายปีพ.ศ.2535 ทำให้เกษตรกรที่มีแผนการผลิตในเรื่องการเลี้ยงสุกรต้องประสบความล้มเหลวของกิจกรรม โดยเฉพาะเกษตรกรรายย่อย

3.1.2 คณะอนุกรรมการพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอ และระดับจังหวัด ควรมีการพิจารณากันกรองอนุมัติสินเชื่อแผนการผลิตของเกษตรกร โดยมีการหาข้อมูลด้านการตลาดที่จะรองรับผลผลิต และช่วงระยะเวลาที่ผลผลิตนั้นจะออกสู่ตลาด

3.1.3 ขาดการสนับสนุนข้อมูล ข่าวสารด้านการตลาด โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่การเกษตรประจำตำบล ควรได้รับข่าวสารด้านการตลาดและราคา สินค้าเกษตรจากส่วนราชการที่เกี่ยวข้องอย่างสม่ำเสมอเพื่อที่จะนำไปปรับใช้หรือแก้ไขสถานการณ์ในพื้นที่รับผิดชอบ

3.2 การสนับสนุนสินเชื่อ

3.2.1 คณะอนุกรรมการพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอ ควรพิจารณาสนับสนุนสินเชื่อให้แก่เกษตรกรรายย่อยให้มากขึ้น

3.2.2 ในการสนับสนุนสินเชื่อให้แก่เกษตรกรตามแผนการผลิตของเกษตรกรควรมีระยะปลอดหนี้ระบุในแผนการใช้สินเชื่อให้ชัดเจน ทั้งนี้เนื่องจากเกษตรกรต้องประสบปัญหาในการหาเงินมาชำระหนี้ ตั้งแต่สิ้นปีแรกของการกู้สินเชื่อ โดยที่กิจกรรมตามแผนการผลิตของเกษตรกร ยังไม่ให้ผลตอบแทน

3.2.3 คณะอนุกรรมการพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอ ควรมีการกำหนดบทบาทหน้าที่ในการกำกับดูแลการใช้สินเชื่อของเกษตรกรให้เป็นไปตามแผนการผลิต โดยถือเป็นภาระกิจร่วม

3.3 การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่

3.3.1 การประชาสัมพันธ์โครงการ เจ้าหน้าที่การเกษตรประจำตำบลและคณะอนุกรรมการพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอ ระดับจังหวัด ควรระดมกำลังในการประชาสัมพันธ์การดำเนินโครงการให้เกษตรกรในพื้นที่เป้าหมายทราบ โดยทั่วกัน

3.3.2 การประชุมชี้แจงและเสนอทางเลือกทางการเกษตร ส่วนใหญ่จากการวิจัย พบว่าเป็นการประชุมชี้แจงเกษตรกรเป็นรายหมู่บ้าน จึงทำให้แผนการผลิตของเกษตรกรออกมาในลักษณะกิจกรรมที่คล้ายๆกัน ดังนั้น จึงน่าจะใช้การประชุมเป็นรายกลุ่มมากกว่า ตามศักยภาพของเกษตรกรและศักยภาพของพื้นที่

3.3.3 คณะอนุกรรมการพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอ ควรมีการกำหนดวงเงินสินเชื่อ สำหรับกิจกรรมการเกษตรแต่ละประเภท รวมทั้งการกำหนดระยะเวลาและเงื่อนไขของกิจกรรมแต่ละประเภท เพื่อความสะดวกและรวดเร็วในการพิจารณาอนุมัติแผนการผลิตของเกษตรกร

3.3.4 คณะอนุกรรมการพัฒนาการเกษตร ทั้งในระดับอำเภอ และระดับจังหวัด ควรมีการประชุมอย่างน้อยเดือนละครั้ง เพื่อให้การดำเนินการตามระบบการผลิต การวิเคราะห์แผนการผลิตของเกษตรกรในรูปคณะกรรมการ อันจะทำให้มีการฉีกกำลังหน่วยงานของราชการในการให้การสนับสนุนช่วยเหลือเกษตรกรได้อย่างเต็มที่และเป็นประโยชน์ต่อเกษตรกรมากที่สุด

3.3.5 การจัดอบรมให้ความรู้ทางการเกษตรแก่เกษตรกรที่ร่วมโครงการ ควร มีการประชาสัมพันธ์ให้ถึงตัวเกษตรกร และควรพิจารณาจัดหลักสูตรการอบรมความรู้ ให้ตรงกับแผนการผลิตของเกษตรกรแต่ละกลุ่ม เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้และ ประสบการณ์ซึ่งกันและกัน

3.3.6 เจ้าหน้าที่ทางราชการที่เกี่ยวข้อง ควรมีการติดตามผลการปฏิบัติตาม แผนการผลิตของเกษตรกรให้มากยิ่งขึ้น เพื่อคอยให้คำแนะนำ และแก้ไขปัญหาให้แก่ เกษตรกร โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่การเกษตรประจำตำบล จะต้องประสานงานหน่วยงาน ที่มีความชำนาญในกิจกรรมที่เกษตรกรเลือกทำเพื่อแก้ไขปัญหาได้ชัดเจน

3.4 การปฏิบัติของเกษตรกร

3.4.1 เกษตรกรควรให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับตัวเกษตรกรเองแก่เจ้าหน้าที่อย่าง ชัดเจน ไม่ควรให้ข้อมูลที่ผิดๆ เพราะจะมีผลถึงการวิเคราะห์ศักยภาพของเกษตรกร ตลอดจนแผนการผลิตที่เกษตรกรเสนอ

3.4.2 เกษตรกรควรมีการใช้สินเชื่อที่ได้รับการสนับสนุน ตามแผนการ ผลิตอย่างเต็มที่ โดยมีการจัดทำแผนการใช้สินเชื่อ ตามระยะหรือขั้นตอนของกิจกรรม อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้กิจกรรมประสบผลสำเร็จมากที่สุด

3.5 ข้อเสนอแนะการวิจัยในอนาคต

สำหรับการวิจัยในอนาคต ควรวิจัยถึงระบบเศรษฐกิจของเกษตรกรที่เข้าร่วม โครงการ ซึ่งประกอบด้วย ต้นทุนการผลิตและผลตอบแทนของแต่ละกิจกรรมที่ เกษตรกรเลือกทำตลอดจนวิธีการตลาด ทั้งนี้เนื่องจากผลผลิตตามกิจกรรมทางเลือก ของเกษตรกร เริ่มเข้าสู่ระบบการตลาดมากขึ้น หากได้ทำการวิจัยในลักษณะดังกล่าวนี้ ก็จะสามารถทำให้เห็นถึงความสัมฤทธิ์ของโครงการ และปัญหาที่แท้จริงของเกษตรกร ซึ่งสามารถนำไปปรับปรุงเป็นแนวทางการดำเนินโครงการสนับสนุนแผนการผลิตของ เกษตรกร ในพื้นที่อื่นต่อไป

บรรณานุกรม

- เกรียงศักดิ์ ปัทมเรขา. 2528. รายงานการวิจัย เรื่อง ลักษณะที่แตกต่างระหว่าง
เกษตรกรที่ยอมรับนวัตกรรมกับเกษตรกรที่ไม่ยอมรับนวัตกรรม : ศึกษา
กรณีการปลูกข้าวพันธุ์ที่ให้ผลผลิตสูง. สงขลา : ภาควิชาพัฒนาการเกษตร
คณะทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์..
- _____. 2531. รายงานการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดพฤติกรรมการเข้าไปมี
ส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของสหกรณ์. สงขลา : ภาควิชาพัฒนาการเกษตร
คณะทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- _____. 2533. ความคิดพื้นฐานการพัฒนาชนบท. สงขลา : ภาควิชาพัฒนาการ
เกษตรคณะทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์..
- กานดา พูนลาภทวี. 2530. สถิติเพื่อการวิจัย. กรุงเทพฯ : ฟิสิกส์เซ็นเตอร์การพิมพ์.
- กาญจนา เกียรติมณีรัตน์. 2534. “ปัจจัยสำคัญที่ทำให้กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรจังหวัด
ลำพูนได้รับรางวัลดีเด่น,” ในเนื้อหาความย่อวิทยานิพนธ์ พ.ศ.2534. วิทยา
นิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเกษตรศาสตร์ศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- กาญจเนศ อรรถวิภาคไพศาลย์. ม.ป.ป. “เอกสารคำสอนสัมมนาปริญญาโทสาขาส่งเสริม
การเกษตร.” สำนักส่งเสริมและฝึกอบรม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
(สำเนา).

โฆษิต ปั้นเปี่ยมรัษฎ์. 2535. การฟื้นฟูการเกษตรและทรัพยากรธรรมชาติ. ม.ป.ท :
ม.ป.พ.

จำนง ไพโรจน์. 2533. "การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อโครงการสันตินิมิตในพื้นที่
ลุ่มน้ำปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช (People Participation in the
Santinimit Project in Pakpanang Basin Nakhon Si Thammarat)," วิทยา
นิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาศึกษาศาสตร์เพื่อพัฒนาชุมชน
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. (สำเนา)

จำนงค์ อติวัฒน์สนธิ์. 2535. ประวัติแนวคิดทางสังคม. กรุงเทพมหานคร :

จิตติ มงคลชัยอรัญญา. 2536. "งานส่งเสริมการเกษตร" เอกสารประกอบโครงการ
อบรมและสัมมนาตามแผนฟื้นฟูการเกษตร. ระหว่างวันที่ 15-16 กันยายน
2536. ณ โรงแรมแม่ปิง จังหวัดเชียงใหม่. (สำเนา)

เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง. 2527. การระดมประชาชนเพื่อการพัฒนาชนบท. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์.
โอเดียนสโตร์.

ชุบ กาญจนประกร. 2506. จิตวิทยาการเมือง. กรุงเทพมหานคร : คณะรัฐประศาสน
ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

เชิดศักดิ์ โฉวสินธุ์. 2523. การวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคม. กรุงเทพมหานคร : พีระพัทธนา.

ดิเรก ฤกษ์ห่วย. 2522. หลักการส่งเสริมการเกษตร. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : บี.เอฟ.ไอ.

ทัศนาว บุญपाल. 2530. "ปัจจัยบางประการที่มีผลต่อการเข้ามีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน ในเขตพื้นที่ตำบลสอก อำเภอเมืองจังหวัดน่าน," ใน เนื้อความย่อวิทยานิพนธ์ พ.ศ.2531. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ทิพย์รัตน์ ฉิมพาลี. 2537. "ระบบการส่งเสริมการเกษตรใหม่", วารสารส่งเสริมการเกษตร. 24 (มีนาคม 2537), 16-17.

ประพันธ์ สุทธาวาส และ อุคม ลำอังก์กุล. 2525. จิตวิทยาสังคม. เชียงใหม่ : ช้างเผือก.

พงศกร ทิพย์ดนตรี. 2537. "คุณลักษณะของเกษตรตำบลที่ส่งผลกระทบต่อการนำแผนการผลิตของเกษตรกรมาจัดทำแผนพัฒนาตำบลในจังหวัดยะลา ปัตตานี และนราธิวาส (Characteristics of District Agricultural Officers Affecting the use of Agriculturist's Production Plans in Developing the Plan Production Plans in Developing the Plan for Tabon Development in Changwat Yala, Pattani and Narathiwat)", วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาศึกษาศาสตร์เพื่อพัฒนาชุมชน มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. (สำเนา)

พรเพ็ญ เพชรสุขศิริ. 2531. การวัดทัศนคติ. กรุงเทพมหานคร : คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.

ภาณี บุญยเกียรติกุล. 2534. การเข้ามีส่วนร่วมในการตัดสินใจในกิจกรรมเกษตรของภรรยาเกษตรกร : ครอบครัวเกษตรกรผู้ปลูกฝ้าย ในเขตอำเภอศรีสวัสดิ์ จังหวัดกาญจนบุรี, วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. (สำเนา)

พัฒนาชุมชน, กรม. 2536. รายงานคุณภาพชีวิตของคนไทยปี 2535. กรุงเทพมหานคร : เสริมเสริมกิจ.

ยุวัฒน์ วุฒิเมธี. 2526. การพัฒนาชุมชนและการพัฒนาชนบท. กรุงเทพมหานคร : อนุเคราะห์ไทย.

รามคำแหง, มหาวิทยาลัย. 2524. จิตวิทยาทั่วไป. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร : ดีแอนด์เอส.

วุฒิชัย จ้างงค์. 2533. พฤติกรรมการตัดสินใจ. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์.

วิเชียร รักการ. 2522. การวิจัยเปรียบเทียบจิตลักษณะของนิสิตและนิสิตอาสาสมัคร : ศึกษาเฉพาะกรณีมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

เศรษฐกิจการเกษตร, สำนักงาน. 2535. คู่มือการปฏิบัติงานของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์. กรุงเทพมหานคร.

เศรษฐกิจการเกษตร, สำนักงาน. เขตเกษตรเศรษฐกิจที่ 22. 2536. การประเมินผลการพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์จังหวัดสงขลา ภายใต้แผนฟื้นฟูการเกษตรปี 2535. สงขลา.

ส่งเสริมการเกษตร, กรม. 2534. สรุปผลการดำเนินงานตามโครงการนำร่องโครงการสนับสนุนแผนการผลิตของเกษตรกร จังหวัดอุบลราชธานี. กรุงเทพมหานคร : ชุมชุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

ส่งเสริมการเกษตร, กรม. สำนักงานเกษตรจังหวัดสงขลา, สำนักงานเกษตรอำเภอสติง
พระ, 2535. แนวทางพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอ. : สงขลา.

_____. 2536. สรุปผลการดำเนินงานโครงการสนับสนุนแผนการผลิตของเกษตรกร
ตามแผนฟื้นฟูการเกษตรปี 2535. สงขลา.

สุโขทัยธรรมมาธิราช, มหาวิทยาลัย. 2529. จิตวิทยาทั่วไป. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพ
มหานคร : อักษรไทย.

_____. 2532. องค์การและการจัดการ. พิมพ์ครั้งที่ 16. กรุงเทพมหานคร : ชวน
พิมพ์.

ส่งเสริมการเกษตร, กรม. สำนักงานเกษตรจังหวัดยะลา, 2535. แนวทางการดำเนิน
โครงการสนับสนุนแผนการผลิตของเกษตรกร. : ยะลา.

สถิต วงศ์สวรรค์. 2529. จิตวิทยาสังคม. กรุงเทพมหานคร : บำรุงสาส์น.

สิทธิโชค วรานุสันติกุล. 2524. จิตวิทยาสังคม. กรุงเทพมหานคร : กรุงเทพมหานคร
พิมพ์.

สุรางค์ จันทน์เอม. 2524. จิตวิทยาสังคม. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : อักษร
บัณฑิต.

สุวัฒนา เฟิงพิณีจ. 2526. การยอมรับวิทยาการเกษตรแผนใหม่ตามโครงการสาธิต
ครั้งที่ 2 ของเกษตรกรในท้องที่แขวงคันทนายาว เขตบางกะปิ กรุงเทพ
มหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. (สำเนา)

- สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. 2521. สถิติสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช.
- สุวรรณ บัวบาน. 2515. ทักษะคิดต่อการยอมรับของใหม่และลักษณะการยอมรับ
บทบาทของชาวนาในจังหวัดขอนแก่น, วิทยานิพนธ์สังคมวิทยา มหาวิทยาลัย
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมพงษ์ เกษมสิน. 2516. การบริหารบุคคลแผนใหม่. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนา
พานิช.
- อมร รักษาสัตย์. 2511. "การตัดสินใจ", วารสารนักบริหาร 6 (เมษายน 2511), 15-
16.
- Maslow. A.H. 1970. *Motivation and Personality*. New York : Harper and Row
Publishers.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

แบบสัมภาษณ์

เรื่อง การรับรู้ของเกษตรกรและผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการสนับสนุนแผน
การผลิต ภายใต้แผนงานระบบการผลิต

ชื่อผู้รับการสัมภาษณ์.....

บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัดสงขลา

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับบุคคล ลักษณะเศรษฐกิจและสังคม

1. เพศ 1 () ชาย 2 () หญิง
2. อายุ.....ปี
3. การนับถือศาสนา 1 () พุทธ 2 () อิสลาม 3 () คริสต์
4. การศึกษาชั้นสูงสุด.....
5. สถานภาพการสมรส
 - 1 () โสด 2 () สมรส
 - 3 () หม้าย 4 () หย่าร้าง
6. จำนวนบุตรทั้งหมด.....คน
7. จำนวนสมาชิกทั้งหมดในครัวเรือน.....คน
8. อาชีพหลัก (การใช้เวลาในกิจกรรมนั้นมากที่สุด)
 - 1 () ทำนา 2 () ทำสวนไม้ผล
 - 3 () พืชผัก 4 () ไร่นาสวนผสม
 - 5 () เลี้ยงสัตว์ 6 () ประมง
 - 7 () อื่นๆ (โปรดระบุ).....

9. อาชีพพรอง 1 () มี 2 () ไม่มี
กรณีที่มี อาชีพพรองได้แก่
- 1 () ค้าขาย 2 () รับจ้าง
3 () เฝ้าด่าน 4 () ทำตาลโตนด
5 () อื่นๆ (โปรดระบุ).....
10. รายได้ทั้งหมดของครอบครัว
รายได้ของครอบครัวจากอาชีพหลัก.....บาท/ปี
รายได้ของครอบครัวจากอาชีพพรอง.....บาท/ปี
11. ลักษณะบ้านเรือนที่อยู่อาศัยของท่านเป็นลักษณะใด
1. () บ้านไม้ชั้นเดียว หลังคามุงจาก
2. () บ้านไม้ชั้นเดียว หลังคาสังกะสี
3. () บ้านคอนกรีตชั้นเดียว หลังคาสังกะสี
4. () บ้านไม้ชั้นเดียว หลังคากระเบื้อง
5. () บ้านไม้สองชั้น หลังคาสังกะสี
6. () บ้านไม้สองชั้น หลังคากระเบื้อง
7. () บ้านสองชั้น ชั้นล่างคอนกรีต ชั้นบนไม้ หลังคาสังกะสี
8. () บ้านสองชั้น ชั้นล่างคอนกรีต ชั้นบนไม้ หลังคากระเบื้อง
9. () บ้านคอนกรีตสองชั้น หลังคากระเบื้อง
12. การใช้แสงสว่างในครอบครัวของท่าน
1. () ตะเกียงกระป๋อง น้ำมันก๊าด 2. () ตะเกียงเจ้าพายุ
3. () แบตเตอรี่ 4. () ไฟฟ้า
13. ท่านมีเครื่องทุ่นแรงหรือเครื่องจักรกลการเกษตร
1. เครื่องพ่นยาปราบศัตรูพืช 1 () มี 0 () ไม่มี
2. เครื่องสูบน้ำ 1 () มี 0 () ไม่มี
3. รถไถเดินตาม 1 () มี 0 () ไม่มี
4. เครื่องสีข้าว 1 () มี 0 () ไม่มี
5. รถแทรกเตอร์ 1 () มี 0 () ไม่มี

14. ท่านมีสิ่งอำนวยความสะดวกอะไรบ้าง

1. พัดลม	1 () มี	0 () ไม่มี
2. วิทยุ	1 () มี	0 () ไม่มี
3. เต้าแก๊ส	1 () มี	0 () ไม่มี
4. รถเข็น	1 () มี	0 () ไม่มี
5. รถจักรยาน	1 () มี	0 () ไม่มี
6. จักรเย็บผ้า	1 () มี	0 () ไม่มี
7. ตู้เย็น	1 () มี	0 () ไม่มี
8. โทรทัศน์	1 () มี	0 () ไม่มี
9. รถจักรยานยนต์	1 () มี	0 () ไม่มี
10. รถยนต์	1 () มี	0 () ไม่มี

15. พื้นที่ทำการเกษตรที่เป็นของตนเอง (มีกรรมสิทธิ์).....ไร่

16. พื้นที่ทำการเกษตรที่เช่าหรืออาศัยผู้อื่น.....ไร่

17. การใช้ที่ดินของเกษตรกร

(1) ทำนา.....ไร่

(2) ไม้ผล.....ไร่

(3) ไร่นาสวนผสม.....ไร่

(4) บ่อเลี้ยงปลา.....ไร่

(5) ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์.....ไร่

18. สภาพการใช้แรงงานของครอบครัว

18.1 แรงงานที่ทำการเกษตรเต็มที่.....คน

18.2 แรงงานที่ทำการเกษตรบางส่วน.....คน

18.3 แรงงานจ้าง 1 () มี 0 () ไม่มี

กรณีที่มี ท่านจ้างแรงงาน.....คน

ค่าจ้าง.....บาท/ปี

วัตถุประสงค์ของการจ้าง.....

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการรับรู้ทัศนคติที่มีต่อโครงการและการติดต่อสื่อสาร

1. ท่านรับรู้ถึงวัตถุประสงค์ของโครงการสนับสนุนแผนการผลิตของเกษตรกรปี 2535 หรือไม่

1 () รู้

0 () ไม่รู้

กรณีที่ท่านรู้ (โปรดระบุวัตถุประสงค์).....

.....

กรณีที่ท่านรู้ ท่านรู้จากใคร.....

2. ท่านได้รับการชี้แจง การดำเนินโครงการสนับสนุนแผนการผลิตของเกษตรกรจากเจ้าหน้าที่ในลักษณะใด?

2.1 () เป็นการประชุมใหญ่ทั้งหมดที่บ้าน

2.2 () เป็นการประชุมรายกลุ่ม

2.3 () เป็นการชี้แจงรายครัวเรือน

3. ข้อมูลทางเลือกที่เกษตรกรตำบลนำมาเสนอแก่ท่าน มีรายละเอียดเรื่องใดบ้าง

3.1.....

3.2.....

3.3.....

3.4.....

3.5.....

4. เพราะเหตุใด ท่านจึงเข้าร่วมโครงการสนับสนุนการผลิต (ตอบได้หลายข้อ)

4.1.....

4.2.....

4.3.....

4.4.....

4.5.....

5. การรับรู้ข้อมูลทางเลือกทางการเกษตรที่เกษตรกรตำบลนำเสนอท่านคิดว่าอย่างไร

5.1 ความเหมาะสมของเทคโนโลยีการผลิต

2 () เหมาะสม 1 () ไม่แน่ใจ 0 () ไม่เหมาะสม

5.2 ความเหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่

2 () เหมาะสม 1 () ไม่แน่ใจ 0 () ไม่เหมาะสม

5.3 ความละเอียดของขั้นตอนการปฏิบัติ

2 () เหมาะสม 1 () ไม่แน่ใจ 0 () ไม่เหมาะสม

5.4 รายละเอียดของภาวะการตลาด

2 () เหมาะสม 1 () ไม่แน่ใจ 0 () ไม่เหมาะสม

5.5 ความน่าเชื่อถือของข้อมูล

2 () เหมาะสม 1 () ไม่แน่ใจ 0 () ไม่เหมาะสม

5.6 ความเป็นประโยชน์ของข้อมูล

2 () เหมาะสม 1 () ไม่แน่ใจ 0 () ไม่เหมาะสม

6. ทักษะคติของเกษตรกรที่มีต่อโครงการสนับสนุนแผนการผลิต

ท่านมีความเห็นเพียงใดกับข้อความต่อไปนี้	เห็น ด้วย	ไม่ เห็น	ไม่เห็น ด้วย
<p>6.1 แผนงานระบบการผลิตให้ความสำคัญของการตลาดที่จะรองรับผลผลิตเป็นสำคัญ</p> <p>6.2 การนำเทคโนโลยีทางการเกษตรใหม่ๆมาใช้ จะทำให้มีผลผลิตเพิ่มมากขึ้น</p> <p>6.3 การประกอบอาชีพทางการเกษตรควรคำนึงถึงความเหมาะสมของสภาพพื้นที่ทางภูมิศาสตร์</p> <p>6.4 การให้สินเชื่อที่มีอัตราดอกเบี้ยต่ำมีส่วนช่วยให้สามารถขยายการผลิตได้</p> <p>6.5 โครงการสนับสนุนการผลิตให้ความสำคัญกับพื้นที่ยากจน</p> <p>6.6 การที่เกษตรกรสามารถเสนอแผนการผลิตเป็นของตนเอง</p> <p>6.7 การทำการเกษตรหลายอย่างจะเป็นการลดความเสี่ยง</p> <p>6.8* โครงการสนับสนุนแผนการผลิตทำให้เกษตรกรแบ่งแยกเป็นกลุ่ม</p> <p>6.9* โครงการสนับสนุนแผนการผลิตทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำในเรื่องรายได้ระหว่างเกษตรกรด้วยกัน</p>			

7. ในระหว่างปี 2532-2534 ท่านเคยไปหาเกษตรตำบลบ้างหรือไม่?

1 () เคย 0 () ไม่เคย

กรณีที่เคย ท่านเคยไปหาที่ครั้ง เฉลี่ย.....ครั้ง/ปี

กรณีที่เคย เรื่องที่ท่านไปปรึกษา คือ.....

กรณีที่ไม่เคยไปหา เพราะ.....

8. ในระหว่างปี 2532-2534 เกษตรตำบลเคยมาหาท่านบ้างหรือไม่?

1 () เคย 0 () ไม่เคย

กรณีที่เคย ท่านเคยไปหาที่ครั้ง เฉลี่ย.....ครั้ง/ปี

กรณีที่เคย เรื่องที่ท่านไปปรึกษา คือ.....

9. ตั้งแต่ปี 2535 ท่านเคยไปหาเกษตรตำบลบ้างหรือไม่?

1 () เคย 0 () ไม่เคย

กรณีที่เคย ท่านเคยไปหาที่ครั้ง เฉลี่ย.....ครั้ง/ปี

กรณีที่เคย เรื่องที่ท่านไปปรึกษา คือ.....

กรณีที่ไม่เคยไปหา เพราะ.....

10. ตั้งแต่ปี 2535 เกษตรตำบลเคยมาหาท่านบ้างหรือไม่?

1 () เคย 0 () ไม่เคย

กรณีที่เคย ท่านเคยไปหาที่ครั้ง เฉลี่ย.....ครั้ง/ปี

กรณีที่เคย เรื่องที่ท่านไปปรึกษา คือ.....

กรณีที่ไม่เคยไปหา เพราะ.....

ตอนที่ 3 ข้อมูลการดำเนินกิจกรรมตามแผนการผลิต

1. แผนการผลิตที่ท่านเสนอปี 2535 เป็นลักษณะ

1.1 () การปรับปรุงกิจกรรมเดิมที่ทำอยู่

1.2 () การเปลี่ยนแปลงกิจกรรมใหม่

1.3 () ทั้งปรับปรุงกิจกรรมเดิมและเพิ่มเติมกิจกรรมใหม่

2. บุคคลที่มีบทบาทต่อการตัดสินใจเสนอแผนการผลิตของท่าน

2.1 เกษตรตำบล	1 () มี	0 () ไม่มี
กรณีที่มี	1 () น้อย	2 () ปานกลาง 3 () มาก
2.2 คู่สมรส	1 () มี	0 () ไม่มี
กรณีที่มี	1 () น้อย	2 () ปานกลาง 3 () มาก
2.3 บุตร	1 () มี	0 () ไม่มี
กรณีที่มี	1 () น้อย	2 () ปานกลาง 3 () มาก
2.4 กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน	1 () มี	0 () ไม่มี
กรณีที่มี	1 () น้อย	2 () ปานกลาง 3 () มาก
2.5 ญาติพี่น้อง	1 () มี	0 () ไม่มี
กรณีที่มี	1 () น้อย	2 () ปานกลาง 3 () มาก
2.6 เพื่อนบ้าน	1 () มี	0 () ไม่มี
กรณีที่มี	1 () น้อย	2 () ปานกลาง 3 () มาก

3. บุคคลที่มีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมการเกษตรตามแผนการผลิตของท่าน

- 3.1 การจัดหาสินเชื่อ (ติดต่อกู้ยืมเงิน)
- 1 () ตนเอง 2 () คู่สมรส 3 () ทั้ง 2 คนร่วมกัน
- 3.2 การจัดหาปัจจัยการผลิต
- 1 () ตนเอง 2 () คู่สมรส 3 () ทั้ง 2 คนร่วมกัน
- 3.3 การจัดการดูแลกิจกรรม
- 1 () ตนเอง 2 () คู่สมรส 3 () ทั้ง 2 คนร่วมกัน
- 3.4 การเก็บเกี่ยวผลผลิต
- 1 () ตนเอง 2 () คู่สมรส 3 () ทั้ง 2 คนร่วมกัน
- 3.5 การจำหน่ายผลผลิต
- 1 () ตนเอง 2 () คู่สมรส 3 () ทั้ง 2 คนร่วมกัน

4. ท่านร่วมกิจกรรมการเกษตรใดบ้าง?

- 4.1 ร่วมจัดทำแปลงส่งเสริม 1 () เคย 0 () ไม่เคย

กรณีที่ไม่เคยร่วม เพราะเหตุใด?.....

- 4.2 ร่วมงานวันถ่ายทอดเทคโนโลยี 1 () เคย 0 () ไม่เคย
 กรณีที่ไม่เคยร่วม เพราะเหตุใด?.....
- 4.3 ร่วมงานวันสาธิตการเกษตร 1 () เคย 0 () ไม่เคย
 กรณีที่ไม่เคยร่วม เพราะเหตุใด?.....
- 4.4 การอบรมวิชาชีพทางการเกษตร 1 () เคย 0 () ไม่เคย
 กรณีที่ไม่เคยร่วม เพราะเหตุใด?.....
- 4.5 เยี่ยมชมแปลงที่ประสบความสำเร็จ 1 () เคย 0 () ไม่เคย
 กรณีที่ไม่เคยร่วม เพราะเหตุใด?.....
5. ในระหว่างปี 2532-2534 ท่านเคยเข้ารับการอบรมหลักสูตรการเกษตรที่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรจัดขึ้นหรือไม่
- 5.1 ความรู้เกี่ยวกับการทำนา 1 () เคย 0 () ไม่เคย
- 5.2 ความรู้เกี่ยวกับการปลูกพืชไร่ 1 () เคย 0 () ไม่เคย
- 5.3 ความรู้เกี่ยวกับการปลูกพืชผัก 1 () เคย 0 () ไม่เคย
- 5.4 ความรู้เกี่ยวกับการปลูกไม้ผล 1 () เคย 0 () ไม่เคย
- 5.5 ความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงสัตว์ 1 () เคย 0 () ไม่เคย
- 5.6 ความรู้เกี่ยวกับการประมง 1 () เคย 0 () ไม่เคย
6. เมื่อเริ่มโครงการสนับสนุนแผนการผลิตของเกษตรกรปี 2535 ท่านเคยเข้ารับการอบรมหลักสูตรการเกษตรที่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรจัดขึ้นหรือไม่
- 6.1 ความรู้เกี่ยวกับการทำนา 1 () เคย 0 () ไม่เคย
- 6.2 ความรู้เกี่ยวกับการปลูกพืชไร่ 1 () เคย 0 () ไม่เคย
- 6.3 ความรู้เกี่ยวกับการปลูกพืชผัก 1 () เคย 0 () ไม่เคย
- 6.4 ความรู้เกี่ยวกับการปลูกไม้ผล 1 () เคย 0 () ไม่เคย
- 6.5 ความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงสัตว์ 1 () เคย 0 () ไม่เคย
- 6.6 ความรู้เกี่ยวกับการประมง 1 () เคย 0 () ไม่เคย
7. กิจกรรมทางการเกษตรที่ท่านทำระหว่าง ปี 2532-2534
- 7.1 การดำเนินกิจกรรมด้านพืช
- ทำนา 1 () ทำ 0 () ไม่ทำ
 - ปลูกผัก 1 () ทำ 0 () ไม่ทำ

- พืชไร่ 1 () ทำ 0 () ไม่ทำ
- ไม้ผล 1 () ทำ 0 () ไม่ทำ
- ไร่นาสวนผสม 1 () ทำ 0 () ไม่ทำ

7.2 การดำเนินกิจกรรมการเลี้ยงสัตว์

- โค 1 () เลี้ยง 0 () ไม่เลี้ยง
- กระบือ 1 () เลี้ยง 0 () ไม่เลี้ยง
- สุกร 1 () เลี้ยง 0 () ไม่เลี้ยง
- แพะ 1 () เลี้ยง 0 () ไม่เลี้ยง
- ไก่ 1 () เลี้ยง 0 () ไม่เลี้ยง
- เป็ด 1 () เลี้ยง 0 () ไม่เลี้ยง

7.3 การดำเนินกิจกรรมการประมง

- การเลี้ยงปลา 1 () เลี้ยง 0 () ไม่เลี้ยง
- การเลี้ยงกุ้ง 1 () เลี้ยง 0 () ไม่เลี้ยง
- การเลี้ยงกบ 1 () เลี้ยง 0 () ไม่เลี้ยง

8. กิจกรรมทางการเกษตรที่ท่านทำตั้งแต่ปี 2535

8.1 การดำเนินกิจกรรมด้านพืช

- ทำนา 1 () ทำ 0 () ไม่ทำ
- พืชผัก 1 () ทำ 0 () ไม่ทำ
- พืชไร่ 1 () ทำ 0 () ไม่ทำ
- ไม้ผล 1 () ทำ 0 () ไม่ทำ
- ไร่นาสวนผสม 1 () ทำ 0 () ไม่ทำ

8.2 การดำเนินกิจกรรมเลี้ยงสัตว์

- โค 1 () เลี้ยง 0 () ไม่เลี้ยง
- กระบือ 1 () เลี้ยง 0 () ไม่เลี้ยง
- สุกร 1 () เลี้ยง 0 () ไม่เลี้ยง
- แพะ 1 () เลี้ยง 0 () ไม่เลี้ยง
- ไก่ 1 () เลี้ยง 0 () ไม่เลี้ยง
- เป็ด 1 () เลี้ยง 0 () ไม่เลี้ยง

8.3 การดำเนินกิจกรรมการประมง

- การเลี้ยงปลา 1 () เลี้ยง 0 () ไม่เลี้ยง
- การเลี้ยงกุ้ง 1 () เลี้ยง 0 () ไม่เลี้ยง
- การเลี้ยงกบ 1 () เลี้ยง 0 () ไม่เลี้ยง

9. ก่อนเข้าร่วมโครงการฯ ท่านมีความคิดที่จะขยายกิจกรรมที่ท่านทำอยู่หรือไม่

1 () คิด 0 () ไม่คิด

กรณีที่เกิด (โปรดระบุ).....

กรณีที่ไม่คิด เพราะ.....

หลังเข้าร่วมโครงการฯ ท่านมีกาขยายกิจกรรมที่ท่านทำอยู่หรือไม่?

1 () มี 0 () ไม่มี

ถ้ามี (โปรดระบุ).....

ถ้าไม่มี เพราะ.....

10. ในการเข้าร่วมโครงการสนับสนุนแผนการผลิตปี 2535 ท่านกู้เงินจาก ธ.ก.ส.

หรือไม่?

1 () กู้ 2 () ไม่กู้

ถ้ากู้ ท่านขอกู้กี่ครั้ง.....ครั้ง

ครั้งที่ 1 เป็นเงิน.....บาท

โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ.....

ครั้งที่ 2 เป็นเงิน.....บาท

โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ.....

ครั้งที่ 3 เป็นเงิน.....บาท

โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ.....

รวมเป็นเงินทั้งสิ้น.....บาท

ถ้าไม่กู้ สาเหตุเพราะ.....

ตอนที่ 4 ข้อมูลผลการดำเนินกิจกรรมภายใต้แผนการผลิตและความคิดเห็นที่มีต่อ
โครงการ

1. ผลที่เกิดขึ้นหลังจากเข้าร่วมโครงการฯ ปี 2535

1.1 ก่อนเข้าร่วมโครงการท่านมีหนี้สินหรือไม่?

1 () มี 2 () ไม่มี

ถ้ามี เป็นเงิน.....บาท

1.2 หลังเข้าร่วมโครงการท่านมีหนี้สินหรือไม่?

1 () มี 2 () ไม่มี

ถ้ามี เป็นเงิน.....บาท

1.3 ก่อนเข้าร่วมโครงการฯ ท่านมีรายได้เฉลี่ย.....บาท/เดือน

หลังเข้าร่วมโครงการฯ ท่านมีรายได้เฉลี่ย.....บาท/เดือน

1.4 ก่อนเข้าร่วมโครงการฯ ท่านใช้แรงงานทำการเกษตรเฉลี่ยวันละ.....ชั่วโมง

หลังเข้าร่วมโครงการฯ ท่านใช้แรงงานทำการเกษตรเฉลี่ยวันละ.....ชั่วโมง

1.5 ก่อนเข้าร่วมโครงการฯ ท่านมีเวลาว่างจากการประกอบอาชีพการเกษตร

เฉลี่ย.....วัน/ปี

หลังเข้าร่วมโครงการฯ ท่านมีเวลาว่างจากการประกอบอาชีพการเกษตร

เฉลี่ย.....วัน/ปี

2. การตลาด

ก่อนเข้าร่วมโครงการฯ ท่านมีปัญหาเกี่ยวกับการตลาดบ้างหรือไม่?

1 () มี 0 () ไม่มี

กรณีมี ท่านมีปัญหาเล็กน้อยเพียงใด?

1 () น้อย 2 () ปานกลาง 3 () มาก

หลังเข้าร่วมโครงการฯ ท่านมีปัญหาเกี่ยวกับการตลาดบ้างหรือไม่?

1 () มี 0 () ไม่มี

กรณีมี ท่านมีปัญหาเล็กน้อยเพียงใด?

1 () น้อย 2 () ปานกลาง 3 () มาก

3. ก่อนเข้าร่วมโครงการฯ ท่านมีความมั่นใจเกี่ยวกับรายได้อย่างไร
 1 () ไม่ค่อยมั่นใจ 2 () มั่นใจพอควร 3 () มั่นใจอย่างมาก
 หลังเข้าร่วมโครงการฯ
 1 () ไม่ค่อยมั่นใจ 2 () มั่นใจพอควร 3 () มั่นใจอย่างมาก
4. ความคิดเห็นที่มีต่อการประกอบอาชีพ
- 4.1 ผลผลิตทางการเกษตรของท่าน
 1 () แย่ลง 2 () เหมือนเดิม 3 () ดีขึ้น
- 4.2 ความสามารถในการขยายกิจกรรมทางการเกษตร
 1 () แย่ลง 2 () เหมือนเดิม 3 () ดีขึ้น
- 4.3 ความมั่นใจในการประกอบอาชีพการเกษตร
 1 () แย่ลง 2 () เหมือนเดิม 3 () ดีขึ้น
- 4.4 สุขภาพจิต (ความสบายใจ)
 1 () แย่ลง 2 () เหมือนเดิม 3 () ดีขึ้น
5. ท่านคิดว่า การที่รัฐบาลประกาศใช้แผนงานระบบการผลิตจะสามารถแก้ไข
 ปัญหาความยากจนของเกษตรกรได้หรือไม่
 1 () ได้ 0 () ไม่ได้
 กรณีที่ได้ เพราะเหตุใด.....
 กรณีที่ไม่ได้ เพราะเหตุใด.....
6. ท่านเห็นว่าโครงการสนับสนุนแผนการผลิตมีประโยชน์ต่อเกษตรกร
 1 () น้อย 2 () ปานกลาง 3 () มาก

ตอนที่ 5 ปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรมและแนวทางในการแก้ไข

1. ปัญหาในการดำเนินกิจกรรม

- 1.1 ด้านสินเชื่อ 1 () มี 2 () ไม่มี

ถ้ามี มีอย่างไร?.....

1.2 ด้านปัจจัยการผลิต เช่น พืชพันธุ์ พันธุ์สัตว์ ปุ๋ย สารเคมีปราบศัตรูพืช

1 () มี 2 () ไม่มี

ถ้ามี มีอย่างไร?.....

1.3 การจัดการดูแลกิจกรรม 1 () มี 2 () ไม่มี

ถ้ามี มีอย่างไร?.....

1.4 การเก็บเกี่ยวผลผลิต 1 () มี 2 () ไม่มี

ถ้ามี มีอย่างไร?.....

1.5 การจำหน่ายผลผลิต 1 () มี 2 () ไม่มี

ถ้ามี มีอย่างไร?.....

8. ข้อเสนอแนะ.....

.....

.....

.....

ภาคผนวก ข

ตารางประกอบการวิเคราะห์ทางสถิติ

ตาราง 1 เหตุผลที่ไม่ร่วมในกิจกรรมทางการเกษตร

รายละเอียดของข้อมูล	จำนวน (N=180)	ร้อยละ
รายละเอียดจัดทำแปลงส่งเสริม		
เคยร่วม	88	48.9
ไม่ทราบ	66	33.8
ไม่มีเวลา	15	8.3
ไม่มีที่ดิน	12	6.7
พื้นที่ไม่เหมาะสม	3	1.7
ขาดแรงงาน	1	0.6
การร่วมงานวันถ่ายทอดเทคโนโลยี		
เคยร่วม	79	43.9
ไม่ทราบ	79	42.2
ไม่มีเวลา	14	7.8
พื้นที่ไม่เหมาะสม	11	6.1
การร่วมงานวันสาธิตการเกษตร		
เคยร่วม	79	43.9
ไม่ทราบ	76	42.2
ไม่มีเวลา	14	7.8
พื้นที่ไม่เหมาะสม	11	6.1

ตาราง 1 (ต่อ)

รายละเอียดของข้อมูล	จำนวน (N=180)	ร้อยละ
การร่วมอบรมวิชาชีพทางการเกษตร		
โดยรวม	88	48.9
ไม่ทราบ	69	38.3
ไม่มีเวลา	12	6.7
พื้นที่ไม่เหมาะสม	11	6.1
การเยี่ยมชมแปลงที่ประสบความสำเร็จ		
โดยรวม	75	41.6
ไม่ทราบ	71	39.4
ไม่มีเวลา	21	11.7
ที่ดินไม่เพียงพอ	1	0.6

ตาราง 2 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรมภายใต้แผนการผลิต

รายละเอียดของข้อมูล	จำนวน	ร้อยละ
ควรมีโครงการนี้หมุนเวียนมาอีก	12	6.7
ควรมีการสนับสนุนให้ต่อเนื่อง	11	6.1
รัฐควรจัดหาตลาดมารับผลผลิต	9	5.0
ควรลดอัตราดอกเบี้ยให้ต่ำลงอีก	9	5.0
รัฐควรสนับสนุนปัจจัยการผลิตด้านพันธุ์พืชบ้าง	8	4.4
วางแผนผลิตผิด เงินทุนทั้งหมด	5	2.8
ควรขยายเวลาชำระหนี้สินเชื่อพร้อมมีระยะเวลา ปลอดดอกเบี้ย	5	2.7
เจ้าหน้าที่ควรให้ความรู้และเทคโนโลยีใหม่ๆ	1	0.6
ไม่ตอบ	120	66.7

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล นายสมชัย วิจารณ์พงศ์
วัน เดือน ปีเกิด 3 กรกฎาคม 2496

วุฒิการศึกษา

วุฒิ	ชื่อสถาบัน	ปีที่สำเร็จการศึกษา
ปริญญาส่งเสริม การเกษตรและสหกรณ์ การเกษตรบัณฑิต	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช	2528

ตำแหน่งและสถานที่ทำงาน นักวิชาการเกษตร 6 สำนักงานส่งเสริมการเกษตรภาคใต้
อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา